

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra psychologie a speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Motivace studujících pro práci v sociální sféře

Vypracovala: Kristýna Duchoňová

Vedoucí práce: PhDr. Vlastimila Urbanová

České Budějovice 2016

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je motivace studujících pro práci v sociální sféře.

Volba oboru je důležitým mezníkem v životě každého z nás, cílem práce je zjistit, jaké faktory působí na mladého člověka během volby oboru se sociálním zaměřením a jak se jeho motivy během studia a získávání zkušeností z praxe mění.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je popsána sociální práce a to její historie, definice, etické standardy i cíle. Práce se zabývá rolí sociálního pracovníka a popisuje jeho kompetence. Uvádí předpoklady pro výběr povolání a faktory, které tento výběr ovlivňují. Dále pojednává o motivaci, definuje ji a seznamuje nás s pojmy jako je motiv, hodnota nebo potřeba. Práce se dotýká také teorií motivace a připomíná hierarchii potřeb dle Maslowa. V ústraní nezůstává ani motivace pracovní, motivace v pomáhajících profesích, problematické motivy nebo syndrom vyhoření, který se právě v sociální sféře vyskytuje častěji než v jiných odvětvích. Praktická část práce je zaměřená především na kvantitativní výzkum, kdy průzkum začíná již u žáků základních škol, kteří si právě vybrali své budoucí zaměření. Tato část si klade za cíl zjistit, jaké procento těchto žáků se rozhodlo pro sociální sféru a co je k tomuto rozhodnutí vedlo. Dále je kvantitativní výzkum proveden mezi středoškolskými i vysokoškolskými studenty, kteří navštěvují obor se sociálním zaměřením. Zde práce odkrývá nejčastější a nejdůležitější motivy studentů, spokojenost s volbou oboru a jejich očekávání od studia i budoucího povolání. Zde se také dozvídáme, kolik studentů chce po ukončení studia zůstat v oboru. V praktické části se nachází i výzkum kvalitativní, který celou práci doplňuje. Polostrukturované rozhovory jsou vedeny se studentkami, ale i se sociální pracovníci. Tyto respondentky nám blíže popíší svou motivaci pro práci v sociální sféře.

Dle výsledků, které výzkum přinesl, lze konstatovat, že studenti nejčastěji volí obor se sociálním zaměřením, aby mohli pomáhat druhým. Je ale pravdou, že mnoho studentů školu vybírá unáhleně a nechávají se ovlivnit místem bydliště, svými přáteli nebo povahou studia, tito lidé většinou nevědí, co od oboru mohou očekávat a jsou často demotivováni již během studia.

Práci by v praxi mohli využít žáci a studenti rozhodující se pro obor se sociálním zaměřením. Pro pedagogy působící na školách, kde probíhal výzkum, by práce mohla sloužit jako zpětná vazba. Využít by mohli zejména část, kde je popsán rozdíl mezi očekáváním a realitou.

Klíčová slova:

Motivace, sociální práce, syndrom vyhoření, pomáhající profese.

Abstract

The topic of this bachelor thesis is the motivation of students to work in the social sphere.

Selecting a domain is an important milestone in the life of each of us, the aim of the work is to determine what factors affect the young person during the election field with a social focus and how his motives during his studies and during his practical experience varies. The work is divided into two parts, theoretical and practical.

The theoretical part describes the social work and its history, definition, ethical standards and goals. The work deals with the role of a social worker and describes his competence. Presents preconditions for occupational choice and the factors that influence this choice. It also deals with motivation, defines it and acquaints us with concepts such as motive, value or need. Work is affected by motivation theories and recalls the hierarchy of needs of Maslow. In the conclusion does not stay the work motivation in helping professions, questionable motives or burnout, which occurs currently in the social sphere more frequently than in other sectors.

The practical part is focused on quantitative research, when the survey begins with primary school pupils who have just chosen their future focus. This part aims to determine what percentage of these students opted for the social sphere and what lead to this decision. Further quantitative research conducted among high school and college students who attend branch with a social focus. Here, the work reveals the most common and most important motives of students, satisfaction with the chosen field of study and their expectations of future studies and career. Here we will also learn how many students want after graduation stay in the field.

In the practical part there is also a qualitative research, which complements the whole job. Semi-structured interviews are conducted with students, but also with a social worker. These respondents describe us closer their motivation for working in the social sphere.

According to the results which this research brought, it can be stated that most of the students choose a subject with a social focus to have the opportunity to help the others. But is true that many students are choosing a school prematurely and are influenced by the place of residence, their friends or the nature of the study, most of these people don't know what they can expect from the field and are often discouraged during their studies.

From this work could in practice benefit pupils and students who decide for the field of social affairs. For teachers working in schools where the research took place, could this work serve as a feedback. Especially the part which describes the differences between expectations and reality can be used.

Keywords:

Motivation, social work, burnout, helping professions.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 19. 8. 2016

.....

Kristýna Duchoňová

Poděkování

Za cenné rady, ochotu a inspiraci velice děkuji vedoucí práce PhDr. Vlastimile Urbanové. Dále bych chtěla poděkovat panu Mgr. Tomáši Kohoutkovi Ph.D., který mou práci vedl během svého působení na Jihočeské univerzitě. V neposlední řadě samozřejmě děkuji všem respondentům za jejich čas i poskytnuté informace.

Obsah:

Úvod	7
1 Sociální práce	8
1.1 Historie sociální práce	8
1.2 Vývoj sociální práce v České Republice od 2. světové války po současnost	10
1.3 O sociální práci	10
1.4 Definice sociální práce	11
1.5 Sociální pracovník.....	11
1.6 Činnost sociálního pracovníka.....	12
1.7 Kompetence sociálního pracovníka	12
1.8 Etické standardy sociální práce	13
1.9 Cíle sociální práce.....	13
1.10 Předpoklady pro výběr povolání	13
1.11 Faktory ovlivňující výběr profese	14
2 Motivace	15
2.1 O motivaci	15
2.2 Definice motivace.....	15
2.3 Teorie motivace	16
2.4 Motiv	16
2.5 Hodnota	17
2.6 Potřeba.....	17
2.7 Hierarchie potřeb (Maslow)	18
2.8 Pracovní motivace.....	19
2.9 Teorie pracovní motivace.....	22
2.10 Adaptace na práci	22
2.11 Spokojenost v práci	22
2.12 Motivace v pomáhajících profesích	23
2.13 Problematické motivy	25
2.14 Syndrom vyhoření	27
3 PRAKTICKÁ ČÁST	28

3.1	Cíl práce.....	28
3.2	Výzkumné otázky	28
3.3	Metodika výzkumu.....	28
3.4	Charakteristika výzkumného souboru	29
3.5	Výsledky výzkumného šetření.....	31
3.5.1	Výsledky dotazníkového šetření – základní škola	31
3.5.2	Výsledky dotazníkového šetření – střední škola	39
3.5.3	Výsledky dotazníkového šetření – vysoká škola	49
3.5.4	Kvalitativní část – polostrukturované rozhovory	59
	Interpretace výsledků šetření	63
	Diskuze	65
	Závěr.....	67
	Seznam literatury:	68
	Přílohy:	71

Úvod

Bakalářská práce se zabývá motivací studentů pro práci v sociální sféře. Téma jsem si vybrala nejen proto, že já sama studuji obor se sociální tematikou, ale i z důvodu, že se v této sféře pohybuje mnoho mých přátel a spolupracovníků.

V současné době je setrvalý zájem o obory se sociálním zaměřením, a to i přesto, že absolventi nemají jisté uplatnění na trhu práce. Studium oborů se sociálním zaměřením se jeví jako velmi atraktivní, absolventi mají nejen možnost pomáhat druhým, ale také se jedná o zajímavou a různorodou práci. Tato práce propůjčuje sociálním pracovníkům určitou prestiž a obdiv okolí, pomáhající profese jsou vnímány jako posláním a mnoho lidí se díky nim realizuje. Zároveň se zde objevuje fakt, že lidé pohybující se v sociální sféře často dostávají podstatně nižší finanční ohodnocení než lidé se stejnou mírou vzdělání pohybující se v jiných oborech. Jedná se také o práci velmi psychicky náročnou a sociální pracovník často nese velkou zodpovědnost, mnohdy svým jednáním ovlivňuje život klientů, i proto může být náročné oddělit práci od osobního života.

Motivy studentů jsou různé, často pro ně není privilegiem pomoc druhým, ale školu si volí z jiných důvodů, práce zjišťuje i tyto, často problematické motivy studentů.

Je zajímavé, že se mladý člověk rozhodne celý svůj život věnovat práci, která pomáhá druhým, ve výzkumné části je zjišťováno, kdy k tomuto rozhodnutí dochází, proto výzkum začíná již na základní škole a sonduje, jaké je povědomí žáků o sociální práci a zda se již v tomto věku někteří z nich chystají touto cestou vydat nebo o ní alespoň přemýšleli. Výzkum dále probíhá u studentů střední i vysoké školy, u kterých je hledána skutečná motivace a odpověď na otázku, proč si svůj obor zvolili. Studentům je umožněno popsat svou motivaci vlastními slovy. Práce je doplněna o kvalitativní výzkum, který byl proveden formou polostrukturovaných rozhovorů, pro rozhovory byly vybrány tři adeptky deptky, jejichž motivace se už od začátku různí.

Sociální práce se v České republice stále rozvíjí a přibývá počet lidí, kteří vyhledávají odbornou pomoc. Populace stárne, duševní onemocnění jsou častější. Stále více lidí podléhá závislostem a někteří se ocitají v krajní nouzi. Je ale otázkou, zda si studenti uvědomují náročnost tohoto povolání a zda se jejich očekávání až příliš neliší od skutečnosti. Škola může studenta připravit na různé situace, ale pro sociální práci jsou důležité i určité osobnostní předpoklady.

1 Sociální práce

1.1 Historie sociální práce

Sociální práce je založena na solidaritě, s tou se setkáváme již v dobách, kdy vznikala rodinná společenství a kmeny. Vztahy v kmenech a rodinných společenstvích byly osobní, pokud se někdo dostal do nouze, všichni o tom věděli a pomoc přišla bezprostředně a neformálně.

V době, kdy vznikaly ve starověkém Řecku městské státy, se zodpovědnost za osudy lidí začala přesouvat z rodiny na stát, jedním z příkladů je, že stát vyplácel penze vojákům. Starověké Řecko bylo oproti jiným státům vysoce solidární, i přesto, že prioritou bylo budování armády. (Matoušek a kol., 2001)

Již v době před Kristem měl významný vliv řecký filozof, pedagog a matematik Platón, kterému záleželo na mravní výchově jedince a vlivu společnosti na člověka. Ve svém díle Ústava kladl Platón velký důraz na důležitost výchovy, která měla připravit člověka na jeho společenské uplatnění. Popsal ideální výchovu dítěte, a to od narození až do dospělosti, tvrdil, že zodpovědnost za děti by měl mít stát. (Procházka, 2012)

Ve Spartě děti, které vykazovaly nějakou vadu, či slabost svrhovali ze skály, v Aténách o jejich životě rozhodoval otec. V této době nechtěné děti často umíraly hlady. Otroci zde nejsou bráni jako osoby, ale jako věci, a to i přesto, že bez nich by Řím stejně jako Řecko nikdy nedosáhly takové úrovně kulturní vyspělosti. Postavení otroků, kteří byli původně na úrovni užitkových zvířat, se postupem času mění, v době císařské získávali alespoň elementární práva a bylo s nimi důstojně zacházeno. Chudina dostávala nepravidelnou podporu od města, stát na sebe postupně přebírá i péči o sirotky.

Důležitým mezníkem pro sociální práci je doba, kdy se křesťanství stalo státním náboženstvím. Dobročinnost se prohlásila za mravní povinnost věřícího, ale nedala se právně vynutit. Roku 313 byl vydán Edikt milánský a díky němu se zintenzivňuje křesťanská charita a budují se zvláštní ústavy. Ve starověku měla všechny charitativní aktivity v rukou církev, která vytvářela specializované instituce, v té době nazývané útulky, ty poskytovaly pomoc a ubytování chudým a zdravotně znevýhodněným.

Ve středověku lidé trpěli velkou mírou nejistoty, často se válčilo, objevovaly se epidemie i hladomory, vysoké nároky se kladou zejména na manuální práci. V hierarchii feudální společnosti měl každý člověk jasně dané své místo. V této době se rodina vždy starala o starší členy, ale tělesné i mentální postižení se považovalo za

nepřízeň Boha a opravňuje k vyhnání osoby z města. Tito lidé poté žijí na okraji společnosti, a to často jako žebráci.

Ani v době novověku se stále neobjevila jakákoliv obdoba dnešní sociální práce, změny nastaly až v 16. století, kdy anglický panovník Jindřich VIII. vydal nařízení, o tom, že každé žebrání musí být žebrákovi povoleno starostou města. Právě díky tomuto nařízení byli poprvé v dějinách žebráci registrováni a tak se chudoba stala sledovatelným ukazatelem fungování státu. Další reforma se objevuje v roce 1552 a vydal ji francouzský císař Ferdinand I., jednalo se o domovské právo, které nařizovalo, že pro každou obec je povinností postarat se o své občany v nouzi. O další zákon, který významně ovlivnil historii sociální práce, se postarala anglická královna Alžběta, zákon se týkal chudých, a jako první nepočítal s tím, že zodpovědnost za chudé a hendikepované ponese jen církev. Odpovědnost tedy nově přebírají i úřady, příbuzní znevýhodněných a dozorcí nad chudinou, což byl nový typ městských úředníků. Roku 1656 byl v Paříži založen první Všeobecný špitál, v následujících dvaceti letech špitál zřídilo každé město Francie.

V 19. století se objevily první známky industriální civilizace, zakládaly se města a továrny. Plat dělníků se postupem času vyrovnával do výše životního minima. O hendikepované pečuje stát, regiony a obce.

Sociální práce jako samostatná profese vznikla až na konci 19. století, jejich služeb zpočátku využíval jen malý okruh lidí, jejichž postavení bylo skutečně zoufalé. Na začátku 20. století se o znevýhodněné začaly zajímat i některé politické strany a nevládní organizace. Podstatné bylo období po druhé světové válce, kdy se počet lidí se znevýhodněním rapidně zvýšil. Ve 20. letech 20. století bylo postupně vybudováno několik desítek škol sociální práce, a to jak v Evropě, tak i v Americe, tyto školy původně nabízely jen krátkodobé kurzy, později však bylo možné na nich získat i magisterskou kvalifikaci.

I nestátní charitativní společnosti zaměstnávaly profesionální sociální pracovníky, ti se zabývali finanční i materiální pomocí v nouzi, asistovali při vzdělávání dětí, spolupracovali s rodinou, věnovali se případové, skupinové a komunitní práci. Důležitá byla i spolupráce se státními institucemi, které udržovaly veřejný pořádek a bojovaly proti chudobě. (Matoušek a kol., 2001)

1.2 Vývoj sociální práce v České Republice od 2. světové války po současnost

Po roce 1945 je Česká republika v oblasti sociální práce a sociální politiky ovlivněna západní Evropou. Dochází ke znárodňování majetku a mění se struktura obyvatel, snižuje se počet nejchudších i majetkových tříd. Dle sociologické ideologie jsou sociální problémy pouze dočasné a zmizí, jakmile zaniknou třídní rozdíly. Komunistická strana reorganizuje sociální dávky a zvyšuje důchody. Všechny domovy a ústavy přebírá od církve stát. Sociální práce zahrnuje v podstatě jen výplatu finančních dávek. Sociální služby jsou značně redukovány a stejně tak i vzdělávání sociálních pracovníků.

V 60. letech vznikají koncepce na obnovu sociální práce a sociální politiky, jedná se o obnově vědního oboru sociální práce. V 70. letech, v období normalizace se sociální práce postupně rozvíjí, vnikají nové domovy a stacionáře, rozšiřuje se pečovatelská služba pro seniory. Činnosti sociálního pracovníka se přirozeně rozvíjí, ale vzhledem k tomu, že v předchozích letech byla sociální práce nedoceňovaná, je sociálních pracovníků nedostatek.

Po roce 1989 vzniká mnoho nevládních organizací zaměřených na zdravotní i sociální problémy. Vzdělávání sociálních pracovníků opět probíhá i na vyšších odborných a vysokých školách. Po celé republice jsou na vysokých školách zřízeny katedry sociální práce. Sociální práce byla původně zaměřena jen na osoby znevýhodněné a seniory, kteří žili v různých institucích, ale vzhledem ke zvyšujícímu se výskytu patologického chování mládeže a drogových závislostí, se sociální práce částečně přesouvá i na ulici. Jsou nově zakládány neziskové organizace, které jsou vůči vývoji sociální práce flexibilnější než stát. (Matoušek, 2001)

1.3 O sociální práci

Sociální práce se zabývá lidskými problémy, spolupracuje s řadou akademických i praktických disciplín, které se nějakým způsobem týkají života člověka, klade důraz na sociální fungování klienta (pomáhá při získávání dovedností, které umožňují zvládat požadavky prostředí nebo naopak redukovat nároky prostředí, které jsou nepřiměřené). Sociální pracovník tedy pohlíží na člověka jako na bytost, která existuje v nějakém prostředí a musí zvládat jeho nároky. (Matoušek, 2003)

Musil (2004) sociální práci vnímá jako profesi, která poskytuje pomoc při zvládání obtížných situací v životě klienta. Jde o bezprostřední kontakt mezi profesionálem a klientem. Náplní této profese je pomoc druhým k identifikaci a řešení jejich problémů, cílem je zlepšení životní situace klienta. Sociální pracovník zná

klientovu životní situaci a může na ní nahlížet jako na celek, právě díky tomu rozpoznává bariéry, které brání klientovi naplnit očekávání jeho okolí. Sociální pracovník se snaží s klientem co nejvíce komunikovat, spolupracovat, plánovat, být mu co nejvíce nápomocný, ale zároveň ho vést k samostatnosti. Požadavky na sociálního pracovníka se neustále mění, proto je nutné stále prohlubovat a rozšiřovat znalosti, celoživotní vzdělávání se stává součástí života každého, kdo se chce věnovat práci v sociální sféře. Člověk pohybující se v sociální sféře musí mít určité odborné znalosti, ale velkou váhu mají i žádoucí rysy osobnosti. (Musil, 2004)

Dle Jordana (1987) má sociální práce dvě protichůdná pojetí, na jedné straně si část lidí myslí, že hlavní náplní je pomáhat klientům, s tímto názorem nejčastěji sympatizují sociální pracovníci. Na straně druhé je tvrzení, že cílem je sociální kontrola a řešení či prevence sociálních problémů, tento názor je typický zvláště pro politiky. (Navrátil, 2001)

1.4 Definice sociální práce

Mezinárodní federace sociálních pracovníků v roce 1988 definuje sociální práci jako: „*Činnost, která předchází nebo upravuje problémy jednotlivců, skupin a komunit, vznikající z konfliktů potřeb jedinců a společenských institucí. Jejím záměrem je zlepšit kvalitu života všech lidí*“.

Matoušek ve své knize uvádí, že: „*Sociální práce je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů.*“ (Matoušek, 2003, str. 213)

1.5 Sociální pracovník

Zákon č. 108/2006. Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů definuje sociálního pracovníka jako pracovníka, který vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy, včetně řešení sociálně-právních problémů, poskytuje sociální poradenství, provádí analytickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních služeb sociální prevence, depistážní činnost, poskytuje krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci. Zákon definuje i potřebné vzdělání pro výkon povolání sociálního pracovníka.

Sociální pracovník je profesionál poskytující služby v oblasti sociální práce, která ve formě praktické činnosti zahrnuje odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení různých sociálních problémů. Člověk, který se pohybuje v sociální sféře, je v přímém kontaktu s klienty, ale často i s jejich rodinami a známými. (Schmerlingová, Novotná, 1992)

Sociální pracovník se stává prostředníkem mezi normou společnosti a klientem. Jeho úkolem je, vytvořit si s klientem správný vztah, umět ho vyslechnout, pochopit, vcítit se do něj, přijímat ho takového jaký je a hledat na něm to dobré, to co často zbytek společnosti ani nevidí. Nikdo, ale nedokáže sympatizovat se všemi typy lidí, paradoxně jsou nám většinou bližší ti, kteří pomoc vlastně nepotřebují. Objevují se zde tendence volit si klienty mladší, úspěšné a atraktivní, ale typický klient často tyto aspekty nesplňuje.

Mnoho mladých lidí se sociálním vzděláním raději volí práci v dětském domově nebo ve střediscích pro mládež, protože i přes svůj obor se ostýchají nebo dokonce bojí pracovat s lidmi starými, postiženými nebo v krajní nouzi. Tato profese je často idealizována, ale realita je zcela jiná. Student nemá možnost připravit se na osudy konkrétních lidí, na situace se kterými se sám nikdy nesetkal, často si ani po absolvování studia není schopen představit, co práce obnáší, po nastoupení do zaměstnání rychle opadá nadšení, objevuje se frustrace a mladý člověk brzy mění povolání nebo zcela opouští sociální sféru. (Kopřiva, 1997)

1.6 Činnost sociálního pracovníka

Sociální pracovníci působí v mnoha oblastech a pracují s různými cílovými skupinami, pracovní náplň se na jednotlivých pozicích může značně lišit. Jedná se tedy o práci rozmanitou, se širokou škálou uplatnění, ale také o profesi, která je značně náročná zejména po psychické stránce. Sociální pracovník tedy musí být vzdělán ve svém oboru, ctít etický kodex a jeho prioritou musí být práva a zájmy klientů. Velká váha se přikládá individuálnímu přístupu ke klientovi a navázání důvěryhodného vztahu s klientem, kterého profesionál vnímá jako aktivního spolupracovníka. Pracovník často čerpá z předchozích zkušeností a praxe, osobní předpoklady a umění práce s lidmi jsou nutností. (Matoušek, 2003)

1.7 Kompetence sociálního pracovníka

Základem je splnění předpokladů k výkonu sociální práce, které jsou mimo jiné formulované zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách. Žádná právní norma ovšem přímo nedefinuje kompetence sociálního pracovníka natolik, aby bylo vždy jasné, čím vším může být pověřen.

Kompetence zajišťují to, jak se sociální pracovník bude chovat a jak bude jednat v různých situacích. Aby profesionál byl kompetentní a plnil tedy dobře své úkoly, musí splňovat určité předpoklady. Základem jsou vlastnosti, schopnosti, vědomosti a dovednosti, které ke své práci potřebuje, také musí být ke kompetentnímu chování motivován a musí mít možnost svých schopností využít. (Vodák, Kucharčíková, 2011)

Kompetence patří mezi specifické charakteristiky osobnosti sociálních pracovníků, tyto charakteristiky tvoří předpoklad pro působení v sociální sféře. Do struktury kompetencí se promítá také osobnost sociálního pracovníka, kterou tvoří motivy, rysy, sebepojetí, vědomosti a dovednosti jedince. (Mlčák, 2005)

Jedná se tedy o schopnost naplnit všechny požadavky daného povolání, to se projevuje realizací pracovních závazků a naplněním cílů sociální práce. Sociální pracovník musí být schopen účinné komunikace, plánování postupů, podpory a pomoci k soběstačnosti, poskytování služeb, přispívat dané organizaci a odborně růst. (Matoušek, 2003)

1.8 Etické standardy sociální práce

Součástí práce v sociální sféře je i profesní etika, která je charakterizována jako morální nasměrování vztahu sociálního pracovníka s jinými subjekty. Etické chování je formulované v etických kodexech. V České republice tento kodex vydává Společnost sociálních pracovníků. (Nečasová, 2001) Etický kodex vyžaduje, aby chování sociálního pracovníka bylo nediskriminační a respektující odlišnosti a problémy jedince, zároveň také nabádá k profesionálnímu, zodpovědnému a užitečnému chování v každé profesní situaci, ve které se sociální pracovník může nacházet. (Etický kodex, 1995)

1.9 Cíle sociální práce

Navrátil (2001) tvrdí, že: „*Cílem sociální práce je podpora sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vnímána a vyjádřena. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí (sociální fungování).*“ (Navrátil 2001, str. 11-12)

Výsledkem sociálního fungování by mělo být duševní zdraví člověka. Sociální pracovník se zaměřuje na prevenci, kdy se snaží včas objevit problém, eliminovat ho a mít ho pod kontrolou. Dále podporuje rozvoj potenciálu klienta, nabízí mu různé formy vzdělávání, učí ho sociálnímu chování a velkou část svého času věnuje přímo problému a to kurativní nebo rehabilitační formou.

1.10 Předpoklady pro výběr povolání

Požadavky na sociálního pracovníka jsou dány legislativním rámcem, profesními standarty, ale i konkrétními nároky zaměstnavatele. Pomáhající profesi si většinou volí jedinec, který je tzv. sociální typ, jde o člověka, který vyhledává práci s lidmi a interpersonální aktivitu. Základní vlastností takového člověka je přesvědčivost,

přátelskost, velkorysost, taktnost, nápomocnost, laskavost, chápavost, komunikativnost a důvěryhodnost.

Popsat charakteristiku sociálního pracovníka, aniž by si ho čtenář zidealizoval je náročné, přesto je logické, že sociální pracovníci by měli mít všechny kladné vlastnosti a ctnosti dobrého člověka, příkladné morální postoje, kultivovaný způsob komunikace, protože právě ta je podstatou sociální práce. Autorky Schmerlingová a Novotná jako nejdůležitější vnímají vlastnosti zralé osobnosti, hlavně pak citová vyrovnanost a stálost, které jsou pro zvládnutí této náročné profese nutností. Citová stabilita pomáhá při sebeovládání a sebekontrolě a zabraňuje tak konfrontacím s klienty a projevování negativních prožitků. Vlastností, která by se u sociálního pracovníka měla vyzdvihnout je empatie, kterou lze popsat jako vcítění se do druhého a pochopení jeho motivů. Autorky tvrdí, že opravdový zájem o klienta se projevuje tím, že ho sociální pracovník vnímá jako sobě rovného a vyjadřuje mu potřebný respekt a úctu. Zároveň je potřeba určité dávky životního optimismu, díky kterému pracovník klientovi věří a je schopen dosáhnout nějaké změny. Pokud ovšem nevěří, že se lidé mohou změnit, pak jeho pomoc postrádá smysl a klienti jeho nedůvěru rychle vycítí. (Schmerlingová, Novotná, 1992)

1.11 Faktory ovlivňující výběr profese

Pichňa (1980) popisuje, že nejčastěji výběr profese ovlivňují rodiče, masmédia, škola, přátelé, známí, poradenské instituce a ostatní společenské organizace. Největší vliv na výběr povolání a tedy i oboru v době studia má rodina a to již v raných fázích výchovy. Rodina výrazně zužuje výběr profesí, o kterých dítě uvažuje. Dítě vnímá široké příbuzenstvo a přátele rodiny, kteří ho informují o konkrétních povoláních. Často se stává, že rodiče mají svou vizi o ideálním povolání a vnucují ji dítěti i proti jeho vůli, chtějí udržet tradici v rodině, nelíbí se jim volba dítěte nebo si prostřednictvím něj chtějí splnit své sny. Masmédia mají za vinu, že jedinec často získá zkreslené nebo nereálné představy o povolání. (Pichňa, 1980)

2 Motivace

2.1 O motivaci

Slovo motivace vzniklo ze slova motiv, které pochází z latinského *motivere*, toto slovo znamená pohybovat, hýbat. Motivem je tedy něco, co nás uvede do pohybu. Ke všemu, co člověk dělá je nutná určitá dávka motivace. Jedná se o něco, co nás z nějakého důvodu žene dopředu. Motivace je přímo závislá na vůli a schopnosti přesvědčit sám sebe k posunu. (Aidar, 2004)

„Člověk musí být tím, kým může být. Musí zůstat věrný své vlastní povaze. Tuto potřebu označujeme jako sebeuskutečňování.“ (A. H. Maslow, 1981, citovaný podle Nakonečného, 1996, str. 8)

Proč se lidé chovají tak jak se chovají? Jedná se o základní otázku psychologie. Ve stejné situaci se každý může zachovat jinak. Chování je ovlivněno zkušenostmi, povahou jedince, důležitý je ale motiv, ten dává chování smysl. Veškerá psychologická pomoc musí být založena na poznatcích o motivaci. Motivace také reguluje psychickou činnost, zajišťuje fungování učení, aktivizuje motorické a kognitivní procesy. Podporuje chování, které zajišťuje stálý růst osobnosti i její vnitřní rovnováhu. (Nakonečný, 1996)

2.2 Definice motivace

Motivace zjišťuje psychologické příčiny lidského chování a jednání. Motivace určuje směr i intenzitu chování člověka. Pro strukturu i dynamiku lidských motivů je typická i nadsituační aktivita, tzn. schopnost vytyčovat si cíle, které přesahují současnou schopnost a možnosti, díky tomu mohou vznikat stále nové motivy. (Buchtová, 2002)

Motivace slouží jako signál pro určitou potřebu, hodnotí náš současný stav nebo situaci, ovlivňuje jednání, které je zaměřené na její uspokojení. Je ovlivňována vnitřním stavem člověka, ale působí na ni i vlivy vnějšího prostředí. Je závislá na podnětech, které se dělí na vnitřní a vnější. (Vágnerová, 2005)

J. Nuttin (1987) chápe motivaci jako: *„Hypotetický proces, jehož podstatným znakem je zaměřování a energetizace chování. Konkrétní zaměření na ten či onen objekt určuje učení, avšak účinek vnějších podnětů (stimulů) nelze vždy zcela jasně odlišit od účinků motivace. Motivace dává chování jednotu a význam a strukturuje spolu s kognitivními procesy pohyby tak, že vykazují smysluplné aktivity.“* (J. Nuttin, 1987, citovaný podle Nakonečného, 1996, str. 12)

P. G. Zimbardo (1983) zdůrazňuje, že: „*Motivaci nikdy nikdo neviděl, je to pojem vyjadřující určité závěry z toho, co je pozorováno, tedy z toho, že chování směřuje k dosažení určitých cílů, že probíhá určitou silou (úsilím), že člověk prožívá touhy a chtění.*“ (P. G. Zimbardo, 1983 citovaný podle Nakonečného, 1996, str. 12)

Motivace je tedy proces, který zaměřuje, udržuje a energetizuje zacílené chování, vysvětluje důvody chování, umožňuje samostatnou tematizaci vztahů a emocí. Pokud se podíváme na učení, pak funguje motivace jako zpevnění, objekt vnímá dosažené odměny a tresty, což má pro něj motivační vliv, neustále se totiž snaží znovu docílit naučených odměn. (Nakonečný, 2000)

2.3 Teorie motivace

Podstatu motivace lze rozdělit do čtyř skupin:

- Homeostatický model - předpokládá, že každý organismus usiluje o udržení vnitřního prostředí, které pokud je nějak narušeno, objevuje se snaha o opětovné získání rovnováhy.
- Pobídkový model – předpokládá, že chování je ovlivňováno vnějšími podněty, ty přinášejí libé nebo naopak nelibé pocity. Nejsou zde přítomny potřeby, ale jen emoce, které se neustále opakují, jsou-li příjemné, nebo se jim snažíme vyhnout, pokud jsou pro nás nepříjemné.
- Kognitivní model – předpokládá, že vše je založeno na poznávacích procesech, základní potřebou je tedy poznání a zvědavost. Snažíme se redukovat neurčitost, naší motivací je získávání nových informací.
- Činnostní model – předpokládá, že zdroj motivace je v činnosti. Sama činnost je přitom cílem a ne jen prostředkem k jeho dosažení. Tato teorie tedy tvrdí, že právě činnost je podstatou života. (Smékal, 2002)

2.4 Motiv

Motivy jsou faktory, které aktivizují lidské chování a zaměřují je na určitý cíl, udržují se po určitou dobu a toto jednání směřuje k uspokojení potřeby. Motivy určují směr aktivity, její intenzitu i délku trvání. Motiv lze definovat jako osobní příčinu určitého chování, které mu dává smysl. Dělí se na motivy vědomé a nevědomé, které se mohou vzájemně prolínat. Motiv se tedy dá označit jako konečný cíl motivace. (Vágnerová, 2005)

„D. C. McClelland (1951) chápe motiv jako: „*Silnou afektivní asociaci, charakterizovanou anticipační cílovou reakcí založenou na minulé asociaci určitých*

klíčů s libostí nebo bolestí.“ (D. C. McClelland, 1951 citovaný podle Nakonečného, 2000, str. 72) Lze tedy říci, že člověk má očekávání, že to co je pro něj negativní se změní v pozitivní, a to je pro něj motivem. V tomto pojetí je motiv v očekávání určitého pozitivního „afektu“, tedy emocionálního zážitku. (Nakonečný, 2000)

Motivem je obsah uspokojení, pokud se ho docílí, je původní motivace redukována. Motiv je tedy psychologickým důvodem chování, vysvětluje, proč se jedinec chová tak, aby něčeho dosáhl. Vyjadřuje tedy příčiny a důvody chování a dává mu psychologický smysl. (Nakonečný, 2009)

„J. Nuttin (1987) vymezuje pojem motiv jako: „Faktor aktivace a řízení způsobů chování a poznamenává, že jako takový znamená buď objekt ve vnějším světě, který u individua vyvolává určitou pohotovost k chování, nebo vyjadřuje tuto pohotovost samu: v prvním případě jím označuje například jídlo, v druhém hlad. V obou případech však finálním efektem je dosažení určitého psychického stavu uspokojení (v tomto případě nasycení).“ (J. Nuttin, 1987, citovaný podle Nakonečného, 1995, str. 124)

2.5 Hodnota

Objekty a situace, které nás nějakým způsobem přitahují, mají pro nás pozitivní hodnotu, pokud nás odpuzují, je pro nás hodnota negativní. Hodnotou se stává to, co uspokojuje subjektivní potřebu. Hodnoty vytvářejí hierarchický systém, který se postupem života rozvíjí a mění, tento systém spoluutváří naše chování. Subjektivní hodnoty se mohou měnit vzhledem k okolnostem a změnám ve vnitřním vztahu člověka. (Vágnerová, 2005)

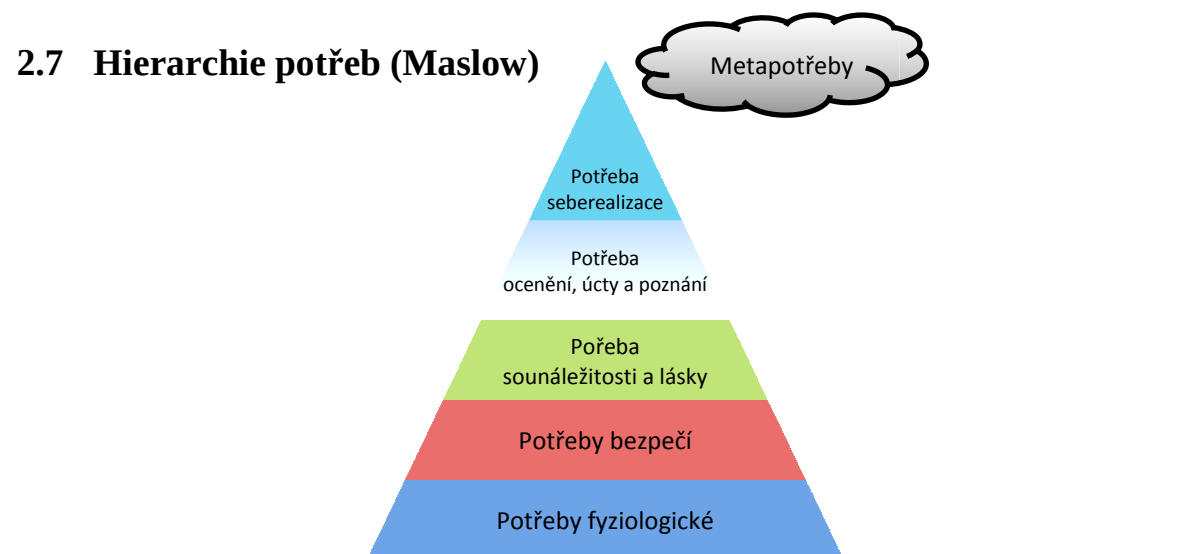
Jak již bylo zmíněno, pojem hodnota vyjadřuje něco subjektivně žádoucího, to se dělí na rovinu fungování organismu (biologická entita) a rovinu fungování individua (sociální entita). Tyto aspekty se sjednocují v pojmu osobnosti. Nedostatek hodnot pak vytváří základní motivační napětí (potřebu). Jedná se tedy o rozpor mezi tím, co člověk aktuálně prožívá a co prožívat touží. (Nakonečný, 1996)

Hodnota je relativně stálá charakteristika člověka a má velký význam pro poznání motivační struktury osobnosti, díky ní nám může být objasněno pro nás jinak nelogické chování. (Buchtová, 2002)

2.6 Potřeba

Potřeby se dají definovat jako nedostatky organismu nebo sociálního bytí, tyto nedostatky vyjadřujeme jako biogenní a sociogenní potřeby. Potřeba je tedy něco, co nám chybí a je to pro nás podstatné, své chování proto zaměřujeme tak, aby byla potřeba naplněna. (Nakonečný, 2009)

2.7 Hierarchie potřeb (Maslow)

(Zdroj: Hall, Lindzey, Loehlin, Manosevitz, 1997)

Maslow studoval teorii lidské motivace, ve které jsou potřeby hierarchicky uspořádané. To znamená, že základní potřeby jsou vždy uspokojené dříve než potřeby jiné. Základní nebo také deficitní potřeby, jsou ty, které vznikají z nějakého zřejmého nedostatku. Teprve pokud jsou deficitní potřeby uspokojené, přichází na řadu potřeby další, které vycházejí z lidské touhy sledovat cíle.

Základní a nejdůležitější jsou tedy **potřeby fyziologické**, sem patří potřeba dýchání, vody, potravy, spánku, vyměšování, rozmnožování, tělesné teploty, integrity a fyzické aktivity. I některé fyziologické potřeby se dají dočasně a do určité hranice nahradit jinými aktivitami (např. napitím a cigaretou se dá oddálit pocit hladu), jiné fyziologické potřeby se musí uspokojit hned, jinak dochází ke smrti.

Pokud jsou fyziologické potřeby uspokojené, přichází na řadu **potřeby bezpečí**, jedná se o potřebu jistoty, stability, zaměstnání, rodiny, zdraví a fyzické bezpečnosti.

Dále je zde **potřeba sounáležitosti a lásky**. Pokud jsou v dostatečné míře uspokojené předešlé potřeby, začíná člověk navazovat láskyplné vztahy s jinými lidmi (rodinou, přáteli, milenci, manželským partnerem, dětmi apod.). Chceme cítit, že jsme součástí domova a rodiny, toužíme mít kolem sebe přátele, sousedy i spolupracovníky. Je pro nás nezbytné vědět, že někam patříme.

Po uspokojení této potřeby přichází **potřeba ocenění, úcty a poznání**, ta se dělí na dva druhy. První je potřeba sebedůvěry a nezávislosti. Druhý druh je potřeba prestiže, slávy, uznání a respektu od druhých lidí.

Další vyšší potřebou je **potřeba seberealizace**, ta pramení z toho, že jsme nespokojeni, pokud neděláme to, co se k nám individuálně hodí (proto hudebník se věnuje hudbě a básník píše básně a není to naopak). Člověk instinktivně touží naplnit své schopnosti a stát se tak tím nejlepším, jakým jen může být. Seberealizovaná osoba je typická tím, že přijímá okolnosti života a to včetně sebe sama, je spontánní, tvořivá, zajímá se o řešení problémů a posuzuje okolí bez přestupků.

Na pomyslném vrcholu pyramidy se nacházejí tzv. **metapotřeby** nebo také hodnoty bytí, ty má každý hierarchicky uspořádané jinak a řadí se sem potřeba nebo hodnota pravdy, dobroty, krásy, jednoty, nepodmíněnosti, životaschopnosti, jedinečnosti, perfektnosti, nevyhnutelnosti, komplexnosti, spravedlnosti, pořádku, jednoduchosti, bohatství, nenucenosti, hravosti a soběstačnosti. (Hall, Lindzey, Loehlin, Manosevitz, 1997)

2.8 Pracovní motivace

Pracovní motivaci lze primárně definovat jako vztah člověka k jeho práci, která by neměla být jen existencionální nutností. Měla by přinášet uspokojení sama o sobě, těšit by měly i dosažené cíle, sociální vztahy s ní spojené a prestiž, kterou nám přináší. Měla by uspokojit naši touhu po seberealizaci. Úspěšnost v pracovním životě významně ovlivňuje i osobní život. Proto práce, která zaměstnance uspokojuje, je sama o sobě nejlepším motivátorem. Pracovník, který je spokojený a práci nechce měnit, se ji přirozeně snaží vykonávat co nejlépe. (Štikar, Ryměš, Riegel, Hoskovec, 2003)

Většina z nás si profesi volí dle osobních schopností, vloh a zájmů. Je důležité zamyslet se nad tím, zda jsou naše představy o zaměstnání reálné a zda jsme schopni ve zvolené práci setrvat. Je nutné si uvědomit, že je možné odvádět dobrou práci, ale zároveň mít prostor pro sebe samotné. (Henriksen, Vetlessen, 2000)

„Při volbě povolání se konkrétní osoba realizuje jako unikátní jedinec, s možností uplatnit své zcela individuální schopnosti a talenty.“ (Henriksen, Vetlessen, 2000, str. 95) Je zde tedy předpoklad, že povolání se odděluje od osobního života. Je nutné uvědomit si, že většina lidí práci nevykonává proto, že by ji vykonávat chtěla, ale proto, že mít práci je v současné době nutné. Často není tak důležité, čeho se práce týká, pokud je dobře zaplacená. V České republice se práce striktně odděluje od osobního života, proto se může stát, že si člověk práci kompenzuje právě to, co mu v osobním životě chybí, může si tak nahrazovat nedostatečné sociální kontakty nebo jiné potřeby. Pokud člověk přijde o práci, častěji než práce samotná mu chybí kolegové, tento nelibý pocit se může ještě násobit, pokud osoba nemá sociální kontakty v osobním životě (rodina, přátelé apod.). I přesto, že motivy k práci mohou být různé, většina lidí se shodne na tom, že dobrá práce jim umožňuje rozvoj jejich osobnosti. V současné

společnosti má práce určitou hodnotu a propůjčuje lidem prestiž, tento fakt je problematický vzhledem k dlouhodobé nezaměstnanosti v západním světě, nabízí se zde tedy otázka, jak mají lidé bez práce dosáhnout potřebné sebeúcty. (Henriksen, Vetlessen, 2000)

V pracovním procesu může být vhodným motivátorem **úspěch**, který jedinec cítí při dobře odvedené práci a v případě, že jsou viditelné výsledky práce. Dalším motivátorem je **uznání**, což je jakákoliv pochvala a to někdy i ve spojení s odměnou. Motivací pro člověka může být i **možnost profesního růstu**, ve smyslu větších pracovních příležitostí nebo získávání nových vědomostí. Velmi využívaným motivátorem je **povýšení**, například na lepší pracovní pozici či na pozici vedoucího. Důležitá pro motivaci je také **odpovědnost**, kdy jedinec sám za něco zodpovídá a nakonec i **práce sama** může být velkým motivátorem. (Aidar, Eric, 2004)

S pracovní motivací souvisí i pojmy jako je **pracovní výkon**, pod kterým si můžeme představit výsledek pracovní činnosti za určitý čas a za určitých podmínek. Dále je to **pracovní výkonnost**, jedná se o dlouhodobější a obecnější výsledek pracovního výkonu, který může být ovlivněn různými činiteli. Důležitým pojmem jsou i **osobní determinanty výkonnosti**, sem spadají veškeré znalosti, dovednosti, zkušenosti, osobní vlastnosti, motivace i aktuální fyzický stav. Zajímavostí je **motiv výkonu**, který vyjadřuje touhu po dosažení úspěchu, tedy něčeho co by vyvolalo úctu okolí a zvýšilo by jedinci prestiž. Stále zlepšování výkonu může sloužit jako dlouhodobá motivace. Potřeba motivu výkonu je velmi individuální, někteří předem vnímají situaci jako příliš náročnou, jiní v ní vidí výzvu. (Wagnerova, 2008)

Motivace vyjadřuje dynamickou složku osobnosti a motivy jsou důvody, proč něco vykonáváme, dá se říci, že díky ní vykonáváme veškeré aktivity v životě. Není důležitá jen samotná práce, ale i to jakým se tato práce ubírá směrem, podstatné je mít stanovený cíl, kterého se snažíme dosáhnout. (Kollárik, 2002)

Štikar, Ryměš, Riegel a Hoskovec (2003) ve své monografii popisují rozdělení pracovní motivace dle Luthanse (1992), který uvádí, že pracovní motivaci je možné rozdělit do dvou skupin. První skupina vysvětluje, co člověka motivuje k práci, identifikuje lidské potřeby, vztahy a preference, určuje, které vztahy vnějšího prostředí vedou k dosahování výkonu. Do této skupiny spadá i Maslowova teorie potřeb. Druhá skupina stojí za důkladnějším teoretickým vysvětlením pracovní motivace. Tato teorie tvrdí, že motivace člověka je přímo úměrná velikosti očekávaného cíle, čím je tedy cíl pro jedince důležitější, tím větší úsilí pro jeho dosažení vynaloží. (Štikar, Ryměš, Riegel, Hoskovec, 2003, str. 102 - 104)

Pozitivní znaky motivace, jako je nadšení, pozitivní přístup k práci, pracovní nasazení a energie, je to, co hledá každý zaměstnavatel u svého budoucího zaměstnance, pokud je povolání správně zvoleno, jsou tyto znaky později, po nástupu do zaměstnání stále rozvíjeny. (Adair, 2004)

Nejčastějšími motivy pro volbu pomáhající profese jsou tedy potřeba po kontaktu s druhými lidmi, potřeba bezpečí a jistoty, potřeba sebeoceny, dominance, spolupráce a nezávislosti. Každý člověk je jedinečný a stejně tak jedinečné jsou i jeho motivy. Motivace se dělí na motivaci vnitřní, ta vychází zevnitř člověka a vypovídá o tom, že práce samotná je pro jedince požitekem a přináší uspokojení. A dále na motivaci vnější, jedná se o motivaci z okolí, motivátorem tedy není práce samotná, ale člověk ji vykonává, aby dosáhl určitého cíle, např. finanční odměna, povýšení apod. (Štikar, Ryměš, Riegel, Hoskovec, 2003)

Pracovní motivace se skládá ze čtyř skupin:

- Ekonomická motivace – peníze jsou jedním z hlavních motivátorů, které přimějí člověka pracovat, výše výplaty může značně ovlivnit výkonost zaměstnance. Pro většinu lidí je tento motiv klíčový a na jeho základě si volí zaměstnání.
- Sociální motivace – pojednává o interpersonálních vztazích na pracovišti a z nich vyplývající spokojenosti v práci. Je potvrzeno, že fungující vztahy na pracovišti se pozitivně odrážejí na pracovním výkonu.
- Osobnostní motivace – zahrnuje potřebu seberealizace a uznání. Někteří, často právě lidé v sociální sféře, přikládají právě tomuto vysokou motivační hodnotu, cílem jejich snažení je možnost být úspěšný. Pro uplatnění této motivace je nezbytné, aby zaměstnanec uplatnil veškeré své možnosti a díky tomu získal prestiž a uznání okolí.
- Motivace spokojenosti v práci – jedná se o individuální pocit, podstatou je zde rozumná míra nároků na zaměstnance a stabilní zaměstnání bez stresu. Spokojenost v práci ovlivňuje nejen profesionální, ale i soukromý život jedince. Spokojenost v práci není jen cílem jednotlivce, ale i zaměstnavatele a celého kolektivu. Spokojenost, ale i nespokojenost v zaměstnání značně ovlivňuje jednání člověka. (Kollárik, 2002)

2.9 Teorie pracovní motivace

Tyto teorie čerpají z dalších oborů, jako jsou psychologie a sociologie. Dle Amstronga neexistuje žádná univerzální teorie pracovní motivace. Jednotlivé koncepty jsou zaměřené na různé aspekty motivace a přikládají jim rozdílnou důležitost. Amstrong teorie motivace dělí následovně:

- Teorie instrumentality – tato teorie tvrdí, že pokud uděláme jednu věc, vede to k věci jiné. Dá se tedy říci, že hlavní motivací člověka je finanční ohodnocení. Teorie vznikla v 19. století a říká, že hlavním motivem pro práci, jsou odměny a tresty přímo provázané s výkonem člověka. Teorie přetrvává i do současnosti, v mnoha případech je i úspěšná, je založená na systému kontroly a nerespektuje lidské potřeby a vztahy mezi pracovníky.
- Teorie zaměřené na obsah – tyto teorie předpokládají, že motivaci tvoří potřeby jedince. Pokud jsou potřeby neuspokojené, vzniká napětí a nerovnovážný stav, aby byla rovnováha opět nastolena, je nutné najít cíl, který uspokojí potřebu a chovat se tak, aby bylo cíle dosaženo. Jednu potřebu lze uspokojit řadou cílů, ale také jeden cíl může naplnit více potřeb. Do této teorie spadá i již zmíněná Maslowova hierarchie potřeb.
- Teorie zaměřené na proces – tato teorie se zakládá na psychologických procesech, které ovlivňují motivaci, ale i na základních potřebách člověka. Záleží zde na tom, jak lidé vnímají své pracovní prostředí a způsoby a jak je chápou a interpretují. Teorie poskytuje realistický návod na motivování lidí. (Amstrong, 2007)

2.10 Adaptace na práci

Adaptace na práci je významná pro samotnou existenci člověka a značně ovlivňuje spokojenost v celém životě. V pomáhajících profesích je pracovní adaptace přímo související s adaptací sociální. Profesionál se setkává s velkým množstvím typů lidí. Tento proces trvá po celou dobu pracovní aktivity, důvodem jsou neustále měnící se nároky na jedince. Nedostatečná adaptace nastává, když pracovník nemá dostatečné odborné znalosti, dostatečnou představu o práci nebo si zvolil špatné zaměstnání. Velkou váhu mají i vztahy na pracovišti. (Štikar, Ryměš, Riegel, Hoskovec, 2003)

2.11 Spokojenost v práci

Pracovní spokojenost vychází z dobrých pracovních podmínek. Podstatný je vztah k pracovnímu zařazení, interpersonální vztahy, vztah k firmě i samotné profesi. Je důležité, aby zaměstnanec měl přehled o výsledcích své práce, měl za ně odpovědnost a chápal je jako významné. V současné době se zvyšuje potřeba samostatnosti,

zaměstnanci si chtějí sami organizovat i kontrolovat svou práci a jsou celkově více iniciativní. (Buchtová, 2002)

Nespokojenost v práci se často netýká ani tak práce samotné, ale spíše charakteristiky kontextu, ve kterém je práce vykonávána. Lidé jsou většinou se samotnou pracovní náplní poměrně spokojeni, větší problémy se objevují v interpersonálních vztazích, administrativních strategiích společnosti, vlivu na osobní život, v jistotě práce a výši platu. (Aidar, Eric, 2004)

Je nutné se vyvarovat motivace s negativním dopadem, motivace, jenž se nevyplní. Problém se objevuje např. ve chvíli, kdy zaměstnanec vykonává práci navíc, kvůli slíbenému povýšení, které ale z nějakého důvodu nenastane. (Havlík, 2008)

2.12 Motivace v pomáhajících profesích

Pokud je člověk vhodným typem pro výkon pomáhající profese, může ho zaměstnání po určité době zcela nadchnout a pohltit, důvodem je i to, že nedělí život na dvě části – práci jako povinnost a skutečný život. (Kopřiva, 1997)

Motivy pro volbu povolání se často různí, ale většina lidí se shoduje na tom, že tato práce rozvíjí jejich osobnost, je prestižní a ostatní si jich díky ní váží. Mladí lidé si často nedokáží přestavit, co práce s lidmi obnáší a to ani během studia, které se značně liší od praxe.

„Při volbě povolání se konkrétní osoba realizuje jako unikátní jedinec, s možností uplatnit své zcela individuální schopnosti a talenty.“ (Henriksen, Vetlessen, 2000, str. 95)

Mnoho sociálních pracovníků vnímá své povolání jako poslání, nejčastějším důvodem jsou náboženské kořeny, tyto lidé se často cítí jako povolání Bohem k tomu, aby pomáhali ostatním v nouzi a ve svých očích tak realizují křesťanské povinnosti. Naše společnost je čím dál více sekularizovaná a to vede k tomu, že těchto motivů ubývá. Možnost pomoci druhým přesto zůstává jedním z nejčastějších důvodů pro volbu profese se sociálním zaměřením.

Druhým motivem zůstává seberealizace, která více odpovídá dnešní době a je také rozšířenější. Sociální pracovníci mají často pocit, že právě toto povolání je jedinou možností, jak se realizovat a vykonávat to, co jim jde nejlépe a je pro ně přirozené. Tento motiv má často základ v obecném přesvědčení o tom, co je správné.

V současnosti je velmi častým motivem i to, že člověk prostě musí mít nějakou práci, o jakou se jedná je již vedlejší, podstatné je, zda je dobře ohodnocená.

Dalším motivem při volbě pomáhající profese může být kompenzace něčeho, co jedinci schází v osobním životě, často se jedná o sociální kontakty. Toto je typické pro osoby, které nemají rodinu nebo přátele, tyto osoby velmi špatně snáší výpověď, uzavírají se samy do sebe. (Henriksen, Vetlessen, 2000)

Na rozdíl od jiných povolání, kde může být podstatné pouze vzdělání, pomáhající profese vyžaduje ještě jednu vlastnost – lidský vztah. Klient potřebuje cítit důvěru, lidský zájem, přijetí, spoluúčast a náklonnost. V této profesi je hlavním nástrojem osobnost člověka. Vztah ke klientovi je možná nejdůležitější složkou povolání, tuto dovednost se ale lze ve škole jen těžko naučit. Klient se musí cítit být přijímaný, potřebuje vědět, že svými problémy nikoho neobtěžuje a nikdo ho nesoudí.

I přesto, že finanční ohodnocení je většinou nižší než v jiných oborech se stejnou mírou vzdělání, je tato práce velmi přitažlivá pro obsah, který nabízí smysluplné využití svých schopností. Pocit z pomoci někomu, kdo je v nejtěžších chvílích svého života, je mnohdy větší motivací než samotné finanční ohodnocení za odvedenou práci. V dnešním světě techniky, modernizace a civilizace mizí ze života lidí kontakt s přírodou a to nejen s přírodou jako takovou, ale hlavně přírodou uvnitř nás. Naše city jsou čím dál více oploštěné, podstatný je výkon, sebekontrola, úspěch a nikoli pocity jedince, pro člověka, který si toto uvědomuje, je únik do pomáhající profese vítanou změnou a navrácením k přirozenosti, životu a přírodě. (Kopřiva, 1997)

V době studia se studenti snaží osvojit si co nejširší pojetí člověka, je nutné vycházet z toho, že lidský život má mnoho dimenzí. Vzdělání vede k tomu, že je na klienty nahlíženo z odborného hlediska a studenti neberou v potaz individualitu klientů. Na člověka by se mělo vždy nahlížet jako na celistvého a je na místě si připustit, že odbornost vysvětluje jen některé aspekty problému.

Je nutno si uvědomit, že nejen profesionál ovlivňuje klienta, ale i klient ovlivňuje profesionála. Když se setkáme s novým člověkem, přenášíme na něj to, jací jsme, proto je vhodné naučit se sdílet všechno pozitivní, co v sobě máme. (Henriksen, Vetlessen, 2000)

To, zda pomáhající profese bude člověka zcela naplňovat, záleží na jeho životní filozofii. Například pokud je hlavním cílem pomoci společnosti přinést nové, aktivní jedince, potom daný člověk nejspíše nebude spokojen v domově pro seniory. Naopak člověk, který touží pomoci konkrétním osobám, může být spokojen v domově pro seniory, protože je pro něj smysluplné zamezit pocitu osamělosti ve stáří.

Pokud máme hovořit o skutečné motivaci je na místě zmínit dobrovolnictví. Mnoho lidí se věnuje pomoci druhým zdarma a ve svém volném čase. (Kopřiva, 1997)

Jako důležité a podstatné se jeví i celoživotní vzdělávání, mnoho sociálních pracovníků tvrdí, že ho nepotřebuje, ale to je velmi neprofesionální. Je ve vlastním zájmu jedince, aby neztratil svou původní motivaci k výkonu profese. Je nutností o sebe dostatečně pečovat, věnovat se psychohygieně a účastnit se supervizí, které jeho pracoviště nabízí. Podstatné jsou i interpersonální vztahy, objevuje se zde tvrzení, že stejné vztahy jako s kolegy má jedinec také se svými klienty. (Henriksen, Vetlessen, 2000)

Zvláštností je, že pomáhající je v podstatě placen za vztah k druhým lidem, otázkou tedy zůstává, zda lze pomocí financí tento vztah zlepšit. V dřívějších dobách o znevýhodněné pečovala církev, o její členy bylo materiálně postaráno, ale neměli možnost výdělků, v současnosti se jedná o práci jako každou jinou a je nutné si vydělat dostatek na zabezpečení sebe i své rodiny. (Kopřiva, 1997)

2.13 Problematické motivy

Určitá skupina lidí se rozhoduje pro pomáhající profesi z důvodu mocenského postavení, kterého jde snadno zneužít, protože klienti často neznají svá práva. Jedná se o práci těžko kontrolovatelnou a prokazatelnou.

Zde je uvedeno několik příkladů, proč se sociální pracovník může jevit mocnější než klient:

- Zastupuje stát
- Je představitelem většiny
- Nevybočuje z běžných norem
- Reprezentuje většinovou kulturu
- Rozhoduje o občanských právech klienta

Sociální pracovník by se měl chovat mravně a eticky, nezneužívat svého postavení a respektovat druhé. I z tohoto důvodu je vztah pracovníka a jedince velmi křehký, o to důležitější je, aby se oba domluvili a našli společný cíl své práce. Do práce zaměstnance se nepromítá pouze jeho etické smýšlení, ale i pohled na život. Problém se objevuje, pokud se člověk chová mravně jen proto, že má strach z toho, co by nastalo, kdyby tak nečinil. Podstatná je míra svědomí jedince, osvojení společenských norem a zralý úsudek. Pokud se nebojí výsledků svého jednání, často zneužívá situace ve svůj prospěch, a to i na úkor druhých. Každý je v jádru dobrý i zlý a hranice mezi těmito vlastnostmi je jen velmi úzká a snadno překročitelná. V této práci jsou prioritou přání a potřeby klienta, potřeby pracovníka jsou často opomíjeny, hlavní by měla být touha

pomoci, ale není to tak vždy. Může se jednat o uspokojení mnoha dalších potřeb, jako je například: touha po tom být dobrý, tedy lepší než klient, kterému se to nedaří, mít většinový názor, vydělat si dostatek peněz, být profesionální, ovlivňovat druhé, být potřebný a v neposlední řadě mít zaměstnání. (Úhela, 2007)

Pro vykonávání pomáhající profese je důležitá jedna vlastnost - vztah ke klientovi. Mnoho zaměstnanců však zaujímá neutrální postoj, vykonávají jen to, co vykonávat musí, o pocity svých svěřenců se nezajímají, práce je pro ně rutinou a vztahu s klienty se vyhýbají. Čím dál častěji se objevuje i mnohem horší postoj než je neutrální, postoj, který popírá hranice slušného jednání, které společnost vyžaduje. Zaměstnanci bývají arogantní, hrubí a hlavně lhostejní k problémům svých klientů.

Mnoho lidí volí toto povolání, aby unikli před osamělostí, i tento motiv je problematický. Jedinec se poté snaží své já až příliš přenášet na ostatní, má pocit, že mu klienti „patří“. Objevují se zde hned dva typy problémů, prvním je až přílišná snaha přebírat kontrolu nad klientem a ovládat jeho život, naopak druhou je obětování se pro klienta na úkor vlastního života. I když to tak nevypadá, mohou se oba tyto problémy objevit u stejného pracovníka a dobře se doplňují.

Každé zařízení má jasně daný svůj řád a je nutné trvat na tom, aby ho klienti dodržovali, problém, ale nastává, pokud je kontrola nadměrná a zbytečně přísná. Pracovník se této chyby často dopouští v dobré víře a má pocit, že tak více pomáhá, zároveň si tak ale i ulehčuje svou práci a předchází tak časové tísni. Přílišná kontrola také jasně ukazuje hierarchické postavení ve skupině a klienti si často připadají méněcenní, stejně tak si mohou připadat i klienti, se kterými je zacházeno jako s dětmi. Objevují se také pracovníci, kteří se obávají negativních názorů na vlastní osobu, z tohoto důvodu nedávají klientům téměř žádný prostor na vlastní názor, čímž se dostávají do kruhu - čím méně prostoru svěřencům dají, tím horší názor na ně klienti mají.

Obětování se pro klienty, se v pomáhajících profesích objevuje také poměrně často. Jedná se o stav, kdy pracovník staví klientovi potřeby nad ty své, má pocit, že jeho život závisí na něm. Obětuje se pro klienty, ale jeho život se tak stává těžším a nemá dostatek prostoru pro osobní rozvoj a své zájmy. Ani klientovi většinou tato přehnaná péče neprospívá, oslabuje ho, činí ho zranitelnějším a často kvůli ní nedosahuje svého potenciálu. Může si také uvědomovat, co pro něj druhý dělá, cítí se zavázán a na obtíž, což narušuje profesionální vztah. (Kopřiva, 1997)

Role klienta vyjadřuje určitou bezmoc, naopak profesionál se může jevit v tomto vztahu jako dominantní. Není výjimkou zneužívání a manipulace ze strany znevýhodněného a určit hranici mezi užitím a zneužitím moci je těžké. Všechny vztahy,

i ty na profesionální úrovni, jsou vždy jen takové, jaké je obě strany udělají. (Henriksen, Vetlessen 2000)

Jen je potřeba rozlišit, zda člověk skutečně chce pomáhat druhým, nebo se potřebuje cítit potřebný. K tomu cítit se potřebný většinou vede vlastní osamělost, takový člověk často upřednostňuje práci před ostatními zájmy a bez ní se cítí ztracený a zbytečný. (Kopřiva, 1997)

2.14 Syndrom vyhoření

Je zcela na místě zmínit syndrom vyhoření, který se právě v sociální sféře objevuje častěji než v jiných typech zaměstnání. Jedná se o subjektivní pocit fyzického, citového a mentálního vyčerpání pramenícího z dlouhodobého působení v mimořádně emocionálně náročných situacích. Často vzniká díky chronickému stresu v zaměstnání, který je typický právě pro pomáhající profese, ve kterých je často nedostatek personálu i prostředků, práce není dostatečně oceněna, lidé si práci odnáší domů a okolí dávají více, než přijímají. Tento stav je nejčastěji popisován ve zdravotnictví, sociální práci, školství, hospodářství a administrativě, ale postihuje i rodinu. Často se objevuje u absolventů vysokých škol nastupujících do práce, mnohdy mají už po pár měsících působení v novém zaměstnání pocit, že nikdo nechce nic změnit, tito mladí lidé velmi rychle ztrácejí své iluze a počáteční nadšení může vystřídat syndrom vyhoření.

Psychické vyhoření (burnout syndrom) se projevuje celkovým zhroucením, ztrátou iluzí, pocitu beznaděje, bezmocnosti, negativním postojem k práci, lidem, ale i k životu. Ti, které vyhoření postihlo, se cítí velmi unaveni. Nejtěžší forma vyhoření nejčastěji postihuje nejvíce zapálené a nadšené osoby, brzy totiž přichází na to, že práce neodpovídá počátečním představám. Velké riziko se tedy objevuje právě u studentů, kteří očekávají, že se právě pomáhající profese stane smyslem jejich života, tito jedinci si často myslí, že jsou povoláni vyšší mocí a po nástupu do zaměstnání se dostavuje pocit selhání, většinou to totiž není tak, jak si vysnili a dochází jim, že toho nemohou příliš změnit, jak v životě klientů, tak v pracovních postupech organizace. Člověk potřebuje, aby mu jeho práce dávala smysl, pokud tomu tak není, přichází mnoho otázek, které mohou vyústit až v otázky existencionální. Vyhoření je tedy často důsledkem selhávání při hledání smyslu života.

Syndrom vyhoření lze překonat, pokud si ho jedinec připustí, je nakloněn ke změně a ochoten na sobě začít pracovat. Je dokonce možné, že se díky němu dozví více o sobě, svém podvědomí a zjistí kdo vlastně je. Může také nastartovat řadu změn jak v profesi, tak i v životě. Lidé, kteří si vyhořením prošli a zvládli ho překonat, mají plnohodnotný, mnohdy i bohatší život a umí o sebe lépe pečovat. (Křivohlavý, 2012)

3 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce jsou prezentovány a diskutovány výsledky kvalitativního i kvantitativního výzkumného šetření.

3.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké faktory působí na mladého člověka během volby oboru se sociálním zaměřením a jak se jeho motivy během studia a získávání zkušeností z praxe mění.

3.2 Výzkumné otázky

1. Jaké procento žáků na konci základní školy se rozhoduje pro sociální obor a proč?
2. Jaké nejdůležitější motivy hrají roli při výběru sociálního oboru, jaké motivy jsou nejčastější?
3. Jsou studenti se svým výběrem spokojeni, případně co by změnili?
4. Kolik studentů po ukončení studia plánuje pracovat v oboru?

3.3 Metodika výzkumu

Kvantitativní výzkum - dotazník

Kvantitativní výzkum se zabývá získáváním informací o četnosti určitého jevu. Jeho hlavním cílem jsou číselně měřitelné údaje. Výzkumný soubor by měl reprezentovat cílovou skupinu. Výzkum probíhá nejčastěji formou dotazníku, který je konstruován až poté co jsou stanoveny cíle práce. V úvodu dotazníku se objevuje krátký text, který žádá respondenta o jeho vyplnění, vysvětluje, z jakého důvodu dotazník vznikl a k čemu budou získaná data použita. Pokud je dotazník anonymní, je vhodné o tom respondenty informovat. (Miovský, 2006)

Kvalitativní výzkum – polostrukturovaný rozhovor (interview)

Jedná se o nejčastěji využívaný typ rozhovoru, jelikož kombinuje výhody nestrukturovaného a naopak plně strukturovaného rozhovoru. Tazatel si vytváří závazné schéma otázek, na které se bude tázaných ptát, je ale možné zaměřovat jejich pořadí tak, aby z rozhovoru vytěžil maximum. Je vhodné nechat si od účastníka vysvětlit a upřesnit odpovědi, aby si tazatel ověřil, zda byla položená otázka

odpovídajícím pochopena. Během rozhovoru jsou kladeny doplňující otázky a dané téma je rozpracováno co nejvíce do hloubky a přiblíženo výzkumným cílům. Při vyhodnocování a analýze mohou být doplňující otázky ponechány stranou, ale často právě ony přinášejí velmi užitečné odpovědi. Při polostrukturovaných rozhovorech se příkládá velká váha vnějšímu prostředí, které by mělo být přizpůsobeno povaze výzkumu a standardizováno. (Miovský, 2006)

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

Ke zpracování praktické části bakalářské práce bylo použito kvantitativní výzkumné šetření. Celkem bylo rozdáno 107 dotazníků ve třech verzích, správně vyplněné dotazníky odevzdalo 93 žáků a studentů.

První typ dotazníku byl rozdán žákům ukončujícím devátý ročník základní školy. Výzkum si kladl za cíl zjistit, jaké procento těchto žáků se rozhodlo pro sociální obor a proč. Díky tomuto dotazníku se také dozvídáme, kdo, případně co žáky ovlivnilo při volbě jejich oboru. Zjišťujeme, jaké je jejich povědomí o sociální sféře a také očekávání od budoucího studia i povolání. Před rozdáním dotazníku byli žáci seznámeni s pojmem sociální sféra. Tento typ dotazníků byl po předchozí domluvě s třídními učiteli rozdán v červnu roku 2015 mezi 34 žáků navštěvujících základní školu v Jindřichově Hradci.

Druhý typ dotazníku byl rozdán studentům oboru Sociální činnost, po analýze výsledků se dozvídáme nejčastější a nejdůležitější motivy pro studium tohoto oboru. Dotazník nám také odpoví na otázku, jak jsou studenti s volbou oboru spokojeni, zda bylo naplněno jejich očekávání a zda chtějí v sociální sféře zůstat i nadále. V tomto dotazníku jsou probírány i výhody a nevýhody práce v sociální sféře, spokojenost na praxi a případné budoucí studium. V poslední otázce dotazníku mohou studenti vlastními slovy uvést, co je osobně motivovalo. Tento dotazník byl po předchozí konzultaci s ředitelkou školy rozdán mezi 29 studentů Střední zdravotnické školy v Jindřichově Hradci a to v červnu 2015.

Poslední, třetí typ dotazníku byl rozdán studentům vysokých škol, konkrétně bylo osloveno 30 studentů navštěvujících Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích. Respondenti studovali obory Speciální pedagogika – vychovatelství a Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory. Tento dotazník si opět kladl za cíl zjistit nejčastější a nejdůležitější motivy studentů, jejich spokojenost během studia, zda se naplnilo jejich očekávání a zda chtějí zůstat v sociální sféře. Výzkum se dotýká výhod a nevýhod práce v sociální sféře, náročnosti studia i finančního ohodnocení za tuto práci. Studenti zde mají opět možnost vlastními slovy

popsat svou motivaci. Tento výzkum byl proveden v květnu – červenci 2015 mezi studenty a spolužáky z Jihočeské univerzity.

Ve druhé polovině praktické části se práce věnuje kvalitativnímu výzkumu. V této části byl veden polostrukturovaný rozhovor se třemi respondentkami. Jedná se o dvě studentky Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory (3. ročník) a Speciální pedagogika – vychovatelství (2. ročník). Poslední polostrukturovaný rozhovor je se sociální pracovnící, která se již několik let pohybuje v oboru.

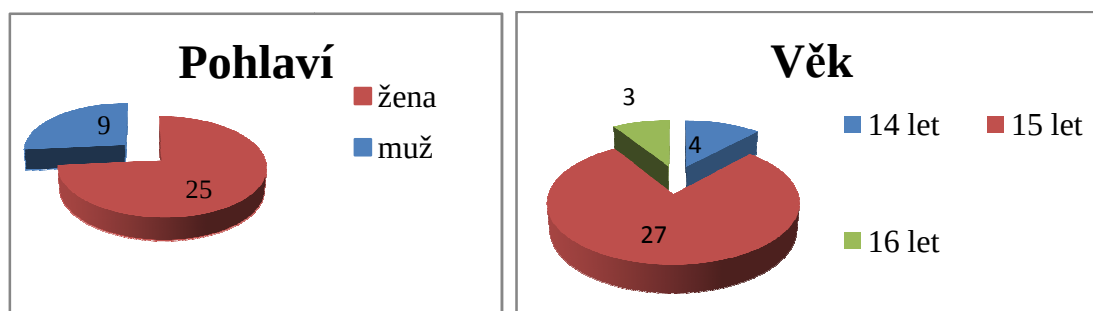
Výsledky výzkumného šetření byly zpracovány formou grafů a tabulek v počítačovém programu Microsoft Office Excel 2007.

3.5 Výsledky výzkumného šetření

3.5.1 Výsledky dotazníkového šetření – základní škola

Získaná data jsou zpracována ve formě grafů a tabulek, otázky jsou zvlášť zaznamenány a slovně doplněny. Rozšiřující otázky, které nejsou pro práci zcela rozhodující, jsou pouze slovně popsány. Dotazník lze dohledat v příloze práce. Z celkově rozdaných 37 dotazníků bylo 36 navraceno, 2 byly chybně vyplněny. Celkový počet respondentů je tedy 34.

Graf č.1 a 2

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 34 žáků odpovědělo 25 žen a 9 mužů. Odpovídající jsou ve věku 14 let (4 respondenti), 15 let (27) a 16 let (3). Průměrný věk dotazovaných je 15 let.

Tabulka č. 1

Název školy, do které od září nastupují:	
Gymnázium Vítězslava Nováka, Jindřichův Hradec	12
Střední zdravotnická škola, Jindřichův Hradec	5
Obchodní akademie, Jindřichův Hradec	2
Střední odborná škola a střední odborné učiliště, Jindřichův Hradec	2
Střední odborná škola ekologická a potravinářská, Veselí nad Lužnicí	1
Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor	1
Střední průmyslová škola, Písek	1
Obchodní škola, Gmünd	1
Škola ekonomiky a cestovního ruchu, obor předškolní a mimoškolní pedagogika, Jihlava	1
Obchodní akademie, Třeboň	1

Střední uměleckoprůmyslová škola, Bechyně	1
Střední odborná škola veterinární, mechanizační, zahradnická a jazyková, České Budějovice	1
Zemědělská akademie, Humpolec	1
Biskupské gymnázium, České Budějovice	1
Soukromá střední škola obchodu, služeb a provozu hotelů, Jindřichův Hradec	1
Bez odpovědi	2

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z přiložené tabulky lze vyčíst, že z celkového počtu 34 žáků si 22 zvolilo školu v místě svého bydliště. Jen 6 respondentů si zvolilo obor, který se přímo týká sociální sféry.

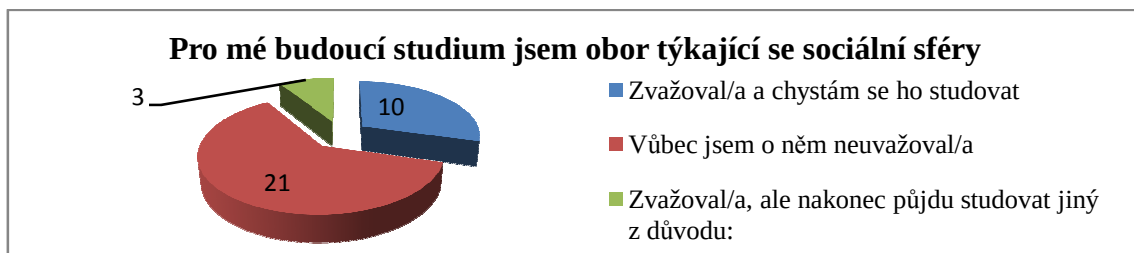
Žáci odpovídali na otázku, kdy a jak si vybírali střední školu/učiliště/gymnázium, 24 z nich uvedlo, že byli pevně rozhodnuti již před podáním přihlášek, 8 školu volilo na poslední chvíli, ale věří, že zvolili správně a 2 dotazovaní se příliš nerozhodovali nebo si nejsou jisti svým rozhodnutím.

Na školu, kterou si vybrali a byla pro ně tedy na prvním místě nastupuje 27 respondentů, 6 bylo přijato na školu, kterou měli uvedenou jako druhou možnost. Jen jeden z respondentů se ani na jednu ze zvolených škol nedostal.

Z celkového počtu 34 žáků uvedlo 25, že se při volbě školy rozhodovalo úplně samo, za 5 rozhodovali rodiče, 3 se rozhodovali podle toho, kam jdou jejich kamarádi a jen jeden respondent využil při rozhodování pomoc učitele, školního poradce apod. Tato část dotazníku umožňovala zvolit více odpovědí, ale žádný z respondentů této možnosti nevyužil.

Žáci nejčastěji získávali informace o školách sami za pomoci internetu (uvedlo 21 dotazovaných), zúčastnili se dnů otevřených dveří daných škol (20), navštívili burzu škol se svou školou (15) nebo sami či s rodiči (5), hojně také využívali atlasu škol (14), informačních letáček (9), nebo informací, které jim poskytli kamarádi studující danou školu (8). Jen 5 respondentů uvedlo, že informace získali od rodičů, 3 z dotazovaných žádné informace nehledali, protože byli již předem pevně rozhodnuti. Respondenti měli možnost zvolit více odpovědí.

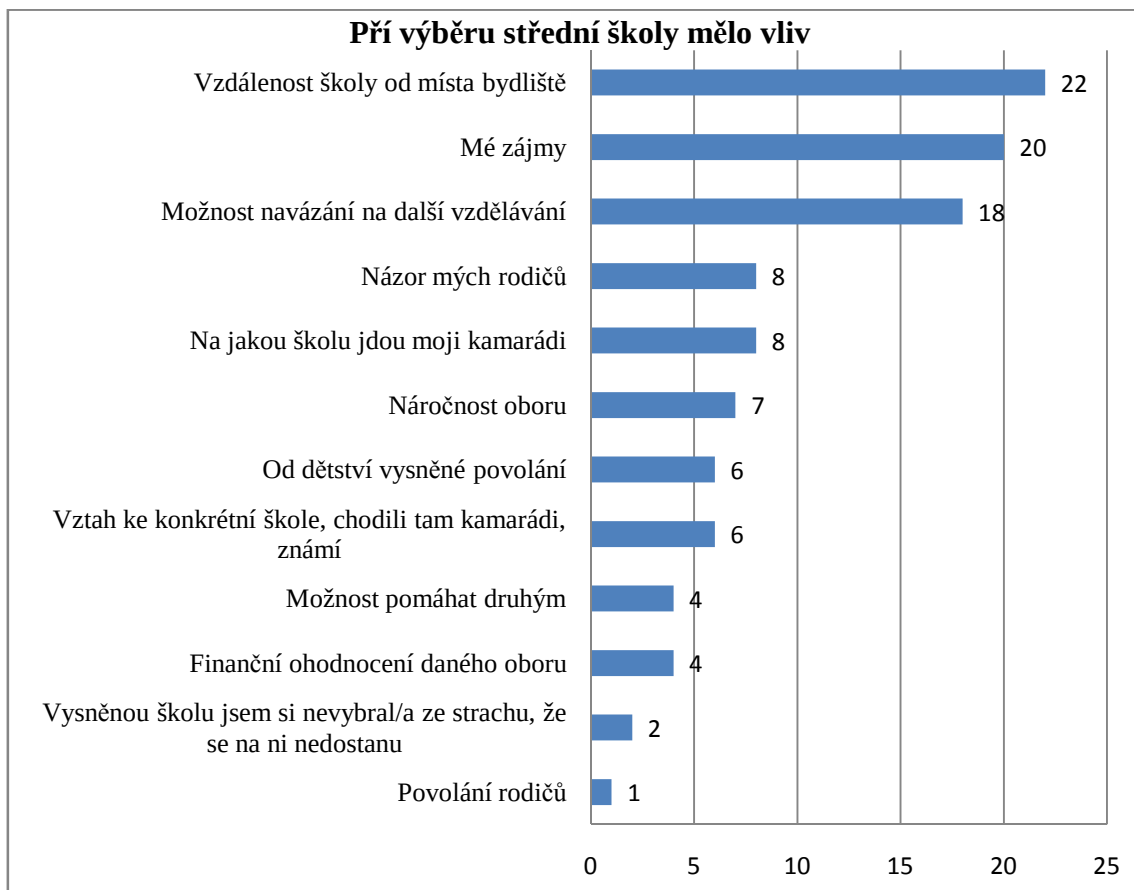
Graf č. 3

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 34 žáků uvedlo 10 respondentů, že se chystá studovat obor týkající se sociální sféry, 21 respondentů o studiu sociálního oboru neuvažovalo a 3 respondenti uvedli, že studium zvažovali, ale nakonec půjdou na jiný obor. Z těchto 3 respondentů nechali 2 svou odpověď bez dalšího doplnění a jeden připsal, že sociální sféru zvažoval, ale netroufá si na takto náročné povolání.

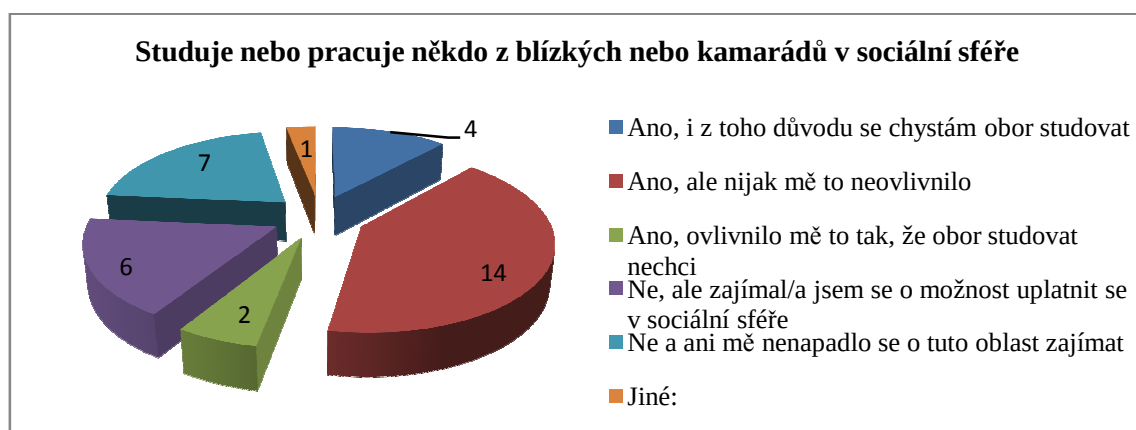
Graf č. 4

(Zdroj: vlastní výzkum)

Zde měli žáci možnost zvolit si více odpovědí. Na otázku, co mělo při výběru střední školy vliv, bylo nejčastější odpovědí vzdálenost školy od místa bydliště (uvedlo 22 respondentů), teprve na druhém místě se objevily zájmy žáků (20), jako další v pořadí se umístila možnost navázání na další vzdělávání (18), dotazovaní se během výběru nechali ovlivnit stejně tak kamarády i rodiči (uvedlo shodně 8 respondentů). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

Graf č. 5

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 34 respondentů odpověděli na otázku, zda studuje nebo pracuje někdo z blízkých nebo kamarádů v sociální sféře 4 žáci, že ano a i z tohoto důvodu se chystají tento obor studovat, 14 dotazovaných odpovědělo, že se někdo z blízkých v sociální sféře pohybuje, ale je to nijak neovlivnilo, 2 respondenti mají ve svém okolí někoho, kdo studuje nebo pracuje v sociální sféře a díky tomu se tomuto oboru věnovat nechtějí, 6 dotazovaných nemá v okolí nikoho, kdo se v sociální sféře pohybuje, ale přesto se o možnost uplatnit se právě v této sféře zajímali. 4 žáci nemají ve své blízkosti nikoho, kdo by je k sociální sféře přivedl a ani se o tuto oblast nezajímali, 1 dotazovaný uvedl, že na tuto otázku nezná odpověď.

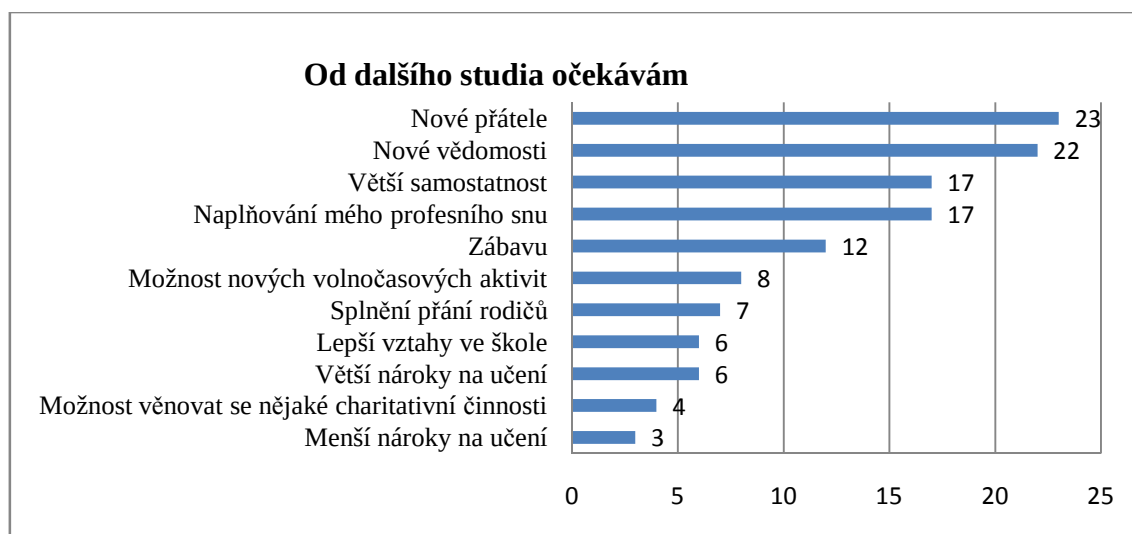
Tabulka č. 2

V budoucnu bych chtěl/a dosáhnout:	
Vysokoškolského vzdělání	21
Středního odborného vzdělání s maturitou	7
Středního odborného vzdělání s výučním listem	3
Vyššího odborného vzdělání	2
Základního vzdělání	1
Středního všeobecného vzdělání s maturitou (gymnázium)	0
Konzervatoře	0

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 34 žáků devátých tříd si přeje 21 docílit vysokoškolského vzdělání, středního odborného vzdělání s maturitou chce dosáhnout 7 respondentů, se středním odborným vzděláním s výučním listem se spokojí 3 respondenti a 2 chtějí dosáhnout vyššího odborného vzdělání. Jeden z respondentů je spokojen se základním vzděláním a nechce ve studiu pokračovat.

Graf č. 6

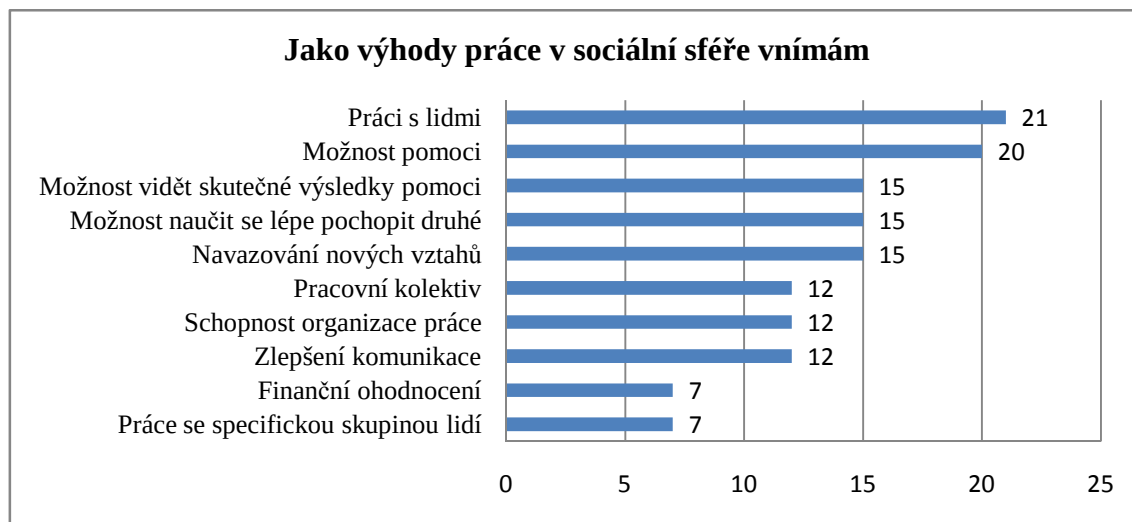

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka umožňuje dotazovaným uvést více odpovědí, překvapivě nejčastěji očekávají žáci od dalšího studia nové přátele (uvedlo 23 respondentů), na předních žebříčkách se dále umístily nové vědomosti (22), naplňování profesního snu očekává

shodně jako větší samostatnost 17 dotazovaných, na zábavu během dalšího studia se těší celých 12 žáků. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

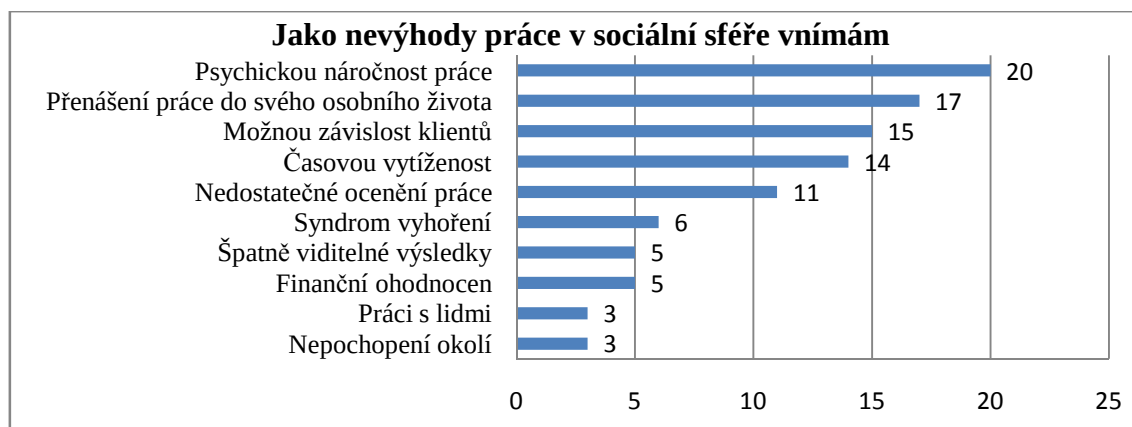
Graf č. 7

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka umožňovala uvést více odpovědí, za největší výhodu práce v sociální sféře žáci považují práci s lidmi (21) a možnost pomoci (20). Na shodném místě se umístila možnost vidět skutečné výsledky své práce a pomoci, možnost lépe pochopit druhé a navazování nových vztahů (15). Pracovní kolektiv, schopnost organizace práce a zlepšení komunikace vnímá jako výhodu shodně 12 respondentů. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

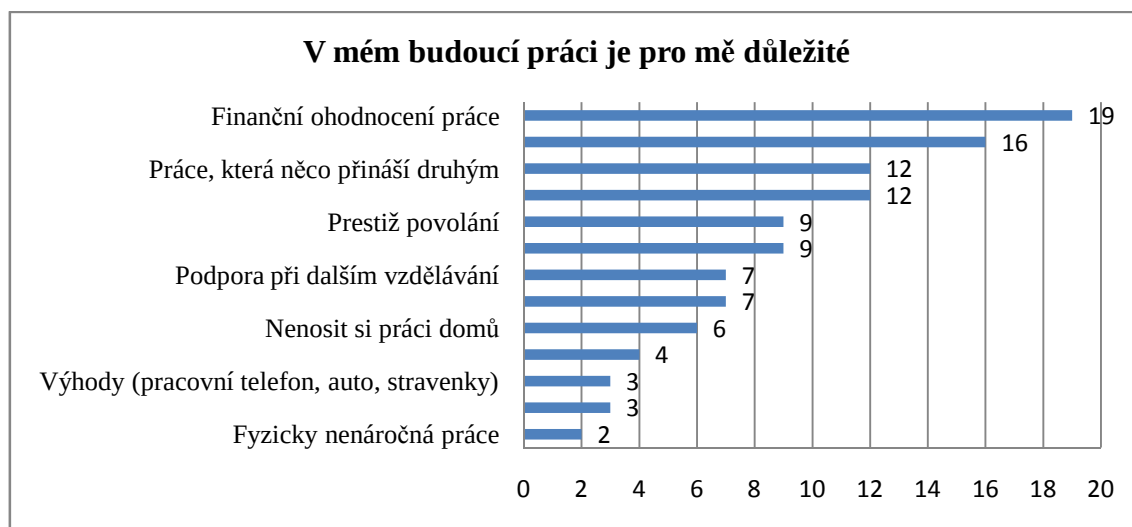
Graf č. 8

(Zdroj: vlastní výzkum)

I zde bylo umožněno žákům uvést více než jednu odpověď. Za největší nevýhodu žáci vnímají psychickou náročnost práce (20), dále přenášení práce do osobního života (17), možnou závislost klientů (15) a časovou vytiženost práce v sociální sféře (14). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

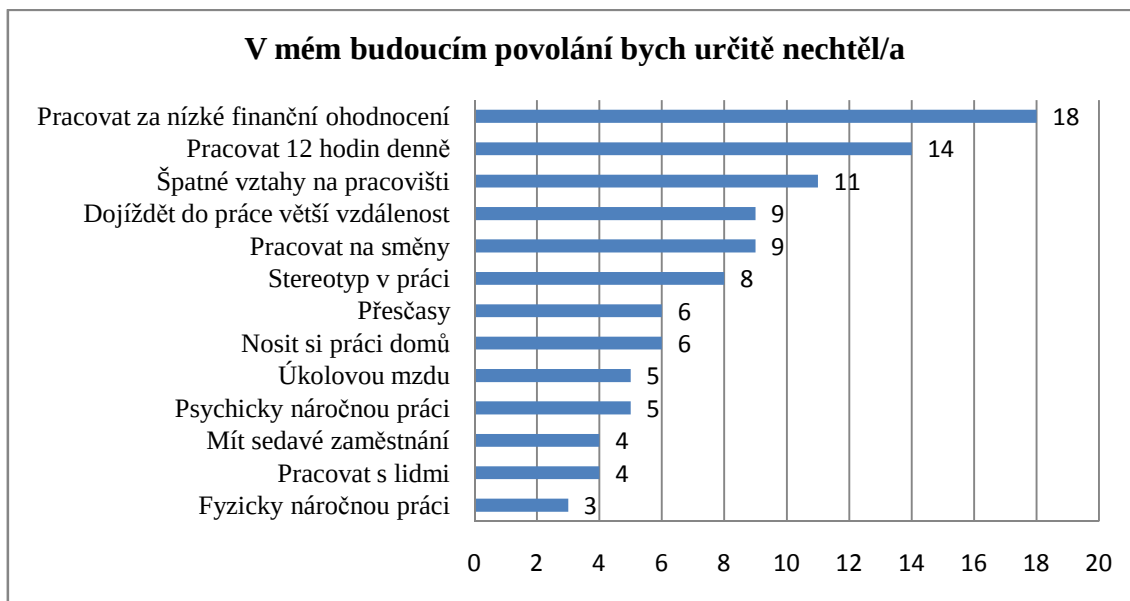
Graf č. 9

(Zdroj: vlastní výzkum)

U této otázky měli žáci možnost uvést maximálně tři odpovědi. Jako nejdůležitější respondenti vnímají finanční ohodnocení své budoucí práce (odpovědělo 19 dotazovaných), dále pak různorodost práce (16). Dotazovaní chtějí vykonávat takovou práci, která přináší něco druhým (12) a podstatný je pro ně dobrý pracovní kolektiv (také 12). Pro 9 z odpovídajících je důležitá prestiž povolání a práce s lidmi. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

Graf č. 10

(Zdroj: vlastní výzkum)

Stejně jako u předchozí otázky měli žáci možnost uvést maximálně 3 odpovědi. Na první příčce se opět objevily finance, 18 dotazovaných by nechtělo pracovat za nízké finanční ohodnocení, pro žáky devátých tříd je také nežádoucí pracovat 12 hodin denně (uvedlo 14 respondentů). Vyhnout by se chtěli i špatným vztahům na pracovišti (11), dojíždění a práci na směny (shodně 9 odpovědí). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

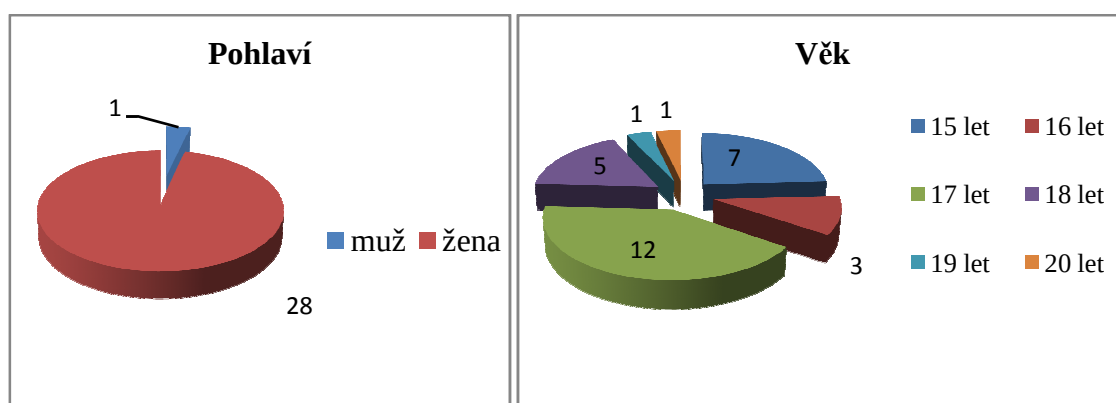
Na závěr dotazníku určeného pro základní školu, byla žákům položena otázka, zda se někdy věnovali charitativní nebo podobné práci. Odpovědělo jen 5 dotazovaných, 2 navštívili charitativní koncert, jeden přispěl v Tříkrálové sbírce, další uvedl adopci na dálku. Jen jeden ze žáků napsal, že jako dobrovolník pomáhá seniorům.

3.5.2 Výsledky dotazníkového šetření – střední škola

Získaná data jsou zpracována ve formě grafů a tabulek, otázky jsou zvlášť zaznamenány a slovně doplněny. Rozšiřující otázky, které nejsou pro práci zcela rozhodující, jsou pouze slovně popsány. Dotazník lze dohledat v příloze práce. Z celkově rozdaných 34 dotazníků bylo 30 navraceno, 1 byl chybně vyplněn. Celkový počet respondentů je tedy 29.

Na výzkumu se podíleli studenti navštěvující střední zdravotnickou školu, obor sociální činnost, 14 dotazovaných studuje první ročník, 15 ročník druhý.

Graf č. 11 a 12

(Zdroj: vlastní výzkum)

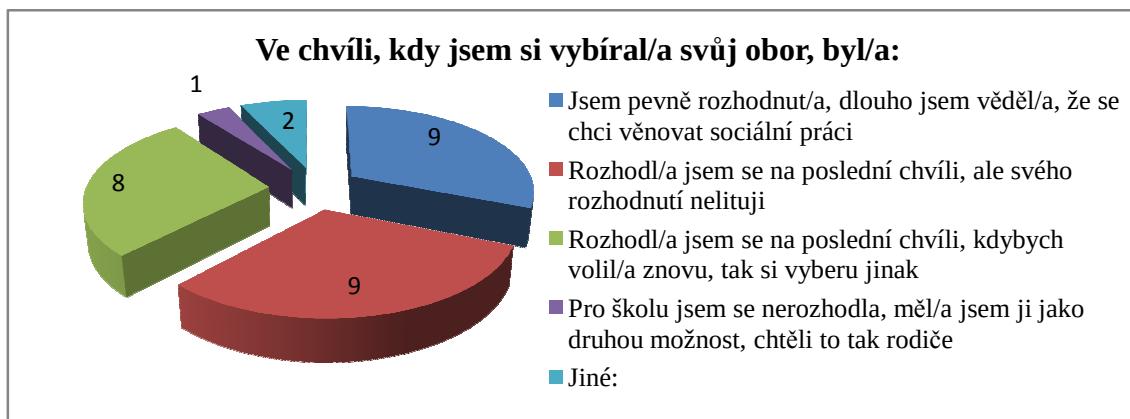
V prvním grafu je jasně viditelná převaha žen (28). Obor sociální činnost navštěvuje pouze jeden muž. Dotazovaní jsou ve věku 15 let (7), 16 let (3), 17 let (12), 18 let (5), 19 let (1) a 20 let (1). Průměrný věk respondentů je 16 let a 9 měsíců.

Studenti 2. ročníku (15) již navštěvují školní praxi, 5 jich je na ní spokojeno, ale mají pocit, že by se jí mohlo věnovat více času, 4 by chtěli větší možnost volby, 3 vnímají praxi jako nedostatečnou a chtějí jí rozhodně více. Pouze jednomu ze studentů této školy praxe nabízí vše, co očekával. Jeden z respondentů uvádí, že se na praxi téměř nic nenaučil a dalšímu přijde, že mu není nabídnutá práce, které by se chtěl v budoucnu věnovat.

Dle výzkumu jsou mimoškolní činnosti (charitativní práce) na škole nabízeny občas (10), dostatečně, ale studenti o ně nejeví zájem (7), dostatečně a jsou využívány

(5), málo (3), nikdy nebyly nabídnuty (3). Jeden z dotazovaných uvedl, že se o tuto možnost nikdy nezajímal.

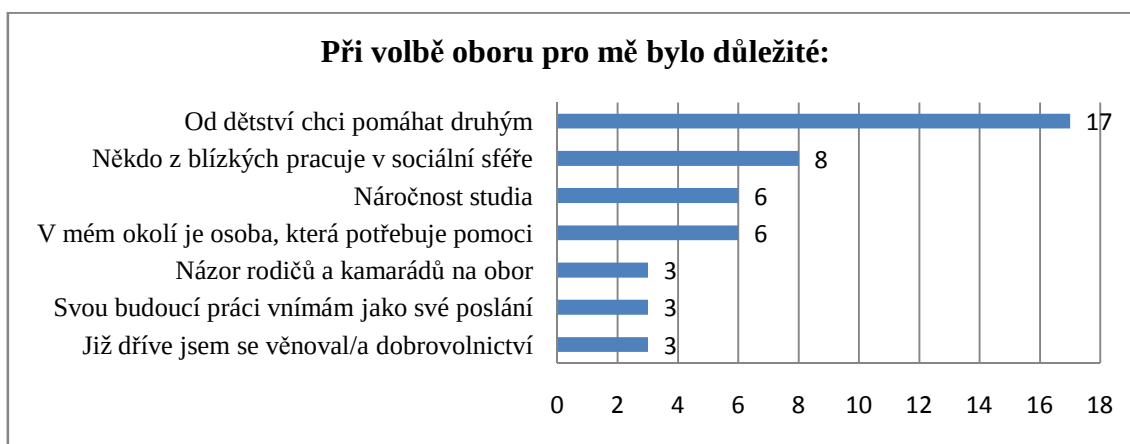
Graf č. 13

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 29 dotazovaných si bylo 9 svou volbou jisto a již dlouho věděli, že se chtějí věnovat sociální práci, 9 se rozhodovalo na poslední chvíli, ale svého rozhodnutí nelitují, 8 svůj obor také volili na poslední chvíli, ale znovu by si ho už nevybrali. Jeden z dotazovaných uvedl, že se pro tuto školu sám nerozhodl, měl ji jako svou druhou možnost nebo to tak chtěli rodiče. Jedna studentka uvedla, že se rozhodovala velmi dlouho, ale přesto si myslí, že nezvolila správně. Další respondentka doplnila, že přestoupila z jiného oboru a nyní je spokojená.

Graf č. 14

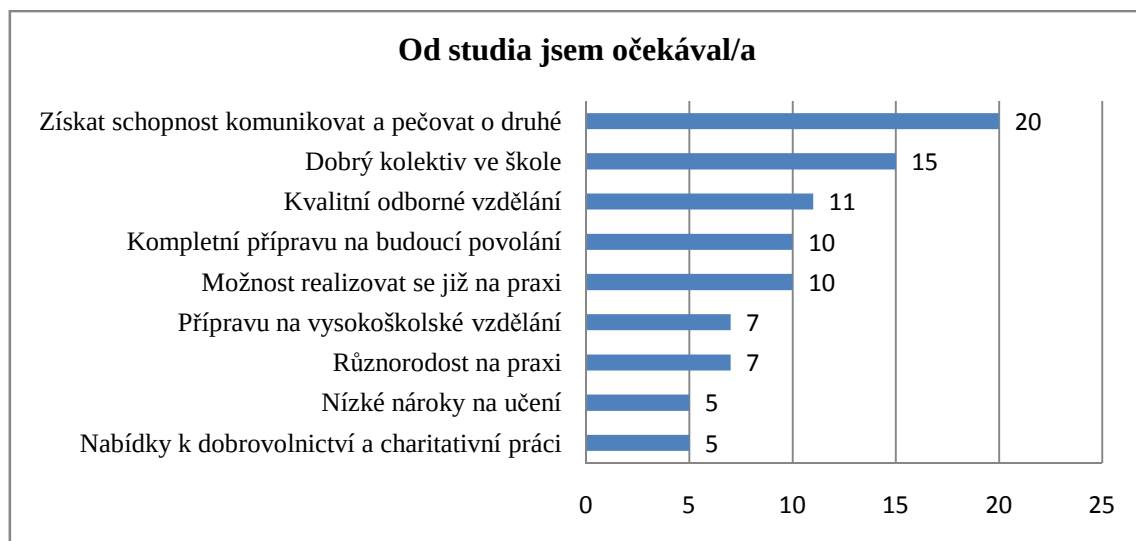

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studenti měli možnost zvolit více odpovědí, největší počet (17) uvedl, že již od dětství chce pomáhat druhým, 8 dotazovaných při volbě oboru ovlivnil někdo z blízkých, který pracuje v sociální sféře, 6 respondentů nahlíželo na povahu studia a jeho náročnost. Taktéž 6 odpovídajících uvedlo, že mají v okolí osobu, která potřebuje pomoci. Dobrovolnictví se dříve věnovali 3 jedinci a stejně tak 3 respondenti tvrdí, že budoucí práci vnímají jako své poslání nebo byli ovlivněni kamarády a rodiči.

Pokud by dotazovaní měli možnost, pak by jen 3 z nich obor sociální činnost okamžitě doporučili druhým, 9 by svůj obor doporučilo, ale předem by probrali všechny negativa, která jsou s ním spojena. Pro 11 respondentů by byla rozhodující povaha člověka, který by se na jejich obor ptal, 4 studenti by v této věci nikomu nechtěli radit a 2 by svůj obor rozhodně nedoporučili, protože ani oni sami s ním nejsou spokojeni.

Graf č. 15

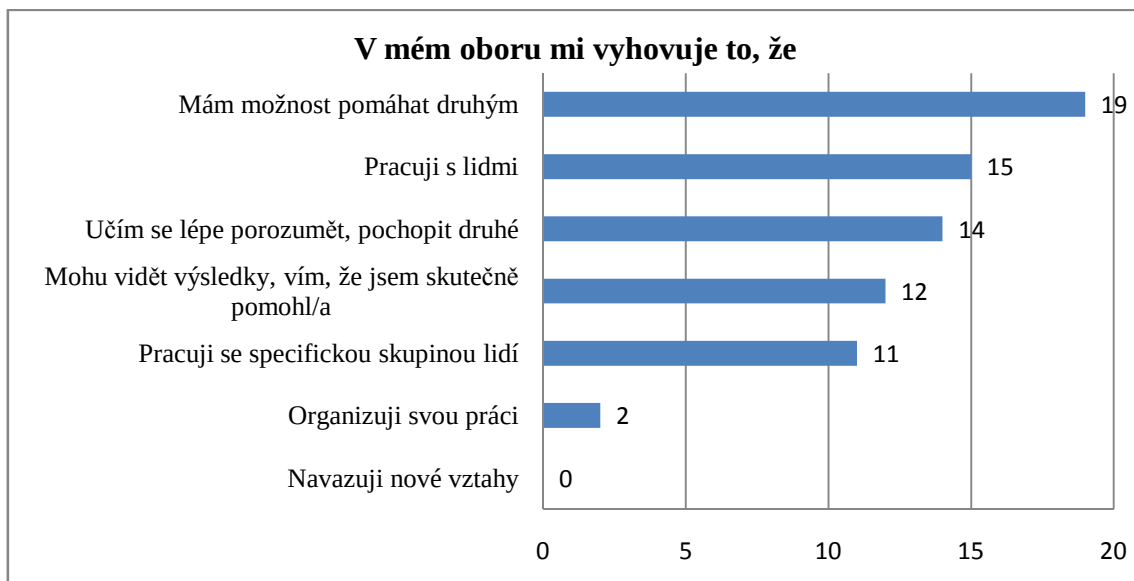

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka opět nabízí možnost volby více odpovědí, studenti od studia nejčastěji očekávají získání schopnosti péče o druhé (20), dobrý kolektiv ve škole (15), kvalitní a odborné vzdělání (11), kompletní přípravu na budoucí povolání a možnost realizovat se již na praxi (shodně uvedlo 10 respondentů). Další odpovědi a jejich četnost lze vyčíst v příloženém grafu.

Počáteční očekávání se 17 studentům naplnilo jen z části, ale jsou spokojeni, 7 dotazovaných uvádí, že věděli, co od oboru mohou čekat a nejsou nijak překvapeni, 3 odpovídajícím se očekávání od studia nenaplnilo vůbec, oproti tomu 2 studenty jejich obor nadchl.

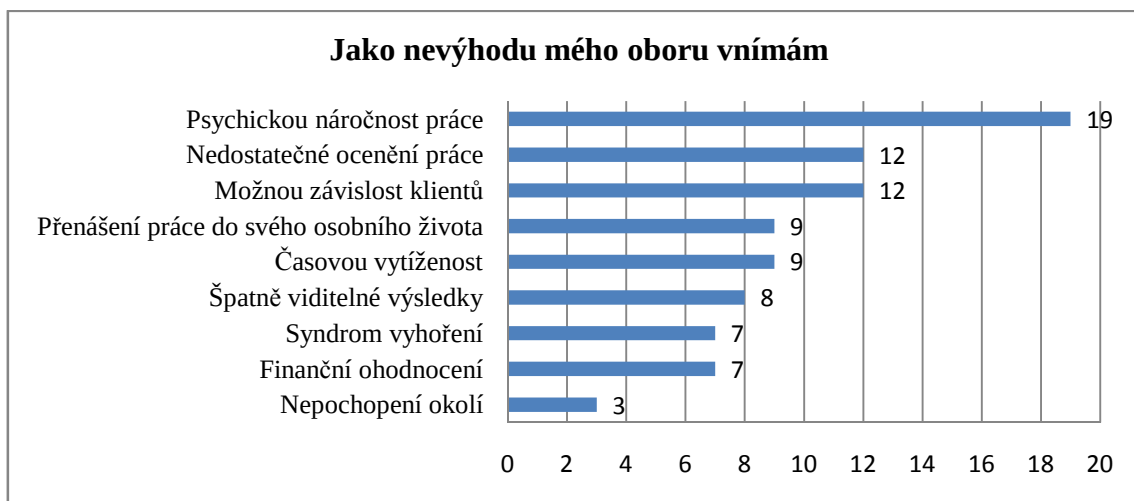
Graf č. 16

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka opět umožňuje uvést více než jednu odpověď, jako největší výhodu oboru se sociálním zaměřením vnímají studenti to, že mají možnost pomáhat druhým (uvedlo 19 dotazovaných), pro 15 respondentů je výhodou práce s lidmi, 14 je rádo za možnost naučit se lépe porozumět a pochopit druhé, 12 odpovídajících těší, že mohou vidět výsledky své a práce a vědí, že skutečně pomohli. Práce se specifickou skupinou lidí naplňuje 11 respondentů. Dva dotazovaní ocení, že mohou organizovat svou práci.

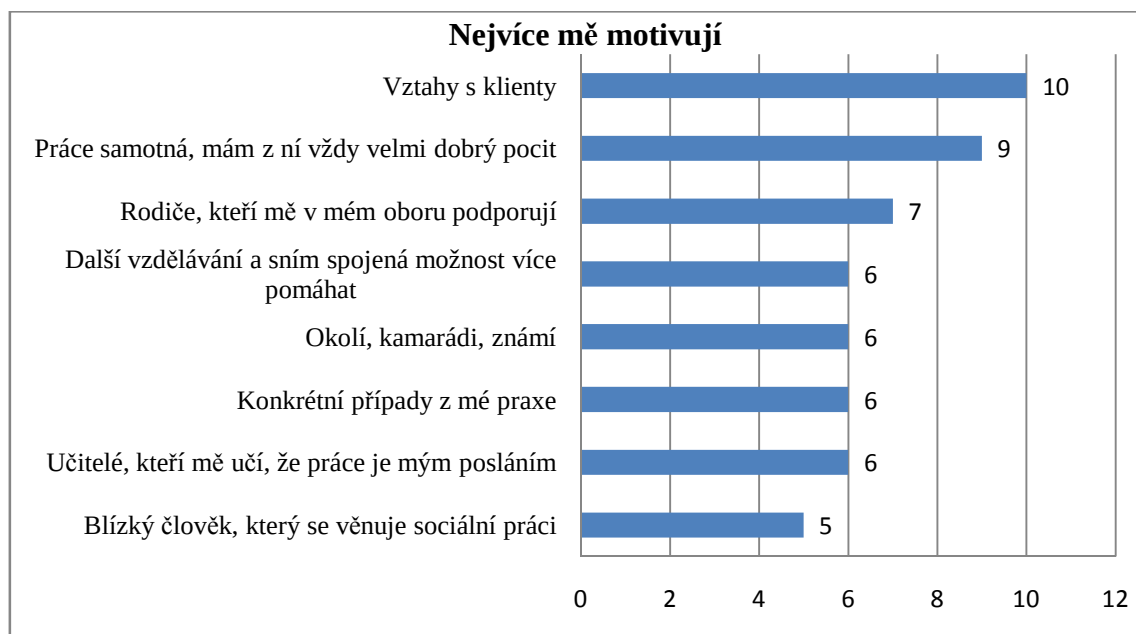
Graf č. 17

(Zdroj: vlastní výzkum)

Respondenti využili možnosti více zvolených odpovědí a vypověděli, že jako největší nevýhodu oboru se sociálním zaměřením vnímají psychickou náročnost práce (19), dále pak možnou závislost klientů (12) a nedostatečné ocenění práce (12). Jako negativum pocítují také časovou vytiženost povolání (9) a přenášení práce do osobního života (9). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

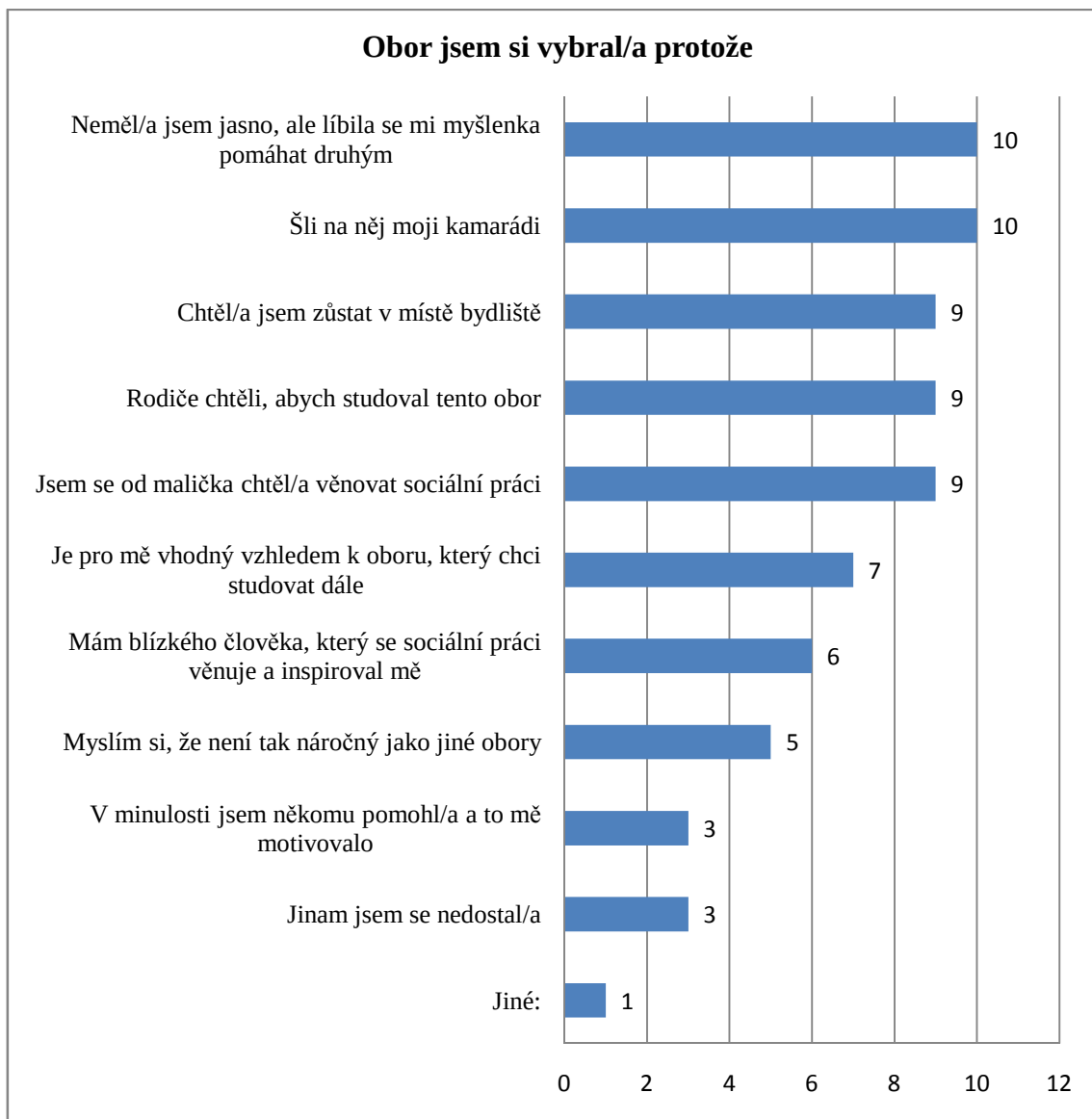
Graf č. 18

(Zdroj: vlastní výzkum)

Respondenti využili možnosti více odpovědí a na otázku, co je největší motivací, nejčastěji odpověděli, že jsou to vztahy s klienty (10). Velký počet dotazovaných také uvedl, že je motivuje práce samotná a mají z ní velmi dobrý pocit (9), častým motivátorem se stali rodiče (7), učitelé (6), okolí, kamarádi a známí (6), možnost dalšího vzdělávání (6), konkrétní příklady z praxe (6) nebo blízký člověk, který si věnuje sociální práci (5). Jedna ze studentek uvedla, že není nijak motivována.

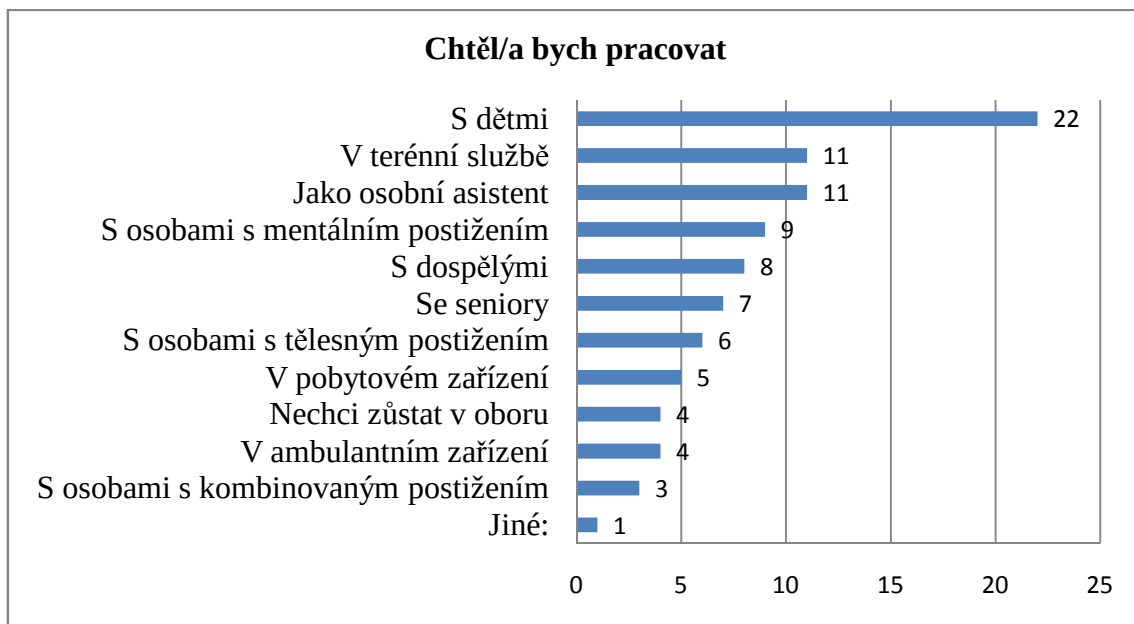
Graf č. 19

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studenti měli opět možnost uvést více odpovědí, obor nejčastěji volili, protože na něj šli jejich kamarádi (10), neměli jasno, ale chtěli pomáhat druhým (10), od malička se chtěli věnovat sociální práci (9) nebo to bylo přání rodičů (9). Jedna z respondentek uvedla, že si obor sociální činnosti vybrala z důvodu, že se zde vyučuje pouze jeden cizí jazyk a na školu je jednoduché přijímací řízení. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

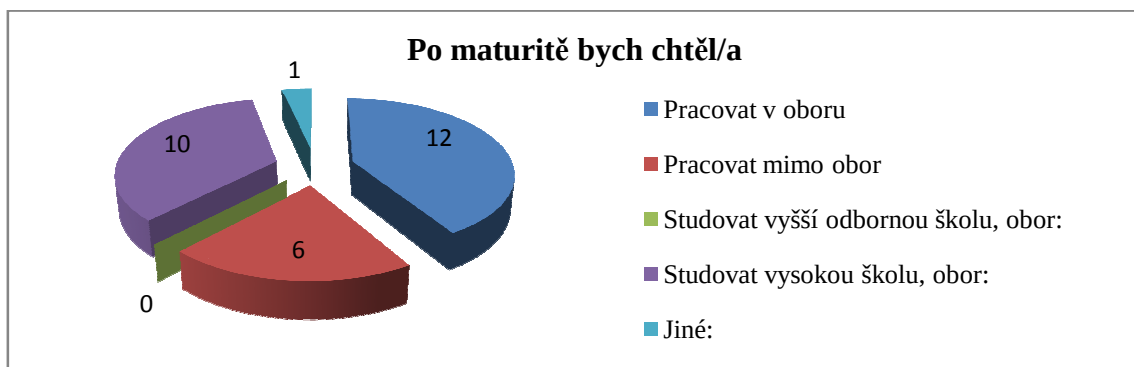
Graf č. 20

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studenti měli možnost uvést více odpovědí, jako nejatraktivnější se jeví práce s dětmi (uvedlo 22 respondentů z celkového počtu 29). Respondenti by rádi pracovali jako osobní asistenti (11) nebo v terénní službě (11). Šest z dotazovaných přiznalo, že nechtějí zůstat v oboru. Jedna ze studentek doplnila, že její vysněná práce je s drogově závislými lidmi. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

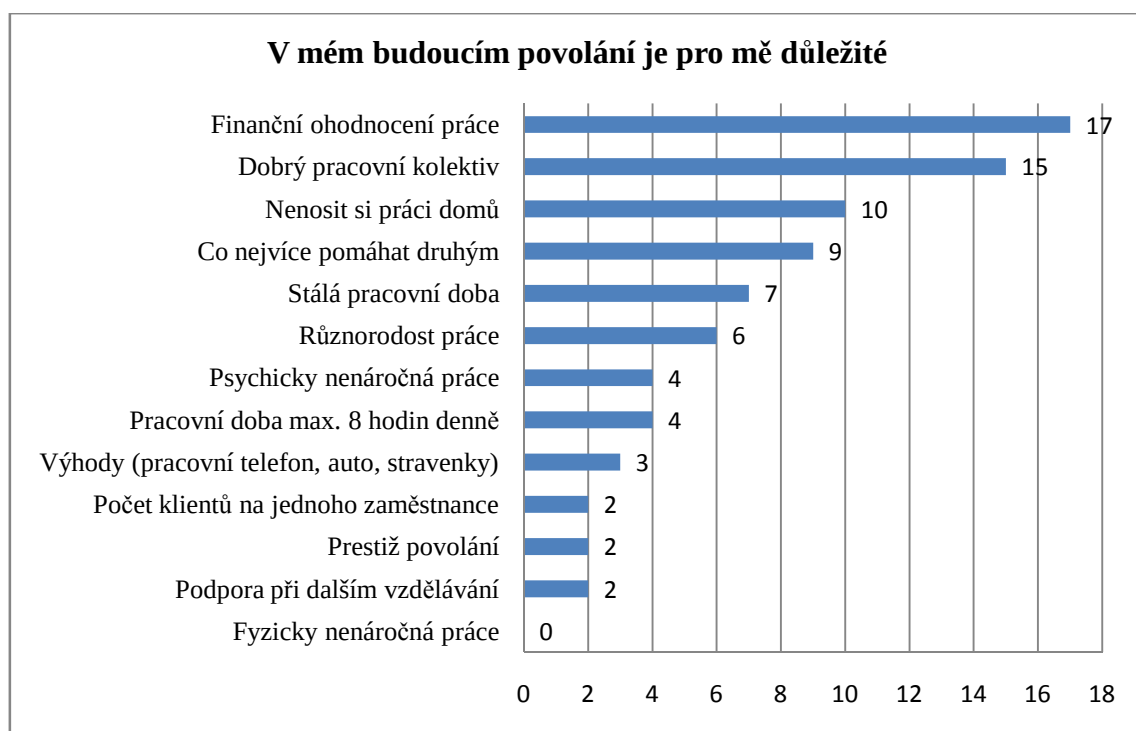
Graf č. 21

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 29 studentů by 12 chtělo hned po maturitě pracovat ve svém oboru, 6 chce pracovat, ale ne v oboru týkajícím se sociální sféry, 10 respondentů chce dále pokračovat ve studiu na vysoké škole, 8 z nich se zatím pro obor nerozhodlo, 2 láká studium psychologie. Jedna z dotazovaných doplnila, že jí nezáleží na tom, zda bude pracovat v oboru, ale na výši platu.

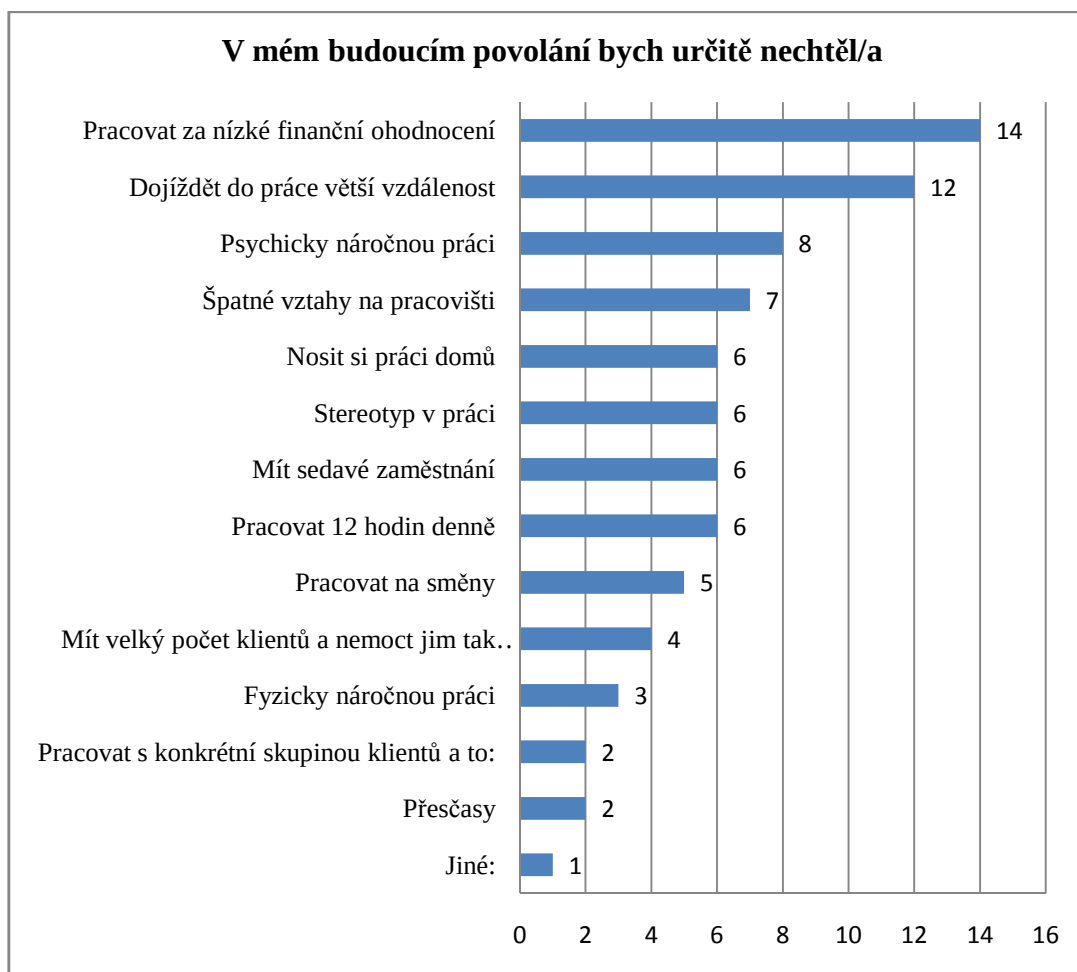
Graf č. 22

(Zdroj: vlastní výzkum)

U této otázky měli studenti možnost uvést maximálně 3 odpovědi. Jako nejdůležitější dotazovaní vnímají finanční ohodnocení práce (17), dále pak dobrý pracovní kolektiv (15). Nechtějí si svou práci nosit domů (10) a chtějí co nejvíce pomáhat druhým (9). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

Graf č. 23

(Zdroj: vlastní výzkum)

Stejně jako u předchozí otázky měli studenti možnost uvést maximálně 3 odpovědi. Na první pozici se opět objevily finance, respondenti nechtějí pracovat za nízké finanční ohodnocení (14). Nežádoucí je dojíždět za prací větší vzdálenost (12). Dotazovaní se chtějí vyvarovat psychicky náročné práci (8) a špatným vztahům na pracovišti (7). Jedna ze studentek nechce pracovat s inkontinentními klienty, jiná s dětmi. Od jedné respondentky se zde objevila poznámka, že by v budoucím povolání určitě nechtěla pracovat v sociální sféře. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

Tabulka č. 3

<i>Kdybych já sám/sama měl/a říci co mě motivovalo pro práci v sociální sféře, pak by to bylo:</i>
<i>„Pomoc druhým lidem.“ (uvedlo 5 respondentů)</i>
<i>„Inspirace v blízkém člověku, který pracuje v sociální sféře.“</i>
<i>„Společnost a její potřeby.“</i>
<i>„Pomoc druhým, škola v blízkosti bydliště a dobré recenze školy.“</i>
<i>„Člověku, který mi je blízký, v minulosti pomohl sociální pracovník.“</i>
<i>„Zdravotní problémy v rodině.“</i>
<i>„Práce s malými dětmi.“</i>
<i>„Chci pomáhat lidem, kteří na tom nejsou tak dobře jako většina.“</i>
<i>„Pomohla jsem seniorce a udělalo mi to radost.“</i>
<i>„Mohu skutečně pomoci.“</i>
<i>„Mohu se v budoucnu postarat o své blízké.“</i>
<i>„Udělalo mi radost vidět zlepšení u někoho, komu jsem pomohla.“</i>
<i>„Toužím pečovat o opuštěné děti.“</i>
<i>„Nejsem nijak motivována, chtěla jsem pomáhat lidem, ale nic nefunguje tak, jak jsem si představovala.“</i>
<i>„Znám spoustu těch, kteří skutečně potřebují pomoci.“</i>

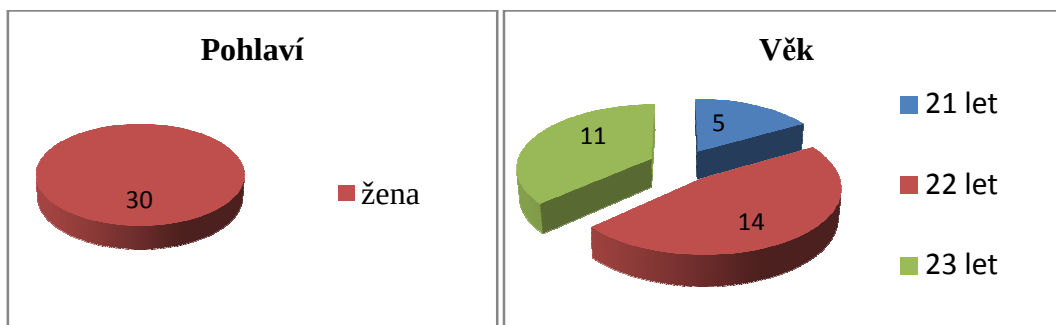
(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 29 studentů 10 neodpovědělo, 5 se shodlo na odpovědi, že největší motivací je pro ně pomoc druhým lidem. Ostatní odpovědi a jejich četnost lze dohledat v příložené tabulce.

3.5.3 Výsledky dotazníkového šetření – vysoká škola

Získaná data jsou zpracována ve formě grafů a tabulek, otázky jsou zvlášť zaznamenány a slovně doplněny. Rozšiřující otázky, které nejsou pro práci zcela rozhodující, jsou pouze slovně popsány. Dotazník lze dohledat v příloze práce. Z celkově rozdaných 36 dotazníků, bylo navraceno 30 správně vyplněných dotazníků.

Graf č. 24 a 25

(Zdroj: vlastní výzkum)

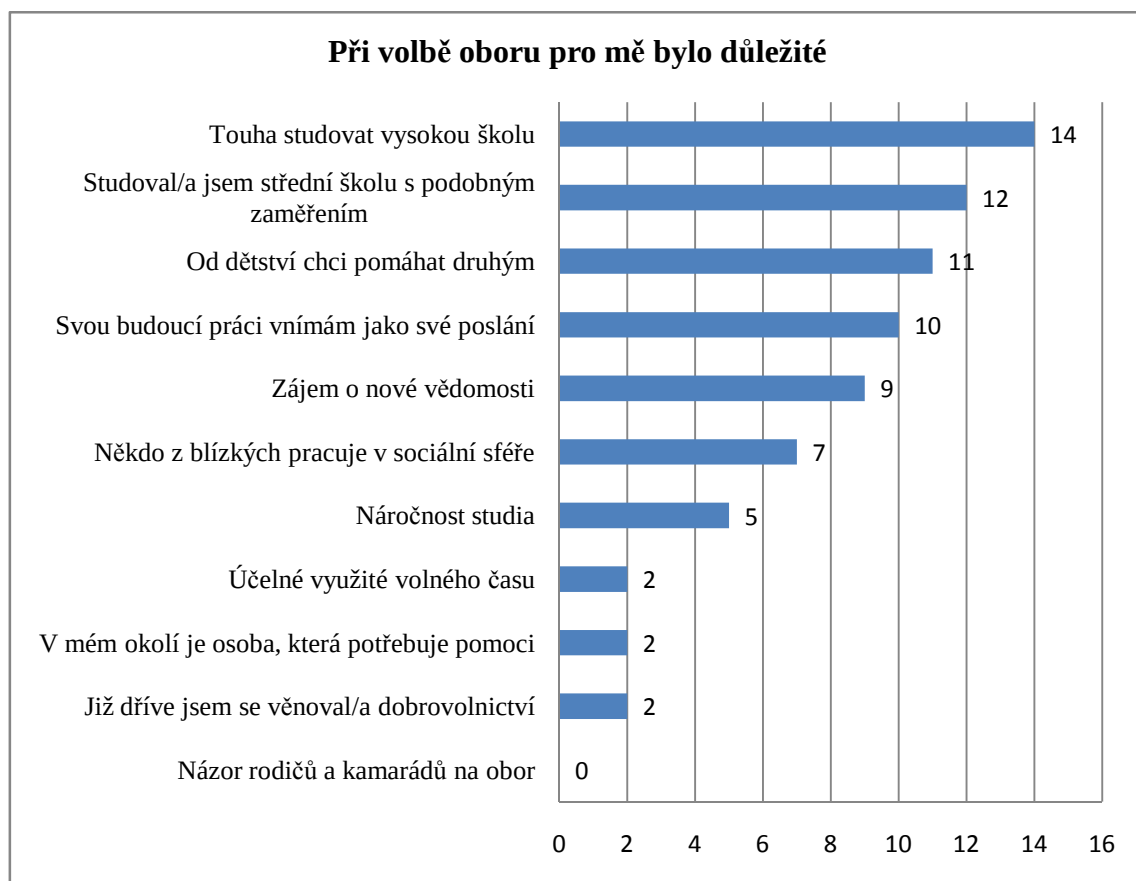
Dotazníky rozdané na vysoké škole potvrzují to, co předchozí výzkum již naznačil. Obory týkající se sociální sféry si volí převážně ženy, v tomto případě je ženského pohlaví všech 30 respondentek. Dotazované jsou ve věku 21 (5), 22 (14) a 23 (11) let. Průměrný věk studentek je 22 let a 2 měsíce. Odpovídající studují obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory (14) a obor Speciální pedagogika – vychovatelství (16). Respondentky navštěvují 2. (10) a 3. (20) ročník vysoké školy.

Z celkového počtu 30 dotazovaných je 10 studentek se školní praxí spokojeno a má pocit, že jim praxe nabízí vše, o co mají zájem, 6 respondentek je spokojených, ale ocenily by větší možnost volby, 3 studentky by si přály, aby praxi bylo věnováno více času, 3 dotazované s praxí nejsou spokojeny a mají pocit, že se na ní nic nenaučily, 3 respondentky jsou nespokojené, protože jim praxe nenabízí práci, které by se chtěly věnovat a 3 studentky uvádí, že jim praxe nepřináší vůbec nic nového a mají málo teorie. Jedna z respondentek připsala, že s praxí je spokojená, ale často se opakuje a je pro ni finančně i časově náročná.

Mimoškolních činností (např. charitativních prací) škola nabízí dostatek, ale respondentky o ně nemají zájem (12), 6 studentek tvrdí, že jim škola nabízí mimoškolní činnosti jen občas, 4 se o tuto možnost nikdy nezajímaly, 3 mají pocit, že jim je těchto aktivit nabídnuto málo a naopak 3 respondentky vnímají nabídku mimoškolních

činností jako dostatečnou a také jí využívají. Možnost mimoškolních aktivit škola nikdy nenabídla dvěma dotazovaným.

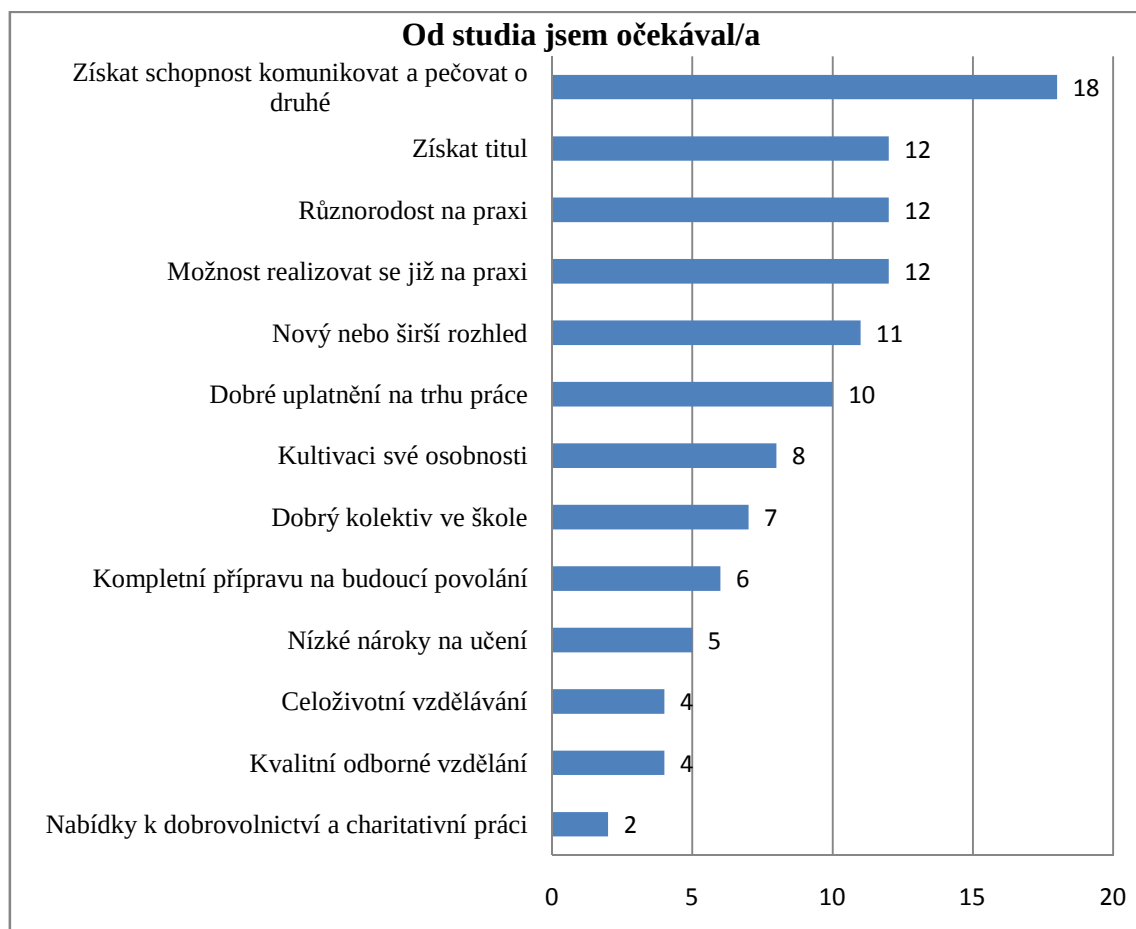
Graf č. 26

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studentky měly možnost zvolit více odpovědí, nejčastěji volily svůj obor, protože chtěly studovat vysokou školu (14), navštěvovaly střední školu s podobným zaměřením (12). Mnoho respondentek uvedlo, že již od dětství chtěly pomáhat druhým (11), Svou budoucí práci vnímá jako své poslání 10 dotazovaných. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

Graf č. 27

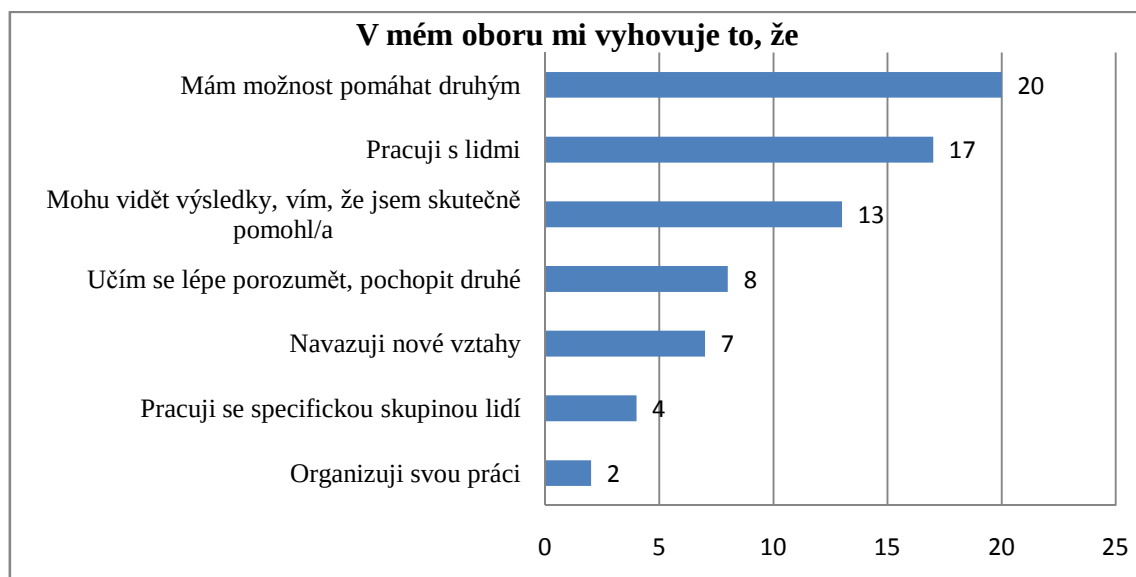

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studentky po možnosti zvolit si více odpovědí uvedly, že od studia si slibovaly získání schopnosti péče o druhé a zlepšení komunikace (18), na druhé pozici se shodně umístilo získání titulu (12), různorodost na praxi (12) a možnost realizovat se již na praxi (12). Nový nebo širší rozhled očekávalo 11 respondentek a 10 počítá s dobrým uplatněním na trhu práce. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

Počáteční očekávání se 11 studentkám naplnilo jen z části, ale jsou spokojeny, 10 respondentek uvedlo, že věděly, co mohou od studia očekávat a tak nejsou překvapeny, 5 dotazovaných je obor nadchl a předčil jejich očekávání. Třem odpovídajícím se očekávání nenaplnilo vůbec. Jedna ze studentek připsala, že její očekávání nebylo naplněno, ale nemyslí to ve zlém slova smyslu.

Graf č. 28

(Zdroj: vlastní výzkum)

Možnost pomáhat druhým vnímá jako pozitivum 20 dotazovaných, 17 jich rádo pracuje s lidmi. Pro 13 studentek je výhodou fakt, že mohou vidět výsledky své práce, a vědí, že skutečně pomohly. Respondentky měly opět možnost zvolit si více odpovědí. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

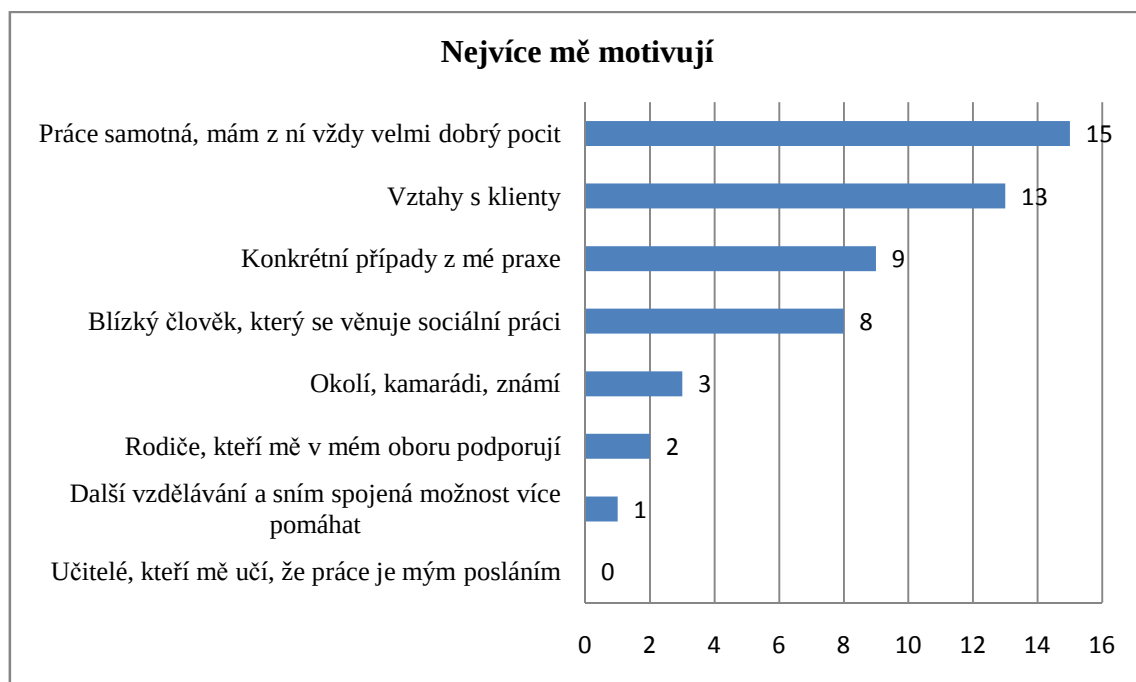
Graf č. 29

(Zdroj: vlastní výzkum)

Respondentky měly možnost zvolit si více odpovědí, jako největší nevýhoda práce v sociální sféře je vnímána psychická náročnost práce (16), finanční ohodnocení (15), časová vytíženost (14) a riziko syndromu vyhoření (11). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

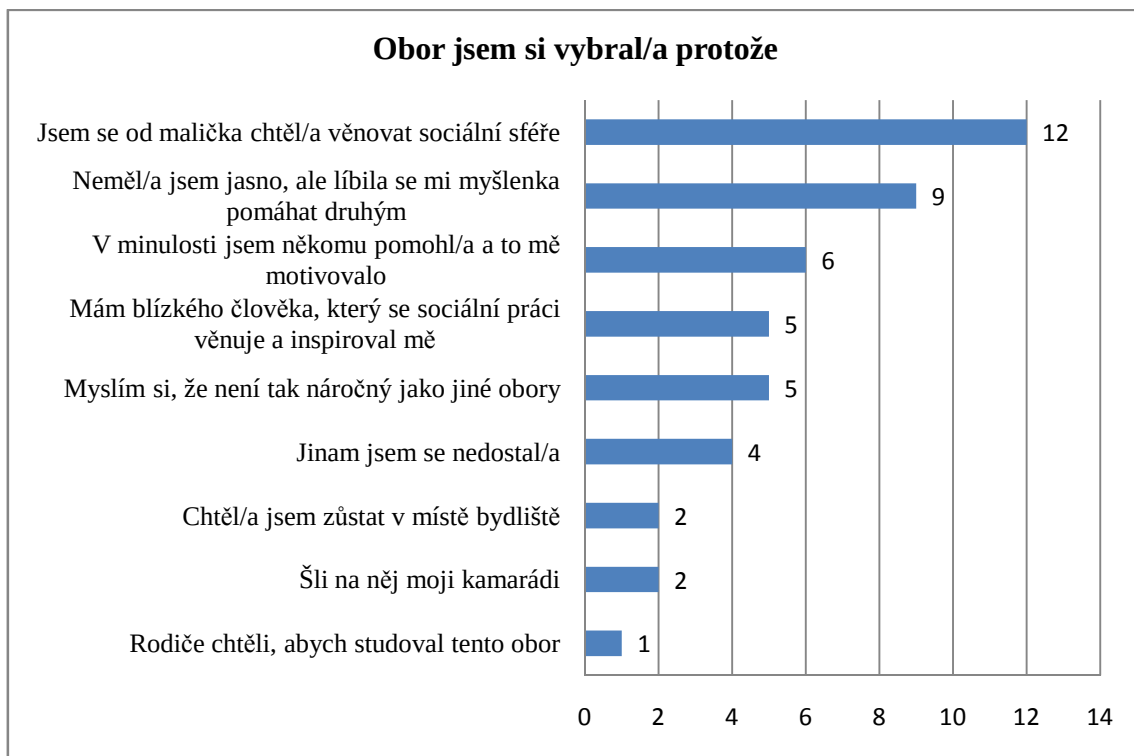
Graf č. 30

(Zdroj: vlastní výzkum)

Studentky využily možnosti uvést více odpovědí, 15 z nich uvedlo, že největším motivem je pro ně práce samotná, protože z ní mají vždy dobrý pocit, 13 dotazovaných motivují vztahy s klienty a pro 9 jsou to konkrétní příklady z jejich praxe. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

Graf č. 31

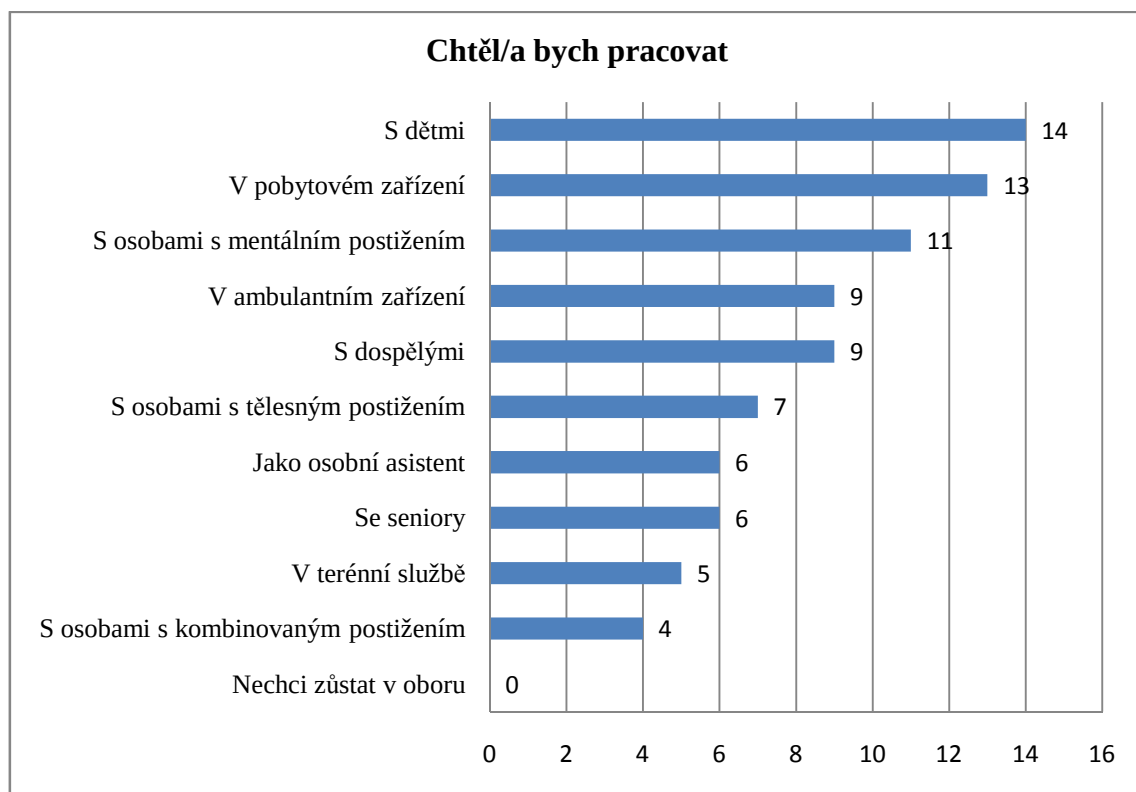

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka poskytovala možnost zvolit si více odpovědí, nejvíce studentek (12) šlo studovat obor, protože se již od malička chtěly věnovat sociální sféře, 9 dotazovaných při volbě nemělo úplně jasno, ale líbila se jim možnost pomáhat druhým, 6 v minulosti někomu pomohlo a to je motivovalo. Blízký člověk pohybující se v sociální sféře motivoval 5 studentek a stejný počet se nechal ovlivnit povahou studia a jeho náročností. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

Jen 5 z dotazovaných studentek by svůj obor okamžitě doporučilo ostatním, 13 by ho doporučilo, ale předem by probraly všechny negativa týkající se oboru, 6 by rozhodovalo podle povahy konkrétního člověka. Jedna respondentka, by si v tomto ohledu netroufla ostatním lidem radit, 2 dotazované by svůj obor nedoporučilo, ale samy jsou s ním spokojeny. S oborem týkajícím se sociální sféry jsou nespokojené 3 studentky a tak by tento obor nikdy nedoporučily.

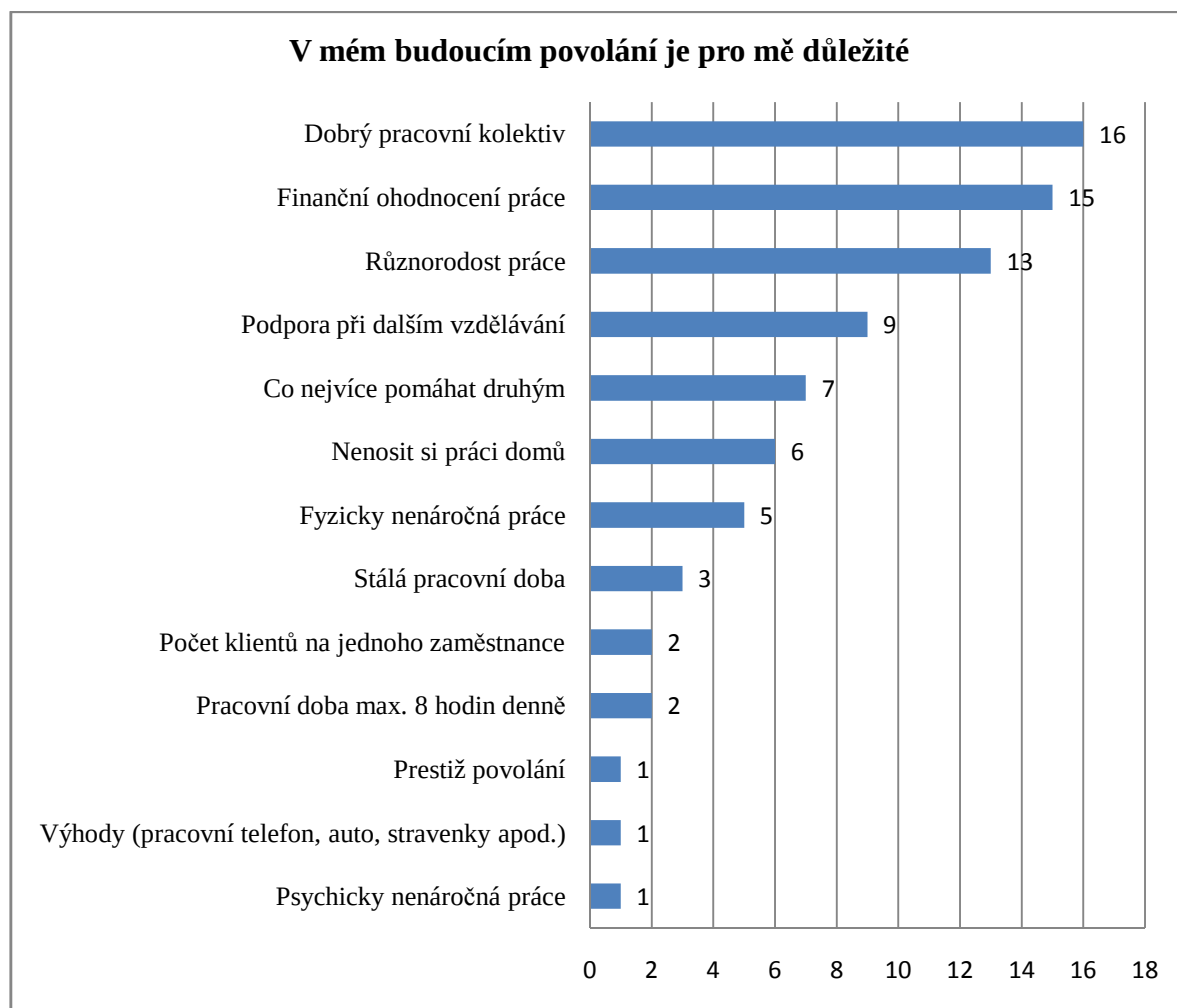
Graf č. 32

(Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka umožňovala uvést více odpovědí. Jako nejatraktivnější se jeví práce s dětmi (14) a osobami s mentálním postižením (11), 13 dotazovaných by ráda pracovalo v pobytovém zařízení, 9 pak v zařízení ambulantním. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

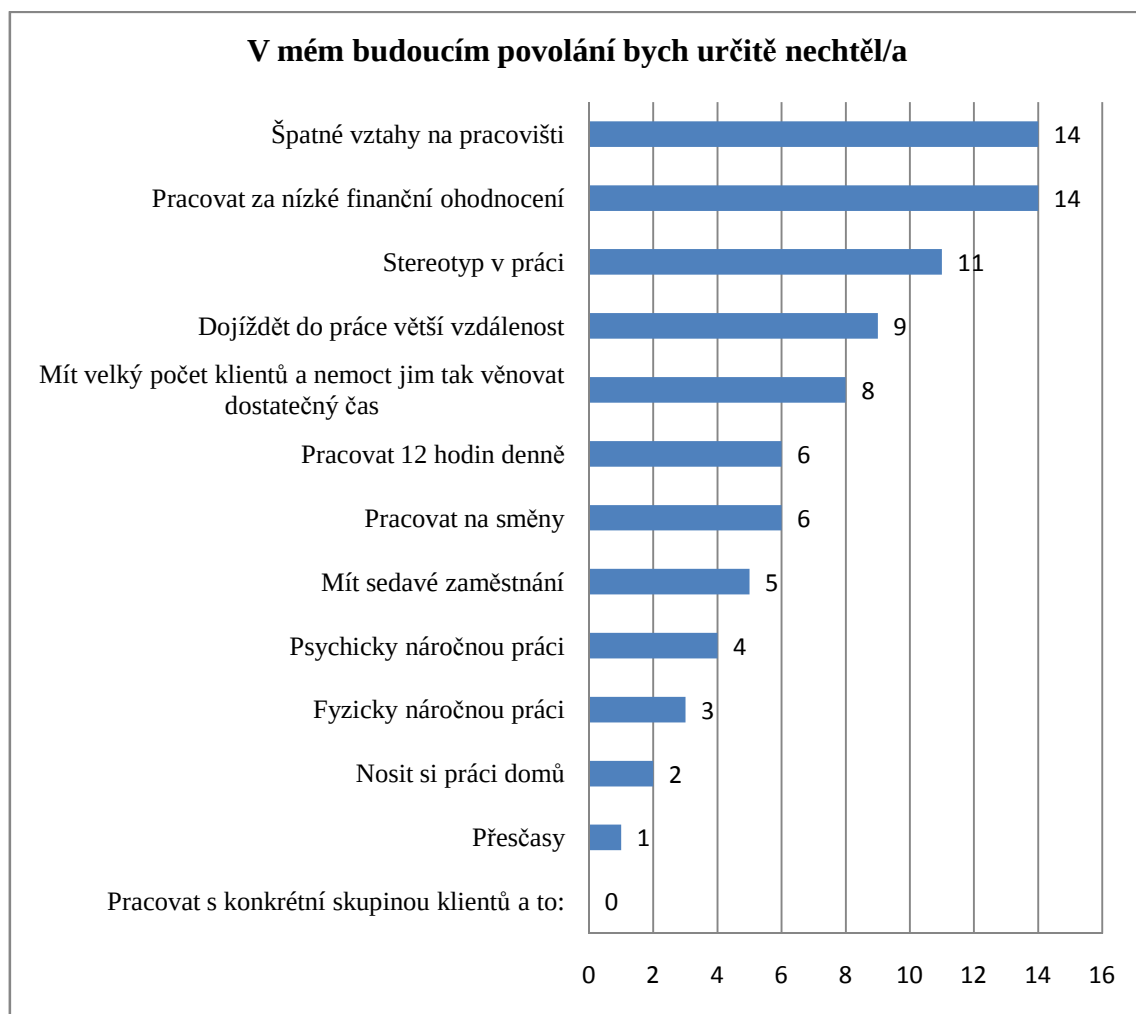
Graf č. 33

(Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka studentkám umožňovala zvolit si maximálně tři odpovědi, jako nejpodstatnější respondentky vnímají dobrý pracovní kolektiv (16) a finanční ohodnocení práce (15). Velkou výhodu vidí i v různorodosti práce (13) a podpoře při dalším vzdělávání (9). Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v přiloženém grafu.

Graf č. 34

(Zdroj: vlastní výzkum)

Opět se jedná o otázku, která umožňuje označit pouze tři odpovědi, do popředí se dostávají finance, 14 dotázaných by nechtělo pracovat za nízké finanční ohodnocení, 14 studentek by se chtělo vyvarovat špatným vztahům na pracovišti. Stereotyp by od práce odradil 11 studentek a pro 9 by bylo překážkou dojíždět do práce větší vzdálenost. Další odpovědi a jejich četnost lze vyhledat v příloženém grafu.

Tabulka č. 4

Kdybych já sám/sama měl/a říci co mě motivovalo pro práci v sociální sféře, pak by to bylo:
„Pomoc druhým lidem.“ (uvedlo 5 respondentek)
„Člověk v okolí se věnuje práci v sociální sféře.“ (uvedly 2 respondentky)
„Chci pracovat s lidmi.“ (uvedly 2 respondentky)
„Mám ze sebe dobrý pocit.“
„Nemám v okolí nikoho, kdo by se sociální sféře věnoval, přesto mě to k ní od dětství táhlo a věděla jsem, že se jí chci věnovat.“
„Díky práci získám nové a zajímavé kontakty.“
„Již v minulosti jsem pomáhala ostatním a chci se tomu věnovat i v profesionálním životě.“
„Díky této práci získám spoustu životních zkušeností.“
„Práce v sociální sféře mě naplňuje.“
„Cítím se potřebná.“
„Jsem si téměř jista, že v tomto oboru najdu bez problému práci.“
„Baví mě různorodost práce, skutečnost, že je každý den úplně jiný.“
„Mám postiženou sestru, v budoucnu bych jí chtěla pomoci, právě díky ní jsem se dostala do sociální sféry.“
„V minulosti jsem pomohla konkrétnímu člověku a chtěla bych znovu zažít ten pocit, když mohu někomu pomoci vyřešit jeho problém.“
„Práce v sociální sféře mi umožňuje být stále mezi lidmi a získat nové přátele.“
„Byla velká šance, že mě na školu se sociálním zaměřením přijmou a studium mi přijde méně náročné než je na jiných oborech.“

(Zdroj: vlastní výzkum)

Z celkového počtu 30 studentek 8 neodpovědělo, 5 se shodlo na tom, že hlavní motivací je pro ně možnost pomoci druhým, dvě mají v okolí člověka, který se věnuje práci v sociální sféře a stejně tak dvě respondentky uvedly, že chtějí pracovat s lidmi.

3.5.4 Kvalitativní část – polostrukturované rozhovory

Jak bylo již uvedeno, pro tuto část práce byly vybrány tři respondentky, jejichž motivace pro studium a práci v sociální sféře se liší. Dvě z dotazovaných ještě studují, poslední adeptka se již delší dobu věnuje sociální práci. S respondentkami jsem se individuálně sešla a položila jim 10 otázek, jejich odpovědi byly zaznamenané na diktafon. Tyto otázky lze dohledat v příloze práce. Pro udržení anonymity byla respondentkám pozměněna jména.

Vzhledem ke kvantitativnímu výzkumu, který proběhl na vysoké školy mezi studenty oboru Speciální pedagogika – vychovatelství a Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory vybrala jsem si i pro kvalitativní výzkum studentky, které studují tyto obory. Poslední dotazovaná Veronika se již delší dobu věnuje sociální práci, do výzkumu jsem ji zařadila, protože během své praxe získala potřebný náhled a ví, co může od práce v sociální sféře očekávat.

Dotazovaná č. 1- Simona (23 let)

Simona již třetím rokem navštěvuje Jihočeskou univerzitu, obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory, jak sama uvádí, volbou oboru si nebyla jista, vystudovala střední zdravotnickou školu, obor zdravotnický asistent a přemýšlela, zda setrvat ve zdravotnictví. Po krátkém zvažování se rozhodla, že zkusí sociální práci a vyhne se tak fyzicky náročnému povolání, za které práci zdravotní sestry považuje. Nyní je opět nejistá a má pocit, že se nerozhodla správně. Simona uvedla, že nikdo z rodiny ani jejího okolí se v sociální sféře nepohybuje, obor si zvolila právě kvůli svému středoškolskému vzdělání. Její hlavní motivací ke studiu je získání bakalářského titulu a také status studenta a s ním spojené výhody.

Na Simonu měla největší vliv studijní praxe, díky které navštívila různé typy zařízení, jedno z nich ji ovlivnilo opravdu významně. „*Nejvíce mě ovlivnila praxe ve výchovném ústavu pro dívky, kde jsem začala přemýšlet nad opravdovým smyslem sociální práce a to hlavně o zpětné vazbě od klientů, kteří využívají sociální služby.*“

Od vysoké školy si Simona slibovala hlavně zábavu, nové zážitky a přátele, těšila se, že se osamostatní. Když jsem ji přiměla, zamyslet se nad tím, co očekávala přímo od studia, tak odpověděla: *Od studia jsem očekávala to, že to bude úplně jiné než na střední škole, těšila jsem se na různé přednášky a hlavně na vzdělané profesory, kteří mají praxi v sociální sféře. Mé očekávání se naplnilo, ale také jsem se setkala několikrát se zklamáním, protože někteří přednášející nedokázali ať už obsah, ale i samotný průběh udělat zajímavým a přinést mi tak něco nového.*“

Dotazovaná vidí nevýhodu oboru v množství předmětů, které se na škole vyučují. Má pocit, že některé předměty nejsou pro obor důležité a nároky vyučujících jsou zbytečně vysoké, díky tomu byla již v prvním semestru značně demotivována, nenavštěvovala přednášky a neplnila ani zadané práce. Vzhledem k nahromaděným povinnostem a faktu, že se svým oborem není spokojena, si není jista, zda studium dokončí.

Na otázku, co si myslí, že je nejčastějším důvodem studia oborů se sociálním zaměřením Simona uvedla, že je to pravděpodobně možnost pomoci druhým, ale mnoho studentů také nahlíží na povahu studia a vnímá právě sociální sféru jako jednoduchou cestu k získání titulu.

Dotazovaná č. 2- Lenka (22 let)

Lenka navštěvuje Jihočeskou univerzitu druhým rokem, jejím oborem je Speciální pedagogika – vychovatelství. Na otázku, kdy se rozhodla studovat obor týkající se sociální sféry a co ji k tomu vedlo, odpovídá: *„Mám sestru dvojče, narodila se hodně postižená, což ovlivnilo nejen mě, ale i celou moji rodinu. Od dětství jsem věděla, že se v sociální oblasti jednou budu pohybovat a byla jsem k tomu vedená i od rodičů.“*

Respondentka tedy našla inspiraci právě u své rodiny, již od dětství se jejího života sociální sféra přímo týká. Díky sestře našla mnoho přátel mezi lidmi s postižením a také už delší dobu pracuje v chráněném bydlení. Velkou inspirací je jí i matka, která je sociální pracovnící. Sociální práce je pro ni doslova vysněným povoláním, nikdy nezvažovala studium oboru s jiným zaměřením.

Lenku ke studiu nejvíce motivuje možnost pomáhat ostatním, to sice dělá i nyní, ale má pocit, že díky svému oboru bude její pomoc ještě větší. Lenka dobře věděla, co od studia může čekat, nejvíce ji překvapila i ovlivnila školní praxe. *„Během studia i ve svém volném čase jsem navštívila spousty zařízení, kde pracují s lidmi s postižením. Velmi mě překvapilo, jak je jejich úroveň rozdílná. Hodně záleží, kam se postižený dostane. Problém je, že tito lidé mnohdy ani nejsou svéprávní a nemohou si vybrat. To bych jednou chtěla změnit.“*

Respondentka uvedla, že by uvítala, kdyby se některé předměty na škole probíraly ještě více do hloubky, poznamenala, že v oblastech, o které se již delší dobu zajímá, se nedozvěděla téměř nic nového.

Na otázku, co Lence v oboru nevyhovuje, jednoznačně odpovídá: „*Asi fakt, že když někam přijdu, tak vidím spoustu chyb a nemohu je změnit. Občas bych asi mohla, ale to se zase bojím něco říct nahlas. Už se mi to stalo v několika zařízeních. Občas se mi nelíbí přístup zaměstnanců ke klientům, ale tam jsem asi hodně ovlivněná sestrou, tak si toho asi více všímám.*“

Z rozhovoru jasně vyplynulo, že Lenka si je jista, že chce v sociální sféře setrvat. Jako nejčastější motivy pro volbu oboru vnímá pomoc druhým lidem. Zmiňuje, ale také studenty, kteří obor studují z jiných, pro ni sobeckých důvodů, je si ale téměř jista, že tito lidé v sociální sféře nezůstanou.

Dotazovaná č. 3- Veronika (31 let)

Veronika je sociální pracovnice, která se 6 let pohybuje v praxi. V současné době pracuje v neziskové organizaci Fokus Praha, která pracuje s lidmi s duševním onemocněním. Náplní její práce je tzv. sociální rehabilitace, kterou popisuje jako dlouhodobější spolupráci na individuálním plánu klienta, také poskytuje základní sociální poradenství. Vystudovala Husitskou teologickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor psychosociální studia v kombinaci s husitskou teologií. Veronika si nebyla jista svým oborem, hlásila se i na školy s jiným zaměřením.

Během volby oboru ji ovlivnila starší sestra, osobní zkušenosti s člověkem, který trpěl schizofrenií a také fakt, že škola nabízela předměty, které se věnovaly psychologii, což pro ni bylo v té době atraktivní. Na Veroniku měla velký vliv její prababička, která byla křesťankou a naučila ji pomáhat svým bližním. Jinou inspiraci u blízkých nenalezla, nikdo z nich se nepohyboval v sociální sféře.

Veronika byla nejvíce motivována svými profesory a výsledky své práce. „*Na studiu mě motivovali nejvíce profesori, kteří byli skvělí, dodnes na ně v dobrém vzpomínám, velmi mě ovlivnila prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc., dále Prof.ThDr. Zdeněk Kučera, nebo doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th.D. , ale bylo jich více a tímto jim všem děkuji. Jinak v současné době mě motivuje, když vidím výsledky své práce v tom, že se někomu stabilizuje zdravotní stav, nebo snad dokonce ilepší. Když se stane, že mi člověk poděkuje, tak je to také milé, ale to už je taková „třešnička na dortu“. Výjimečně se stane, že mě schůzka s klientem nabije pozitivní energií, což je také silná motivace pro další práci.*“

Dotazovaná již zmiňovala, že během studia ji ovlivňovali hlavně profesori, kteří jí dávali podněty k zamyšlení a také poskytovali zajímavé studijní materiály, dále Veronika vzpomíná na své spolužáky. Stejně jako předchozí respondentky ji během

studia ovlivnila školní praxe. „Praxe jsem moc neměla, ale co jsem zažila, bylo velmi zajímavé, například jsem měla praxi v mateřské škole pro hluchoněmé děti, to byl silný zážitek.“

Veronice byla stejně jako předchozím respondentkám položena otázka, jaké bylo její očekávání a jak se naplnilo. „Mé očekávání bylo, že budu pomáhat lidem k lepšímu životu a že za to budu patřičně finančně ohodnocena. Hned po škole jsem pracovala na Úřadu práce, kde jsem vypočítávala a vyplácela sociální dávky v hmotné nouzi, to byl pro mě šok, po zaučení mi došlo, že těm lidem vůbec nepomáhám, že vyplácet dávky není řešení, že to příjemce dávek udržuje pouze v nečinnosti a vůbec k ničemu je to nemotivuje, dala jsem výpověď. Nyní mám naštěstí práci, kterou považuji za smysluplnou a baví mě. Co se týče finančního ohodnocení, tak sociální sféra je dlouhodobě podhodnocena, je to škoda.“

Po absolvování vysoké školy měla Veronika možnost pracovat v oblasti teologie, ale vybrala si sociální práci, přišla jí více praktická. Respondentka se ucházela o zaměstnání i mimo svůj obor, ale nebyla přijata z důvodu nedostatku praxe.

Jako největší nevýhodu oboru Veronika vnímá finanční ohodnocení práce, dále uvádí, že obecné povědomí o sociální práci je nedostačující a většina lidí neví co si má pod tímto pojmem představit, nebo mají pocit, že tuto práci může dělat každý.

Dotazovaná vnímá jako nejčastější důvod pro studium sociálního oboru osobní zkušenost s člověkem v náročné životní situaci.

Interpretace výsledků šetření

Práce si kladla za cíl zjistit, jaké procento studentů se po ukončení základní školy rozhodne studovat obor se sociálním zaměřením. Z celkového počtu 34 žáků uvedlo 10, že se chce v budoucnu věnovat sociální sféře, ovšem respondentům byla také položena otázka, na jakou školu od nového školního roku nastupují a jen 6 dotazovaných uvedlo školu, která se přímo týká sociální sféry. Z průzkumu vyplynul fakt, že 12 z dotazovaných se chystá studovat gymnázium, minimálně čtyři z nich tedy chtějí navázat v dalším studiu na obory se sociálním zaměřením. Překvapivě nejvíce žáků si střední školu volí s ohledem na vzdálenost od místa bydliště, zájmy dotazovaných se umístily teprve na druhém místě. Důležitým faktem pro dotazované je také možnost navázání na další studium.

Práce dále hledala nejdůležitější a nejčastější motivy při výběru sociálního oboru. Z výzkumu vyplývá, že nejčastějším důvodem, proč si studenti volí obor se sociálním zaměřením je rozhodně možnost pomoci druhým. Výzkum, který proběhl na střední škole, ukazuje, že velké procento studentů při volbě nemělo jasno nebo si obor zvolili jen proto, že na něj šli jejich kamarádi. Někteří se sociální práci chtěli věnovat už od malička, ale vliv měli i rodiče. Studenti překvapivě uvedli, že je nejvíce motivují konkrétní vztahy s klienty, dále je to práce samotná. Vysokoškoláci byli rozhodnější, velký počet si byl svou volbou jist a sociální práci se chtěli věnovat už od malička, někteří si nebyli jisti, ale líbila se jim myšlenka pomáhat druhým. Nejvíce je motivuje práce samotná a také vztahy s klienty.

Respondenti byli dotazováni, jak jsou spokojeni s volbou svého oboru. Středoškoláci jsou převážně spokojeni, ale jejich očekávání bylo naplněno jen z části. Kdyby měli obor doporučit někomu známému, tak by váhali a záleželo by na jeho povaze. Jako nevýhody oboru se sociálním zaměřením vnímají nejčastěji psychickou náročnost práce, možnou závislost klientů a nedostatečné ohodnocení práce. Většina vysokoškoláků je s volbou oboru také spokojena, studenti více tušili, co od oboru mohou čekat. Svůj obor by okolí doporučili, ale předem by probrali i jeho negativa. Jako největší nevýhody oboru vnímají psychickou náročnost práce, finanční ohodnocení a časovou vytíženost. Celkově mezi studenty vysokých škol bylo finanční ohodnocení práce často zmiňováno, což je překvapivé, protože nízké finanční ohodnocení je v sociální sféře známým faktem, přesto si ho většina studentů nepřipouští a tak se jejich očekávání liší od reality. Sama jsem se setkala se skutečností, že není problém najít práci v oboru, ale je problém najít práci, která je alespoň přijatelně finančně ohodnocena. Ze svého okolí vím, že s podobným problémem se setkala více lidí a právě financemi je mnoho absolventů demotivováno hned po ukončení studia. Proto si myslím, že je na místě ještě více zvýšit povědomí široké veřejnosti, tak aby se tato

informace dostala ke každému, kdo zvažuje studium oboru se sociálním zaměřením. Sociální práce je totiž prací zajímavou a prospěšnou, ale také značně finančně nedocenenou.

Po ukončení středoškolského studia nechce čtvrtina studentů pracovat ve svém oboru, zbytek v něm plánuje zůstat, 35% si přeje vystudovat vysokou školu. Vysokoškoláci jsou si svým oborem daleko více jisti, nikdo z dotazovaných nevedl, že by nechtěl zůstat ve svém oboru.

Někteří studenti stále volí obory se sociální tematikou, protože vnímají studium jako snadné. Motivuje je pouze touha po získání titulu nebo studentských výhodách. Pro zajímavost jsem se studentkou s podobnou motivací provedla i polostrukturovaný rozhovor. Bohužel studenti, kteří volí obor jen kvůli jednoduchosti, si často neuvědomují obrovskou psychickou náročnost zaměstnání, ale i nároky na znalosti z psychologie, legislativy, ale třeba i finanční gramotnosti, protože řada klientů je v dluhových pastech. Každý člověk, který se sociální sféře věnuje, musí mít určité sociální povědomí.

Diskuze

Dle Kopřivy (1997) je nutné rozlišit, zda člověk chce skutečně pomáhat druhým nebo se potřebuje cítit potřebný. Ti, kteří se touží cítit potřební, jsou většinou velmi osamělí a svou práci upřednostňují před ostatními zájmy. Ve výsledcích dotazníku mě velmi překvapilo, že na první pozici se umístily konkrétní vztahy s klienty. Z výzkumu vyplynulo, že studenti mají tendence se na klienty fixovat. Někteří z dotazovaných také sami uvedli, že chtějí být potřební, práce zcela naplňuje nebo chtějí pomáhat svým blízkým. Dalo by se říci, že mnoho studentů je již v době studia extrémně motivovaných, ale jejich očekávání se bohužel neslučuje s realitou.

Studenti by si mohli uvědomit, co mohou očekávat právě na školních praxích, ale většina uvedla, že praxi vnímá jako nedostatečnou. Já sama bych uvítala větší možnost volby a zároveň jsem měla pocit, že praxe sloužila jen jako takový náhled do zařízení, ale nevyzkoušela jsem si téměř nic nového. O to překvapující pro mě bylo, když jsem nastoupila do zaměstnání a hned první den jsem musela rozhodovat sama za sebe a jednat, s tím jsem se na školní praxi nikdy nesetkala. Studenti by si měli vyzkoušet, co práce skutečně obnáší právě na praxi, ale k tomu často nedojde a tak někteří mají po celou dobu studia zkreslené očekávání. Sami dotazovaní uvádí, že kdyby měli svou obor někomu doporučit, probrali by předně negativa oboru a nahlíželi by na povahu konkrétního člověka. Otázkou zůstává, zda někdo probral negativa s nimi.

Kopřiva (1997) uvádí, že mnoho mladých lidí se sociálním vzděláním raději volí práci v dětském domově nebo střediscích pro mládež, protože se i přes svůj obor ostýchají nebo dokonce bojí pracovat s lidmi starými, postiženými nebo v krajní nouzi. Tuto skutečnost práce v podstatě potvrdila, na střední i vysoké škole skutečně většina studentů uvedla, že chce pracovat s dětmi. Děti ale obecně ubývá, populace stále stárne a přibývá i lidí s duševním onemocněním. Také se zvyšuje počet osob závislých na alkoholu i drogách a osob bez domova, proto by bylo na místě umožnit studentům více praxe s těmito typy klientů a i v teoretické výuce je na tuto práci více připravit. Mám pocit, že nabízená školní praxe práci idealizuje a absolventi pak nejsou na tento typ klientů připraveni.

Pichňa (1980) uvádí, že nejčastěji výběr profese ovlivňují rodiče, masmédia, škola, přátelé, známí, poradenské instituce a ostatní společenské organizace. Dle jeho názoru má největší vliv na výběr povolání a tedy i oboru rodina. Výzkum, který proběhl na základní škole, vypověděl, že při volbě oboru se rodiči nechalo ovlivnit jen 8 žáků z celkového počtu 34. Stejný počet se nechal ovlivnit i svými kamarády. Poradenské

instituce žáci téměř nevyužívají, ale většina k vyhledávání informací využívá internet. Jen 4 žáci se nechali ovlivnit blízkým člověkem z okolí, který se věnuje sociální sféře.

Maslow ve své hierarchii potřeb zmínil potřebu seberealizace, která pramení z toho, že jsme nespokojeni, pokud neděláme to, co se k nám individuálně hodí. Člověk instinktivně touží naplnit své schopnosti. Problém se objevuje u studentů, kteří zjistili, že jim obor nevyhovuje, ale stále v něm pokračují, mnoho z nich si vybralo obor jen v závislosti na vzdálenosti od místa bydliště a někteří se nechali ovlivnit svými kamarády. Tito studenti demotivovaní ještě před tím, než se dostanou do zaměstnání.

Henriksen a Vetlessen (2000) ve své monografii píší, že většina z nás si volí profesi dle osobních schopností, vloh a zájmů. Je ale důležité zamyslet se nad tím, zda jsou představy o zaměstnání reálné a zda jsme schopni ve zvolené práci setrvat. U studentů střední školy oboru sociální činnost se objevila skutečnost, že někteří studenti nemají představu o sociální práci a to i přesto, že ji sami studují. Očekávání těchto studentů je zkreslené, pomáhající profesi si často představují jako nenáročné povolání. Z výzkumného šetření vyplývá, že mnoho studentů si práci i klienty idealizují a neberou v potaz psychickou náročnost práce. Autoři také uvádí, že pomáhající profese může být kompenzací něčeho, co jedinci schází v osobním životě, často se jedná o sociální kontakty. Ve výzkumu uvedlo 7 studentů, že jako pozitivum oboru vnímají navazování nových vztahů.

Štikar, Ryměš, Riegel a Hoskovec (2003) uvádí, že nejčastějšími motivy pro volbu pomáhající profese je potřeba kontaktu s druhými lidmi, potřeba bezpečí, jistoty, sebeocenení, dominance, spolupráce a nezávislosti. Pomoc druhým lidem, spolupráce a práce s lidmi je skutečně nejčastější motivací studentů. Nezávislost a možnost samostatně si organizovat práci nepovažuje za výhodu téměř žádný student, taktéž dominanci nikdo nezmiňuje. I potřeba jistoty se vytrácí, vzhledem k nedostatku vhodných míst na trhu práce a stálému přísunu čerstvých absolventů škol se sociálním zaměřením.

Křivohlavý (2012) uvádí, že nejvíce zapálené a nadšené osoby, často právě absolventy postihuje syndrom vyhoření, protože brzy po nástupu do zaměstnání zjišťují, že nic není tak jak čekali a nikdo s tím nechce nic udělat. Právě studenti si často myslí, že pomáhající profese se stane jejich smyslem života, ale po nástupu do zaměstnání se dostavuje pocit selhání. Přibližně čtvrtina středoškolských studentů a třetina vysokoškolských vnímá syndrom vyhoření jako nevýhodu oborů se sociálním zaměřením, já sama jsem čekala, že počet bude daleko vyšší. Zaměstnavatelé často nezajišťují dostatečnou prevenci tohoto syndromu a mnoho studentů díky němu opouští sociální sféru brzy po nástupu do zaměstnání.

Závěr

V teoretické části se práce zabývá sociální prací jako takovou, její historií, definicí i rolí sociálního pracovníka. Samozřejmě se dotýká také motivace, která je definována, popsána a rozdělena do různých odvětví. Popsán je i syndrom vyhoření, který je bohužel nedílnou součástí profesí se sociálním zaměřením.

V praktické části práce odpovídá na stanovené výzkumné otázky, zjišťuje, jaké procento žáků základních škol se rozhoduje pro sociální obory a proč, hledá nejdůležitější a nejčastější motivy studentů, zkoumá jejich spokojenost s oborem a skutečnost, zda chtějí v sociální sféře setrvat. Vedle kvantitativního výzkumu je práce doplněna také výzkumem kvalitativním, který je pro zajímavost proveden se třemi respondentkami s absolutně odlišnou motivací.

Práce zjistila, že studenti, kteří se pro střední školu rozhodují na poslední chvíli, si svým rozhodnutím často nejsou jisti ani v průběhu studia. Mnoho z nich, se pro školu se sociálním zaměřením rozhodne z důvodů, které se sociální tematikou nemají příliš společného, vážou se na kamarády nebo školu volí kvůli místu bydliště či její náročnosti. Takoví studenti si pak vůbec nejsou jisti svým oborem a často jsou již během studia nespokojení a demotivováni, školu ovšem většina z nich dokončí, ačkoliv pak pracují v jiném oboru. Oproti tomu vysokoškoláci jsou si svým oborem jisti, často jdou na školu, protože mají středoškolské vzdělání s podobným zaměřením a vědí, že chtějí v oboru setrvat. Pokud některý ze studentů zjistí, že se nechce zabývat sociální sférou, pak ve většině případů své studium ukončí. Většina žáků základní školy uvedla, že chce dosáhnout vysokoškolského vzdělání, u těch, kteří si nejsou jisti svým oborem, vidím vhodnou alternativu ve studiu gymnázia, které v podstatě prodlouží možnost volby oboru. Výzkum prokázal, že několik studentů gymnázia má v plánu se v budoucnu věnovat sociální sféře.

Mnoho studentů si práci v sociální sféře idealizuje i během studia, bohužel ani praxe jim neumožní reálný náhled na obor. Studenti často očekávají okamžitě viditelné výsledky své práce a fakt, že hned po nástupu do zaměstnání něco změní. To se ale ve většině případů nestává a absolventi jsou tak brzy demotivováni. Mám pocit, že většina středoškoláků dostatečně nezváží psychickou náročnost práce a zvažuje jen náročnost studia, takový studenti jsou hned po nástupu do školy rozčarováni, ale i přesto ve studiu pokračují.

Tuto práci by mohli v praxi využít studenti rozhodující se pro obor se sociálním zaměřením, pro vyučující na školách kde průzkum probíhal, by mohla být dobrou zpětnou vazbou, zaujmout by je mohla zejména část, kde je popsán rozdíl mezi očekáváním a realitou.

Seznam literatury:

ADAI, John Eric. *Efektivní motivace*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2004. Management (Alfa Publishing). ISBN 80-86851-00-1.

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy : 10. vydání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.

BUCHTOVÁ, Božena. *Psychologie člověka pro manažery*. Vyd. 1, pilotní verze. Masarykova univerzita v Brně, 2002.

HALL, Calvin S. *Psychológia osobnosti: úvod do teórií osobnosti*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997. ISBN 80-00994-26-7.

HAVLÍK, Radomír. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Karolinum, 2007. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-1385-7.

HENRIKSEN, Jan-Olav a Arne Johan VETLESEN. *Blízké a vzdálené: etické teorie a principy práce s lidmi*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 2000. SCAN. ISBN 80-85834-85-5.

KOLLÁRIK, Teodor. *Sociálna psychológia práce*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2002. ISBN 80-223-1731-4.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.

KOUBEK, Josef. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*. 4., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-168-3.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Hořet, ale nevyhořet*. 2., přeprac. vyd., V KNA 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-573-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MLČÁK, Zdeněk (ed.). *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-129-

MUSIL, Libor. *Ráda bych Vám pomohla, ale--: dilemata práce s klienty v organizacích*. Vyd. 1. Brno: Marek Zeman, 2004. ISBN 80-903070-1-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. knižní vyd. Brno: Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.

NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2673-1.

NOVOTNÁ, Věra a Věra SCHIMMERLINGOVÁ. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-483-5.

PICHŇA, Ján A. *Sociologické problémy povolania*. Vyd. 1. Bratislava: Práca, 1980.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

SMÉKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 1. vyd. Brno: Barrister&Principal, 2002. Studium. ISBN 80-85947-80-3.

ŠTIKAR, Jiří, Milan RYMEŠ, Karel RIEGEL a Jiří HOSKOVEC. *Psychologie ve světě práce*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0448-5.

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., v Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-36-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

VODÁK, Jozef a Alžbeta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2011. Management (Grada). ISBN 978-80-247-3651-8.

Zákon:

Zákon č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách.

Internetový zdroj:

Etický kodex sociálních pracovníků. Čerpáno z <http://www.nahradnirodina.cz/files/File/ETICK20KODEX20SOCIALNICH20PRACOVNIK1.pdf>

Přílohy:

Dotazník pro základní školu:

Milí žáci,

jmenuji se Kristýna Duchoňová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V současné době studium ukončuji, a proto se obracím na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci. Tématem práce je Motivace studujících k působení v sociální sféře.

V následujících přibližně deseti minutách Vás poprosím o vyplnění jednoduchých otázek, které jsou zcela anonymní a poslouží jen pro mou absolventskou práci. Dotazník je zaměřen na sociální sféru, tedy na všechny pomáhající profese. Výzkum si klade za cíl zjistit Vaši motivaci pro budoucí studium, volbu oboru a zjištění co Vás k ní vedlo.

Zvolenou odpověď prosím zakroužkujte, odpověď může být pouze jedna, pokud to přímo u otázky není jinak uvedeno. Pokud máte nějaké dotazy či připomínky, neváhejte se prosím mě obrátit.

Moc děkuji za Váš čas i ochotu.

Kristýna Duchoňová

tynaadu@seznam.cz

Pohlaví:

Věk:

Ročník:

Název školy, do které od září nastupuji:

1. **Při výběru střední školy/učiliště/gymnázia jsem:**

- a) Byl/a již před podáním přihlášek pevně rozhodnut/a.
- b) Se rozhodoval/a na poslední chvíli, ale věřím, že jsem se rozhodl/a správně.
- c) Se příliš nerozhodoval/a nebo si nejsem jistý/a svým rozhodnutím.
- d) Jiné:

2. **Nastupuji na školu, kterou:**

- a) Jsem si vybral/a, měl/a jsem ji jako první možnost.
- b) Jsem měl/a zvolenou jako druhou možnost.
- c) Ani na jednu školu jsem se nedostal/a.
- d) Jiné:

3. **Při výběru školy:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Jsem se rozhodoval/a sám.
- b) Rozhodovali moji rodiče.
- c) Při rozhodování mi pomohl učitel, školní poradce apod.
- d) Jsem se rozhodoval/a podle toho kam jdou moji kamarádi.
- e) Jiné:

4. **Pro mé budoucí studium jsem obor týkající se sociální sféry:**

- a) Zvažoval/a a chystám se ho studovat.
- b) Vůbec jsem o něm neuvažoval/a.
- c) Zvažoval/a, ale nakonec půjdu studovat jiný z důvodu:

d) Jiné:

5. **Při výběru střední školy mělo vliv:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Na jakou školu jdou moji kamarádi.
- b) Mé zájmy.
- c) Vzdálenost školy od místa bydliště.
- d) Náročnost oboru.
- e) Vysněnou školu jsem si nevybral/a ze strachu, že se na ni nedostanu.
- f) Náзор mých rodičů.
- g) Povolání rodičů.
- h) Možnost navázání na další vzdělávání.
- i) Finanční ohodnocení daného oboru.
- j) Vztah ke konkrétní škole, chodili tam kamarádi, známí.
- k) Od dětství vysněné povolání.
- l) Možnost pomáhat druhým.
- m) Jiné:

6. **Studuje nebo pracuje někdo z blízkých nebo kamarádů v sociální sféře:**

- a) Ano, i z toho důvodu se chystám obor studovat.
- b) Ano, ale nijak mě to neovlivnilo.
- c) Ano, ovlivnilo mě to tak, že obor studovat nechci.
- d) Ne, ale zajímal/a jsem se o možnost uplatnit se v sociální sféře.
- e) Ne a ani mě nenapadlo se o tuto oblast zajímat.
- f) Jiné:

7. **V budoucnu bych chtěl/a dosáhnout:**

- a) Základního vzdělání
- b) Středního odborného vzdělání s výučním listem
- c) Středního odborného s maturitou
- d) Středního všeobecného vzdělání s maturitou (gymnázium)
- e) Vyššího odborného vzdělání
- f) Vysokoškolského vzdělání
- g) Konzervatoře
- h) Jiné:

8. **Od dalšího studia očekávám:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Naplňování mého profesního snu.
- b) Zábavu.
- c) Nové vědomosti.
- d) Nové přátele.
- e) Větší nároky na učení.
- f) Splnění přání rodičů.
- g) Menší nároky na učení.
- h) Lepší vztahy ve škole.
- i) Možnost nových volnočasových aktivit.
- j) Větší samostatnost.
- k) Možnost věnovat se nějaké charitativní činnosti.
- l) Jiné:

9. **Jako výhody práce v sociální sféře vnímám:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Práci s lidmi.
- b) Možnost pomoci.
- c) Navazování nových vztahů.
- d) Zlepšení komunikace.
- e) Schopnost organizace práce.
- f) Možnost naučit se lépe pochopit druhé.
- g) Pracovní kolektiv.
- h) Práce se specifickou skupinou lidí.
- i) Finanční ohodnocení.

- j) Možnost vidět skutečné výsledky pomoci.
- k) Jiné:

10. Jako nevýhody práce v sociální sféře vnímám:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Časovou vytíženost.
- b) Psychickou náročnost práce.
- c) Přenášení práce do svého osobního života.
- d) Finanční ohodnocení.
- e) Možnou závislost klientů.
- f) Syndrom vyhoření.
- g) Nepochopení okolí.
- h) Nedostatečné ocenění práce.
- i) Špatně viditelné výsledky.
- j) Práci s lidmi.
- k) Jiné:

11. Při výběru školy jsem získával/a informace:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Na burze škol, kterou jsem navštívil/a se svou školou.
- b) Na burze škol, kterou jsem navštívil/a sám/sama nebo s rodiči.
- c) Na dni otevřených dveří v dané škole.
- d) Z informačních letáčků, které jsem dostal/a ve škole, viděl/a na nástěnce.
- e) Použil/a jsem atlas škol, který jsem dostal ve škole.
- f) Informace jsem získal/a sám/ sama za pomoci internetu.
- g) Potřebné informace mi poskytli rodiče.
- h) Informace mi poskytli kamarádi, kteří danou školu studují.
- i) Informace jsem nehledal/a, byl/a jsem již rozhodnut/a.
- j) Jiné:

12. V mém budoucí práci je pro mě důležité:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a) Finanční ohodnocení práce.
- b) Různorodost práce.
- c) Dobrý pracovní kolektiv.
- d) Práce, která něco přináší druhým.
- e) Pracovní čas.
- f) Psychicky nenáročná práce.
- g) Fyzicky nenáročná práce.
- h) Nenosit si práci domů.
- i) Výhody (pracovní telefon, auto, stravenky apod.).
- j) Podpora při dalším vzdělávání.
- k) Práce s lidmi.
- l) Prestiž povolání.
- m) Stálá pracovní doma.

n) Jiné:

13. V mém budoucím povolání bych určitě nechtěl/a:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a) Fyzicky náročnou práci.
- b) Psychicky náročnou práci.
- c) Pracovat na směny.
- d) Pracovat 12 hodin denně.
- e) Dojíždět do práce větší vzdálenost.
- f) Pracovat za nízké finanční ohodnocení.
- g) Pracovat s lidmi.
- h) Mít sedavé zaměstnání.
- i) Stereotyp v práci.
- j) Špatné vztahy na pracovišti.
- k) Nosit si práci domů.
- l) Přesčasy.
- m) Úkolovou mzdu (peníze dostávám za počet hotových výrobků, uzavřených smluv apod., ne za hodiny).
- n) Jiné:

14. Pokud jste se ve svém volném čase někdy věnoval/a nějaké charitativní či podobné činnosti, uveďte prosím kde a v jakém rozsahu:

Dotazník pro střední školu:

Milí studenti,

jmenuji se Kristýna Duchoňová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V současné době studium ukončuji, a proto se obracím na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci. Tématem práce je Motivace studujících k působení v sociální sféře.

V následujících přibližně deseti minutách Vás poprosím o vyplnění jednoduchých otázek, které jsou zcela anonymní a poslouží jen pro mou absolventskou práci. Výzkum si klade za cíl zjistit Vaši motivaci pro volbu oboru a spokojenost s Vaším rozhodnutím.

Zvolenou odpověď prosím zakroužkujte, odpověď může být pouze jedna, pokud to přímo u otázky není jinak uvedeno. Pokud máte nějaké dotazy či připomínky, neváhejte se prosím mě obrátit.

Moc děkuji za Váš čas i ochotu.

Kristýna Duchoňová

tynaadu@seznam.cz

Pohlaví:

Věk:

Ročník:

Obor:

1. Ve chvíli, kdy jsem si vybíral/a svůj obor, byl/a:

- a) Jsem pevně rozhodnut/a, dlouho jsem věděl/a, že se chci věnovat sociální práci.
- b) Rozhodl/a jsem se na poslední chvíli, ale svého rozhodnutí nelituji.
- c) Rozhodl/a jsem se na poslední chvíli, kdybych volil/a znovu, tak si vyberu jinak.
- d) Pro školu jsem se nerozhodla, měl/a jsem ji jako druhou možnost, chtěli to tak rodiče.
- e) Jiné:

**2. Při volbě oboru pro mě bylo důležité:
(možno uvést více odpovědí)**

- a) Již dříve jsem se věnoval/a dobrovolnictví.
- b) V mém okolí je osoba, která potřebuje pomoci.
- c) Někdo z blízkých pracuje v sociální sféře.

- d) Od dětství chci pomáhat druhým.
- e) Svou budoucí práci vnímám jako své poslání.
- f) Náročnost studia.
- g) Názor rodičů a kamarádů na obor.

3. **Od studia jsem očekával/a:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Možnost realizovat se již na praxi.
- b) Nabídky k dobrovolnictví a charitativní práci.
- c) Nízké nároky na učení.
- d) Různorodost na praxi.
- e) Získat schopnost komunikovat a pečovat o druhé.
- f) Přípravu na vysokoškolské vzdělání.
- g) Dobrý kolektiv ve škole.
- h) Kvalitní odborné vzdělání.
- i) Kompletní přípravu na budoucí povolání.
- j) Jiné:

4. **Mé počáteční očekávání:**

- a) Obor ho dokonce předčil, jsem nadšená/nadšený.
- b) Věděl/a jsem co od oboru čekat, nejsem překvapen/a.
- c) Mé očekávání bylo naplněno jen z části, ale jsem spokojen/a.
- d) Mé očekávání nebylo vůbec naplněno.
- e) Jiné:

5. **V mém oboru mi vyhovuje to, že:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Pracuji s lidmi.
- b) Mám možnost pomáhat druhým.
- c) Organizuji svou práci.
- d) Mohu vidět výsledky, vím, že jsem skutečně pomohl/a.
- e) Učím se lépe porozumět, pochopit druhé.
- f) Pracuji se specifickou skupinou lidí.
- g) Navazuji nové vztahy.
- h) Jiné:

6. **Jako nevýhodu mého oboru vnímám:**

(možno uvést více odpovědí)

- a) Časovou vytíženost.
- b) Psychickou náročnost práce.

- c) Přenášení práce do svého osobního života.
- d) Finanční ohodnocení.
- e) Možnou závislost klientů.
- f) Syndrom vyhoření.
- g) Nepochopení okolí.
- h) Nedostatečné ocenění práce.
- i) Špatně viditelné výsledky.
- j) Jiné:

7. Nejvíce mě motivují:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Práce samotná, mám z ní vždy velmi dobrý pocit.
- b) Učitelé, kteří mě učí, že práce je mým posláním.
- c) Rodiče, kteří mě v mém oboru podporují.
- d) Konkrétní případy z mé praxe.
- e) Okolí, kamarádi, známí.
- f) Blízký člověk, který se věnuje sociální práci.
- g) Další vzdělávání a sním spojená možnost více pomáhat.
- h) Vztahy s klienty.
- i) Jiné:

8. Obor jsem si vybral/a protože:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Jsem se od malička chtěl/a věnovat sociální práci.
- b) Myslím si, že není tak náročný jako jiné obory.
- c) Mám blízkého člověka, který se sociální práci věnuje a inspiroval mě.
- d) Šli na něj moji kamarádi.
- e) Jinam jsem se nedostal/a.
- f) Rodiče chtěli, abych studoval tento obor.
- g) Chtěl/a jsem zůstat v místě bydliště.
- h) V minulosti jsem někomu pomohl/a a to mě motivovalo.
- i) Je pro mě vhodný vzhledem k oboru, který chci studovat dále.
- j) Neměl/a jsem jasno, ale líbila se mi myšlenka pomáhat druhým.
- k) Jiné:

9. Chtěl/a bych pracovat:

(možno uvést více odpovědí)

- a) S dětmi.
- b) S dospělými.
- c) Se seniory.
- d) S osobami s tělesným postižením.
- e) S osobami s mentálním postižením.
- f) S osobami s kombinovaným postižením.

- g) Jako osobní asistent.
- h) V ambulantním zařízení.
- i) V pobytovém zařízení.
- j) V terénní službě.
- k) Nechci zůstat v oboru.
- l) Jiné:

10. Po maturitě bych chtěl/a:

- a) Pracovat v oboru.
- b) Pracovat mimo obor.
- c) Studovat vyšší odbornou školu, obor:
- d) Studovat vysokou školu, obor:
- e) Jiné:

11. Co se týká praxí, jsem:

- a) Spokojen/a, škola mi nabízí vše, o co mám zájem a i časově je praxe dostatek.
- b) Spokojen/a, ale praxi by se mohlo věnovat více času.
- c) Spokojen/a, ale myslím, že praxí je zbytečně moc.
- d) Spokojen/a, ale myslím si, že by jsme měli mít větší možnost volby.
- e) Nespokojen/a, praxe je nedostatečná, skoro nic jsem se na ní nenaučil/a.
- f) Nespokojen/a, praxe mi nenabízí práci, které bych se chtěl/a věnovat.
- g) Nespokojen/a, praxe je velký nedostatek, rozhodně bych jí chtěl/a více.
- h) Nespokojen/a, praxe je dost, ale nepřináší mi nic nového, mám málo teorie.
- i) Jiné:

12. Škola mi nabízí věnovat se mimoškolním činnostem v oboru (např. charitativní práce):

- a) Dostatečně a často těchto nabídek využívám.
- b) Dostatečně, ale nemám o ně zájem.
- c) Jen občas.
- d) Málo.
- e) Škola mi nikdy tuto možnost nenabídla.
- f) Jiné:

13. Kdyby se mě blízký kamarád nebo příbuzný zeptal, zda bych tento obor doporučil/a:

- a) Obor bych okamžitě doporučil/a.
- b) Obor bych doporučil/a, ale probral/a bych negativa a své pocity.
- c) Obor bych doporučil/a podle povahy konkrétního člověka.
- d) V tomto bych neradil/a, je to každého rozhodnutí.
- e) Obor bych nedoporučil/a i když mě osobně vyhovuje.
- f) Obor bych nedoporučil/a, já sám/sama nejsem se svým rozhodnutím spokojený/spokojená.
- g) Jiné:

14. V mém budoucím povolání je pro mě důležité:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a) Finanční ohodnocení práce.
- b) Různorodost práce.
- c) Dobrý pracovní kolektiv.
- d) Co nejvíce pomáhat druhým.
- e) Stálá pracovní doba.
- f) Pracovní doba max. 8 hodin denně.
- g) Psychicky nenáročná práce.
- h) Fyzicky nenáročná práce.
- i) Nenosit si práci domů.
- j) Výhody (pracovní telefon, auto, stravenky apod.).
- k) Podpora při dalším vzdělávání.
- l) Prestiž povolání.
- m) Počet klientů na jednoho zaměstnance.
- n) Jiné:

15. V mém budoucím povolání bych určitě nechtěl/a:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a. Fyzicky náročnou práci.
- b. Psychicky náročnou práci.
- c. Pracovat na směny.
- d. Pracovat 12 hodin denně.
- e. Dojíždět do práce větší vzdálenost.
- f. Pracovat za nízké finanční ohodnocení.
- g. Mít sedavé zaměstnání.
- h. Stereotyp v práci.
- i. Špatné vztahy na pracovišti.
- j. Nosit si práci domů.
- k. Přesčasy.
- l. Mít velký počet klientů a nemoci jim tak věnovat dostatečný čas.
- m. Pracovat s konkrétní skupinou klientů a to:
- n. Jiné:

16. Kdybych já sám/sama měl/a říci co mě motivovalo pro práci v sociální sféře, pak by to bylo:

Dotazník pro vysokou školu:

Milí studenti,

jmenuji se Kristýna Duchoňová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V současné době studium ukončuji, a proto se obracím na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci. Tématem práce je Motivace studujících k působení v sociální sféře.

V následujících přibližně deseti minutách Vás poprosím o vyplnění jednoduchých otázek, které jsou zcela anonymní a poslouží jen pro mou absolventskou práci. Výzkum si klade za cíl zjistit Vaši motivaci pro volbu oboru a spokojenost s Vaším rozhodnutím.

Zvolenou odpověď prosím zakroužkujte, odpověď může být pouze jedna, pokud to přímo u otázky není jinak uvedeno. Pokud máte nějaké dotazy či připomínky, neváhejte se prosím mě obrátit.

Moc děkuji za Váš čas i ochotu.

Kristýna Duchoňová

tynaadu@seznam.cz

Pohlaví:

Věk:

Ročník:

Obor:

1. Při volbě oboru pro mě bylo důležité:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Již dříve jsem se věnoval/a dobrovolnictví.
- b) Studoval/a jsem střední školu s podobným zaměřením.
- c) V mém okolí je osoba, která potřebuje pomoci.
- d) Někdo z blízkých pracuje v sociální sféře.
- e) Od dětství chci pomáhat druhým.
- f) Svou budoucí práci vnímám jako své poslání.
- g) Náročnost studia.
- h) Názor rodičů a kamarádů na obor.
- i) Zájem o nové vědomosti.
- j) Touha studovat vysokou školu.
- k) Účelné využití volného času.
- l) Jiné:

2. Od studia jsem očekával/a:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Možnost realizovat se již na praxi.
- b) Nabídky k dobrovolnictví a charitativní práci.
- c) Nízké nároky na učení.
- d) Různorodost na praxi.
- e) Získat schopnost komunikovat a pečovat o druhé.
- f) Dobrý kolektiv ve škole.
- g) Kvalitní odborné vzdělání.
- h) Kultivaci své osobnosti.
- i) Získat titul.
- j) Nový nebo širší rozhled.
- k) Celoživotní vzdělávání.
- l) Dobré uplatnění na trhu práce.
- m) Kompletní přípravu na budoucí povolání.
- n) Jiné:

3. Mé počáteční očekávání:

- a) Obor ho dokonce předčil, jsem nadšená/nadšený.
- b) Věděl/a jsem co od oboru čekat, nejsem překvapen/a.
- c) Mé očekávání bylo naplněno jen z části, ale jsem spokojen/a.
- d) Mé očekávání nebylo vůbec naplněno.
- e) Jiné:

4. V mém oboru mi vyhovuje to, že:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Pracuji s lidmi.
- b) Mám možnost pomáhat druhým.
- c) Organizuji svou práci.
- d) Mohu vidět výsledky, vím, že jsem skutečně pomohl/a.
- e) Učím se lépe porozumět, pochopit druhé.
- f) Pracuji se specifickou skupinou lidí.
- g) Navazuji nové vztahy.
- h) Jiné:

5. Jako nevýhodu mého oboru vnímám:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Časovou vytíženost.
- b) Psychickou náročnost práce.

- c) Přenášení práce do svého osobního života.
- d) Finanční ohodnocení.
- e) Možnou závislost klientů.
- f) Syndrom vyhoření.
- g) Nepochopení okolí.
- h) Nedostatečné ocenění práce.
- i) Špatně viditelné výsledky.
- j) Náročnost studia.
- k) Jiné:

6. Nejvíce mě motivují:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Práce samotná, mám z ní vždy velmi dobrý pocit.
- b) Učitelé, kteří mě učí, že práce je mým posláním.
- c) Rodiče, kteří mě v mém oboru podporují.
- d) Konkrétní případy z mé praxe.
- e) Okolí, kamarádi, známí.
- f) Blízký člověk, který se věnuje sociální práci.
- g) Další vzdělávání a sním spojená možnost více pomáhat.
- h) Vztahy s klienty.
- i) Jiné:

7. Obor jsem si vybral/a protože:

(možno uvést více odpovědí)

- a) Jsem se od malička chtěl/a věnovat sociální sféře.
- b) Myslím si, že není tak náročný jako jiné obory.
- c) Mám blízkého člověka, který se sociální práci věnuje a inspiroval mě.
- d) Šli na něj moji kamarádi.
- e) Jinam jsem se nedostal/a.
- f) Rodiče chtěli, abych studoval tento obor.
- g) Chtěl/a jsem zůstat v místě bydliště.
- h) V minulosti jsem někomu pomohl/a a to mě motivovalo.
- i) Neměl/a jsem jasno, ale líbila se mi myšlenka pomáhat druhým.
- j) Jiné:

8. Chtěl/a bych pracovat:

(možno uvést více odpovědí)

- a) S dětmi.
- b) S dospělými.
- c) Se seniory.

- d) S osobami s tělesným postižením.
- e) S osobami s mentálním postižením.
- f) S osobami s kombinovaným postižením.
- g) Jako osobní asistent.
- h) V ambulantním zařízení.
- i) V pobytovém zařízení.
- j) V terénní službě.
- k) Nechci zůstat v oboru.
- l) Jiné:

9. Co se týká praxí, jsem:

- a) Spokojen/a, škola mi nabízí vše, o co mám zájem a i časově je praxe dostatek.
- b) Spokojen/a, ale praxi by se mohlo věnovat více času.
- c) Spokojen/a, ale myslím, že praxí je zbytečně moc.
- d) Spokojen/a, ale myslím si, že by jsme měli mít větší možnost volby.
- e) Nespokojen/a, praxe je nedostatečná, skoro nic jsem se na ní nenaučil/a.
- f) Nespokojen/a, praxe mi nenabízí práci, které bych se chtěl/a věnovat.
- g) Nespokojen/a, praxe je velký nedostatek, rozhodně bych jí chtěl/a více.
- h) Nespokojen/a, praxe je dost, ale nepřináší mi nic nového, mám málo teorie.
- i) Jiné:

10. Škola mi nabízí věnovat se mimoškolním činnostem v oboru (např. charitativní práce):

- a) Dostatečně a často těchto nabídek využívám.
- b) Dostatečně, ale nemám o ně zájem.
- c) Nikdy jsem se o tuto možnost nezajímal/a.
- d) Jen občas.
- e) Málo.
- f) Škola mi nikdy tuto možnost nenabídla.
- g) Jiné:

11. Kdyby se mě blízký kamarád nebo příbuzný zeptal, zda bych tento obor doporučil/a:

- a) Obor bych okamžitě doporučil/a.
- b) Obor bych doporučil/a, ale probral/a bych negativa a své pocity.
- c) Obor bych doporučil/a podle povahy konkrétního člověka.
- d) V tomto bych neradil/a, je to každého rozhodnutí.
- e) Obor bych nedoporučil/a i když mě osobně vyhovuje.
- f) Obor bych nedoporučil/a, já sám/sama nejsem se svým rozhodnutím spokojený/spokojená.
- g) Jiné:

12. V mém budoucím povolání je pro mě důležité:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a) Finanční ohodnocení práce.
- b) Různorodost práce.
- c) Dobrý pracovní kolektiv.
- d) Co nejvíce pomáhat druhým.
- e) Stálá pracovní doba.
- f) Pracovní doba max. 8 hodin denně.
- g) Psychicky nenáročná práce.
- h) Fyzicky nenáročná práce.
- i) Nenosit si práci domů.
- j) Výhody (pracovní telefon, auto, stravenky apod.).
- k) Podpora při dalším vzdělávání.
- l) Prestiž povolání.
- m) Počet klientů na jednoho zaměstnance.
- n) Jiné:

13. V mém budoucím povolání bych určitě nechtěl/a:

(vyberte max. 3 odpovědi)

- a) Fyzicky náročnou práci.
- b) Psychicky náročnou práci.
- c) Pracovat na směny.
- d) Pracovat 12 hodin denně.
- e) Dojíždět do práce větší vzdálenost.
- f) Pracovat za nízké finanční ohodnocení.
- g) Mít sedavé zaměstnání.
- h) Stereotyp v práci.
- i) Špatné vztahy na pracovišti.
- j) Nosit si práci domů.
- k) Přesčasy.
- l) Mít velký počet klientů a nemoci jim tak věnovat dostatečný čas.
- m) Pracovat s konkrétní skupinou klientů a to:
- n) Jiné:

14. Kdybych já sám/sama měl/a říci co mě motivovalo pro práci v sociální sféře, pak by to bylo:

Polostrukturovaný rozhovor:

1. Co studuješ?
2. Kdy sis poprvé uvědomila, že se chceš věnovat sociální sféře? Co tě k tomu vedlo?
3. Měla jsi inspiraci u svých blízkých?
4. Jaká je tvá hlavní motivace ke studiu? Co je tvým „hnacím motorem“?
5. Co tě za dobu studia ovlivnilo a jak?
6. Jaké bylo tvé očekávání a jak se naplnilo?
7. Při volbě oboru, měla jsi i jiné možnosti než studovat sociální sféru?
8. Je něco, co ti na tvém oboru nevyhovuje? Kdy a jak se to projevilo?
9. Jsi si jistá, že se chceš celý život věnovat svému oboru?
10. Co si myslíš, že je hlavní motivací u tvých kolegů/spolužáků/spolupracovníků? Co je tedy dle tvého názoru nejčastějším důvodem pro studium sociálních oborů?